RAGIP PAŞA
1138
227

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAĞIP PAŞA KİTAPLIĞI
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 977

RAĞIP P.
Ka. N.
1127

1148

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد و ثنا اول وجود بخته که فضل و آفر و مدیدی ایله
اوضاع عروض کونی برای سبب جسم ثقیل و روح خفیف
بسط و انشاد و وتد مجموع و مفروق ایچون لطیف
ایله کثیفک بیننی جمع و افراق و افراد و فاصلهٔ
صغرادن عالمی و فاصلهٔ کبرادن آدمی اخراج و ایجاد
ایلیوب هزاران مکشوفه و مخفیه القاب متنوعه
ایله مرجز و مترنم و طوطی ناطقه سنی گلشن آرای
مرفلانده السنهٔ مختلفه ایله متکلم ایلدی و صلات
کامله اول مظهر اتم و شاهد یکه سوار چمنستان
لی مع الله که قاطف بر دیوان ازلی اولوب

تسبغ کمالات ایله طی مقامات ایدوب عصب
عهود ایلدی و اول محیط دائرهٔ محمدی لره که
تقطیعات طرقده هر بری خبن ایدوب
مخبولین و مبتورینی تتمیم و دشمنان مردودانی قبض
ایدوب کیمیسن ایکی شطر و کیمیسن جزو و صلم و نهک و قطع
ایله دینی تفخیم ایلدیلر و بعد بو غبار خاکپای اهل یقین
مصطفی عصام الدین ربان حداثتمده
فن عروضنک محاسننه نظره شاغف و مباحث
طول بحارنده سباح و واقف ایکن اثناء تصفحمده
قدوة العرفا زبدة الظرفا ابو عبد الله محمد اندلسی
نور الله دوحته بنوره الاقدسی نک اوضاع غریبه یی
مشتمله سلک نظمه تنظیم بیوردقلری رسالهٔ
مختصره لرینه ظفریاب اولوب بدیعة المثال
بعیدة المنال بولدیغمدن حلاوهٔ فهمی اذاقه ایله
ابکار معانیسنک معقوداتنی تحلیل و تحریر و گاه
سهام بحث و مناظره یی سد ایله نقودینی تقریر
و محافلنی نفحات ثنایا ایله تعطیری روم ایدوب

فضلا دون محسن قیصری نام دانمک رسالهٔ مختصرهٔ مذکوره نک اوزرینه عربی شرحنه
تصادف ایدوب شرح طهلیس ومؤلف نفیس وبدایع حلی مُتَدَفِّق
وصنایع شعری مُتَدَرِّج بولوب کم ترک الاول للاخر مغر اسلافدن ابتداء ایاله
کلنجه معانی ولفات ووجوه تسمیه وبعض سئوال وجواب ایله حل بعض
بکوره شروع ایدوب وجه تسمیه لریني حل وضمنینده معانیلریني ایراد وبعض سؤال
وجواب ودائره کرنک دوران ایدن اجزاء اصلیهٔ متممه ومبدعه لریني
بیان وظهر بر بحرک عروض وضربیچون تنظیم اولنان ابیاتک اولا بیوتنه

شرح ایلمک مراد ایلدیکمز اصمار بوراودن درون آنی
اقدام وابرام واهتمام تام ایدرایدیکه بعد از ختام
واختتام واتمام جناب وزیر اعظم مشیر مکرم مفخم
عَرَمرَم باسل عَشَمشَم صائل سلیم صدر عظیم قدر
غیور همام جسور مقدام واهب سیف وقلم
سلطان وزراء بنی آدم منبع سماحهٔ غیثیه
مجمع حماسهٔ لیثیه طود اشم بحر خضم
محیط دائرهٔ اسرار شاهی محاط انوار فیوضات الهی
حاوی رموز وزارت حقیقی ومجازی قطب اسمان سنروری
وسَرفرازی آصف اقتاب عالمتاب اوج ورفعناه مکانا علیا
بدر عالی قدر برج ولقد اصطفیناه فی الدنیا
وانه فی الآخرة لمن الصالحین اسرار علوم وحکم کاشف استار علم الانسان مالم یعلم
سمی اسد الله الغالب علی بن ابی طالب حضرت علی یا
یسر الله له ما یشاء وبشر اعداه باساء حضرتلرینک
ملتثم شفاه رؤساء امرا سدهٔ علیه وملاذ
حکام وذوزاء عتبهٔ سنیه لریله عریضهٔ چاکریلری
قبلهٔ بحمد سبحانه وتعالی هنوز اتمام رسید وحسن اختتام

بدید اولوب هدیهٔ عمل آسا بزک سبز
درویشانه م قلمشدر

رباعی

لایق نبود قطره بعمان بردن خار وخس صحرا بگلستان بردن
اما چه کنم عادت موران باشد پای مگسی پیش سلیمان بردن

الهی ادم تلک الدولة دواما لا انفصام لعراه
ولا انفصال لعلاه

آمین آمین لا ارضی بواحد حتی اضیف الیها الف آمینا
فالمسئول من حضرتکم الفخیم ان ینظر حال عبد بکره العمیم
وآن یرفع رقمه من حضیض الضنک بعنایة العیشة
الی اوج الرفاهة الوسعی ابوراید والله الموفق لجمیع البرایا
والمعطی لهم عامة العطایا وخاصة الصفایا

بسم الله الرحمن الرحیم قال الفقیر هر آنکه
هر زمانده ذاننده وصفاتنده محتاج شدید دائم
وبیدی نه که بورور والله الغنی وانتم الفقرآء
لغت راغب فقر درت وجه ایله استعمالی کلمشدر
ادل حاجت ضروریه نک وجودرکه دنیاده اولدقجه
جمیع انسانه شامل بلکه جمیع موجوداته شامل درکه

طهلیس کشفه کل شئ

الصاحل اوانب نفاک حال علیه وتف

الطود الجبل العظیم

العرمرم الجیش الکثیر

قوله تعالی ولقد اصطفیناه فی الدنیا وانه فی الآخرة لمن الصالحین حجة وبیان لذلک فان من کان صفوة العباد فی الدنیا مشهودا له بالاستقامة والصلاح یوم القیمة کان حقیقا بالاتباع لا یرغب عنه الا سفیه او مشفه اوّل نفسه بالجهل والاعراض عن النظر

بصادر

الرفاهة من العیش ای سعة

فصل الشی کسره عن غیره بین تقول
فصمته فانفصم ملک الله تعالی لا انفصام
لها وتفصم مثله جوهری

حق سبحانه وتعالی بو فقره اشارتله وصف انسانده
بیوررر وما جعلناهم جسدا لا یأکلون الطعام ثانی
عدم مقتنیات معاسنه که للفقراء الذین احصروا فی سبیل الله
الی آخره بوکا شاهددر ثالث فقر نفس درکه شر معنی ایله
معبردر نعوذ بالله تعالی نته که رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم کاد الفقر ان یکون کفرا بیوررکه الغنی غنی عن النفس
قول شریفنه مقابلدر رابع فقر الی الله درکه اللهم اغننی
بالافتقار الیک ولا تفقرنی بالاستغناء عنک ایله مشیردر
وربه رب انی لما انزلت الی من خیر فقیر ایله مشار الیهدر
بناءً علیه مصنف وجه رابعی اختیار ایدوب قال المفتقر
دیمیوب قال الفقیر دیدی که سلطان عالم
صلی الله علیه وسلمک ربنه دعاسنده اولان قول
شریفیله تبرک وکاد الفقر ان یکون کفرا سخن اعجاز نماسندن
دخی جواب هویدا اوله الی الغنی غنی ذاتی یعنی محتاج
غناء ذاتی سائر اغیاردن استغناء تامه دیرلر
انکچون احتیاجی انکاربط اولندی عز اوبله غنی درکه حکمنده
امرنده شدید اولمقلغله شدید اولدر یا خود ذاتنده

وصفاتنده وافعالنده آنک غیری ونظیری یوقدر
یا خود ایجاد وتکوین اشیاده قوی اولدی یا خود
مخلوقاتنک مراد ایدکلرنده کریم اولدی یا خود
مراد اولنانک جمیعنده غلبه ایتمکلکله غلبه ایتدی
دیمکدر زیرا عزیز شدید وبی نظیر وقوی وکریم وغالب
معنالرنده استعمال اولنور وجل صفت بعد صفتدر
دخی اوبله غنی درکه قدری عظیم اولدی زیرا جل الشیء دینور
قچن قدری عظیم اولسه نته که لبید دیمشدر
واخذها بالبر لله الاجل مرادی اعظم معناسنه ادر المقدار
یا خود اوبله غنی درکه اشیادن بر شیئه افتقاردن
عالی اولدی دیمکدر ابو عبد الله محمد المعروف بابی الحبش
الانصاری الاندلسی اول فقیر ابو عبد الله محمد درکه
ابی الحبش انصاری اندلسی ایله مشهوردر اندلس
ضم ودال وفتح لام ایله معرب بر جزیره کبیرک اسمیدر
پس مصنف حق سبحانه نک اسم شریفیله تبرکدن صکره
امرینه امتثالاً وسلطان عالمدن صادر اولانه تبعیةً
بیوررر الحمد لله مقال قولدر اللهم حمد ایدرم دیمکدر

قوله تعالى وما جعلناهم الخ
نفى لما اعتقدوا انها
من خواص الملك
عن الرسل تحقيقا
لانهم كانوا ابشارا
مثلهم وقيل جواب
لقولهم ما لهذا الرسول
يأكل الطعام ويمشي
في الاسواق
بيضاوي

حمد لغتده انعامدن وغیر انعامدن جمیل اختیاری اوزره
ثنادر خفی دکلدر که جمیل اختیاریدن متبادر
قصد واختیار ایله صادر اولان شیء دیمکدر بو تقدیرجه
حمد انجق فعل اختیاری یه اولوب تعریف صفات
قدیمه سی اوزرینه حمده شامل اولماز زیرا صفات
قدیمه افعال اختیاریه دن دکلدر بویله اولنجه تعریف
افرادینی جامع اولماز بو سؤال مشهوردر بوندن
جوابده دینلدیکه ذاتک صفات ایله استقلالنده صفات
افعال اختیاریه منزله سنده در حق سبحانه ایسه
کندیدن افعالک صدورنده بر سبب منفصله محتاج
اولمدیغی کبی صفات ایله اتصافنده کندیدن
منفصل سببه محتاج دکلدر زیرا احتیاج وجوب
ذاتی یه منافی در و بو جوابک ردنده دینلدیکه تنزیل
صفات اوزرینه صحت حمدی اقتضا ایتمز بلکه بر سبیل تجوز
صفاتی اوزرینه اولان ثنایه لفظ حمدک صحتنی
اقتضا ایدر و بعضیلر اصل اعتراضدن جوابده دیمشکه
جمیل اختیاری ایله مراد مختاره منسوب بر امردر

کرک اختیار ایله صادر اولسون کرک ایجاب ایله
صادر اولسون معلومدر که صفات ایجاب ایله
صادره در وعرفده منعمه تعظیمی اشعار
ایدن فعلدر منعم منعم اولدیغی سببدن
و حمدک عند العارفین حقیقتی کمال محمودی من جهة
القول والفعل والحال اظهاردر کرک اول کمال
اختیاری اولسون کرک غیر اختیاری اولسون
بوندن صکره خفی اولمیه که مصنف استمرار تجددی یه
صراحةً دلالت ایتسون ایچون صیغهٔ مضارعی
اختیار ایدوب صیغهٔ ماضی یی وجملهٔ اسمیه یی اختیار
ایتمدی زیرا انقطاعه دلالت ایدر استمراره ایتمز
وجملهٔ اسمیه استمرار دوامی یه دلالت ایدوب بورا
مطلوب اولان تجددی یه دلالت ایتمز واستمرار
تجددی ایکی فائده واردر بری بودر که هر جدیده
لذت واردر وبری استدامت حمددن عجز ایله
اعترافه دلالت ایدر وینه خفی اولمیه که صیغهٔ مضارعک
استمراره دلالتی بحسب المقام در بحسب الوضع دکلدر

زیرا بحسب الوضع زمان مستقبلده فعلک حدوثنه
دلالت ایدر اوقدر وارکه کاهیجه بر سبیل تجددی
استمرار قصد اولنور وجه مناسبت بودرکه زمان
مستقبل شیأ فشیأ مستمر متجدددر مناسب
اولدیکه استمرار تجددی یه دال اولان مضارع ایله
معنای تجددی مراد اولنه اما ماضی بونک خلافنه در
زیرا انقطاعه دلالت ایدر حال دخی بونک خلافنه در
زوالی سریع در وجمله اسمیه دخی بحسب المقام
استمرار دوامی یه دلالت ایدر بحسب الوضع ایتمز
زیرا زید عالم قولمزده عالم علمک حدوث ودوامنه
اصلا تعرض ایتمکسزین علمک زیده ثبوتنه
دلالت ایدر بلکه دوام عالم صیغه سنک مقام
مدح ومبالغه ده وقوعندن مستفاد
اولوب جوهر لفظدن اولماز سید شریف حاشیه
مطولده بویله تحقیق بیوردیلر الله لفظی رحمن کبی
واجب الوجوده مختص اولوب ملتین وغیریلری
بیننده غیره اطلاق اولنمز اوقدر وارکه الله لفظی

علم

علم قسمندن اسمدر اما رحمن صفتدر وعلی الحقیقه
ذات اسم الله ضمننده صفات کمالک جمیعیله
متصف اوله رق مشتهر اولدی حاتم جود ایله
اول اسمک ضمننده مشتهر اولدیغی کبی وبو اسم الله
جمیع صفاته علی سبیل الاجمال دلالت ایدر بویله اولنجه
مصنفک بونی ذکرنده مزید اکمال اولوب سائر اسماء
حسنی ماثوره سنک بیننده اختیار ایلدی زیرا
سائر اسمانک برنده دخی جمیع صفاته بردن
دلالت یوقدر بوندن صکره مصنف حمدینک
استدامت واتیاننه اعتراف وعجزینی اظهار ایدوب
بیورر واتوکل علیه احمد الله اوزرینه معطوفدر
دخی اللهک اتیان حمد واستدامه حمدنده عجزیمی انک اوزرینه
اظهار ایدرم یاخود اللهه اعتماد ایدوب امریمی اکا
تفویض ایدرم دیمکدر زیرا موفق ومرشد اولدر
زیرا توکل غیرک اوزرینه اظهار عجز یاخود اعتماد وتفویض
معناسنه در بوندن صکره حمدده اختیار ایتدیکی کونه
تصلیه یه سلوک ایدوب بیورر واصلی جریان

عادت مؤلفین درکه کمالات علمیه وعملیه لرینی استحصالده
کتابلرینی تحمیده تصلیه‌یی ارداف ایدرلرکه اول تصلیه ایله
جناب حق سبحانه‌نک اصطفا ایلدیکی ذات شریفه
توسل ایده‌لر زیرا اول ذات شریف حق سبحانه‌نک
شریعتنی اظهار ایچون مأموردر زیرا بداهت عقل
شاهده درکه برشیئک استفاضه‌سی مفیض ایله
مستفیض بیننده اولان مناسبته توقف ایدر
حال بوکه ذات حق ایله نفوس خلق بیننده مناسبت
یوقدر بویله اولنجه واجب اولدیکه استعانتده ذوالجهتین
اولان متوسط ثابتدر وانسب اولان دیمکدرکه
اکثر احکام شرعیه ومعظم معلومات دینیه پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم دن مستفاد اولدیسه کندویه
لایق اولان ثنا واجب اولدی بزلره انکچون حق سبحانه
وتعالی کلامنده دعا وصلات ایله امر ایلدی صلات
جناب حضرته دنیاده وآخرتده طلب تعظیم واکرام ورحمتدر
بویله اولنجه اللهم صل علی محمد قولنک معناسی دنیاده
ذکرینی اعلا ایله معاشر امتنه فائده‌دن اوتوری

محمدی معظم ومکرم ومرحوم قیل دیمکدر وآخرتده
امتنه تشفیع ایله دیمکدر بو تقدیرجه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
مرحوم ومکرم در طلبه حاجت یوقدر سؤالی مندفع
اولدی زیرا امتنه راجعدر بوندن صکره صلات
دعاده حقیقتدرکه الله تعالی نبی‌سنه ایصال خیر
ایله ذاتنه دعوت ایدر صکره بو دعانک رحمت کامله
لوازمندن اولوب ایصال ثواب معناسنه
استعمال اولنور یوخسه رقت قلب معناسنه دکلدر
زیرا رقت قلب حق حق سبحانه‌یه متصور دکلدر
وصلات دعانک غیریده مجازدر پس معنی
رحمت کامله‌نک نزولنی استرم دیمکدر علی نبیه
الله تعالی‌نک نبی‌سی اوزرینه دیمکدر صاحب مواقف
بیوررکه نبی مسمای لغویسندن معنای عرفی‌یه بینهما
مناسبتدن اوتوری منقول لفظدر لغوی‌سی
منبئ معناسنه‌در بو تقدیرجه اشتقاقی نبأدن
اولوب الله تعالی‌دن اخبار وانبا ایدن ذات
بو اسم ایله مشهور اولوب اکا تسمیه اولنمشدر

یاخود نبوة دن مشتق در ارتفاع معناسنه بو تقدیرجه
علو شانی و سطوع برهانی اولدیغندن تسمیه اولنمشدر
یاخود نبیٔ دن مشتق در طریق معناسنه بو تقدیرجه
طریق حقه وسیله اولدیغندن تسمیه اولنمشدر
اما معنای عرفی سی شول ذات درکه الله تعالی
حضرتلری فلان قدر قومه یاخود جمیع ناسه ارسال
ایتدم دیه یاخود بو مثللی الفاظ ایله بو معنایی افاده
ایدرک بیورر محمد عطف بیان در اول نبی محمد در
دیمکدر بعض محققین عندنده حمید دن مشتق اسم
مفعول مضعفدن علم منقولدر تکریر تکثیر ایچوندر
معناسی اول ذاتدر که مرة بعد اخری حمد ایتدی
دیمکدر یاخود خصال حمیده سی کثیره اولدی نبی مرضلی الله
علیه وسلمک کثرت صفات حمیده سی اولوب و خلق
کندویه حمدده اکثار ایتسونلر ایچون الهام ربانی ایله تفاؤلا
بونکله موسوم اولمشلردر حتی جدی عبد المطلب یدنجی
ولدمده محمد تسمیه ایدمکه اسماء آبا و قوممده یوقدر
و رجا ایدرمکه سموات و ارضنده اکا حمد اولنه دیمشدر

و بعض فضلا صیغهٔ حمد دن ایکی اسم مشتق در
بری محمودیتده مبالغه یی افاده ایدرکه محمد در
و بری حامدیتده مبالغه یی افاده ایدرکه احمد در دیمش
و اسمین بیننده اولکی اکثر اشتهار ایله مشهور اولوب
کلمهٔ توحید دخی اکا مخصوصه اولمشدر زیرا مقام
محبوبیته الیق و انسب در وقتاکه آل و اصحابی رضوان الله
علیهم اجمعین ابلاغ شریعتیله بزی هدایتده افندیمز ایله
مشارکین اولدیلر ایسه آنلری دخی ارداف ایله بیورر
و آله و صحبه محمد صلی الله علیه وسلمک آل و صحبنه
دخی رحمت کامله نک نزولنی استرم دیمکدر اگر بورا
کلمهٔ علی یی اعاده ایدیدی اولی اولوب شیعه یی
رد اولور ایدی که آنلر کلمهٔ علی ایله نبی بینیله آلینک
بیننی فصلی منع ایله حکم ایتدیلر و بر حدیث دخی نقل
ایتدیلر لفظده مشابهتدن اوتوری غلطه دوشدیلر
یاخود موضوعدر دیمشلر اهلینک معلومیدر آل
لغتده اهل و عیال و اتباع معناسنه در صحب صاحبک
جمعیدر صاحب عرفده شول مسلم درکه حضرت رسولی حقیقة

یا حکما کوره یاخود اول مؤمنی حضرت رسول کوره
کرک اول مؤمن حال بلوغده اولسون کرک قبل البلوغ
اولسون و کرک رسوله ایمانی بینیله علی الاسلام
موتی بیننده ردت تخلل ایتسون کرک ایتمسون
کرک صحبتی اوزاسون کرک اوزامسون و عند المحدثین
تقریبا اعدادی یوز اون درت بیکدر بوندن صکره
خفی اولمیه که اکر بوراده آلی اتباع ایله تفسیر ایدوب
کل من تبع له علیه الصلوة والسلام مراد اولنورسه صحب تخصیص
بعد التعمیم اولور و اکر مشهوره بناءً اهل بیت رسول
مراد اولنورسه تخصیص قبل التعمیم اولور و بو آلک
استعمالی بحسب الدین والدنیا اشرافه مخصوصدر بحسب الدین
آل رسول دینور و بحسب الدنیاده آل فرعون دینور
و تحقیقه کوره امام ابی حنیفه عندنده آل رسول حضرت
عباس و اولادلری و حضرت علی و اولادلری و جعفر و عقیل
و حارث بن عبد المطلب در و امام شافعی عندنده
بنو هاشم و بنو عبد المطلب در و ذریت و ازواج و اتباعلری
عبد البر و غیرلری عندنده اول من درکه انک بینیله افندیمزک

بینی

بینی غالب بن فهره و آرنجه بر آب جمع ایلیه بو مرجحدر
یاخود شول ذاتدر که افندمزه نسب و حسب ایله
رجوع ایده اولکی اختلاف مذاهبه کوره اوزرلرینه
شرعا صدقه حرام اولاندر ثانی نسبت صوریه که
یعنی علم دینی عرفیده اولان علماء ظاهردر یاخود
نسبت حقیقیه ده یعنی علم حقیقت و کشفده اولیا
و حکماء متألهین درکه اوزرلرینه صدقهٔ معنویه
یعنی علوم و معارفده تقلید حرامدر و بعده
ما وجب علینا یی یاخود بسمله و حمدله و صلوه له یی ادادن
صکره دیمکدر فقد قصدت تحقیق فعله مقارن اولدیغم
حالده قصد ایتدم دیمکدر زیرا قصد اراده معناسنه درکه
کاهیجه فعله مقارن اولور فی هذا المختصر شو مختصرده
ان اذکر قصدت نک مفعول ثانی سی در ذکر ایتمکلکمی
قصد ایتدم دیمکدر و اذکر کلمه سنک مفعولی علل الاعاریض
درکه عروضلرک علتلرینی یاخود عروضلرده اولان علتلری صح جمعیدر دیمکدر علل علتنک
لغتده سقم دن مأخوذه در مرض معناسنه اصطلاحده
شول تغییر درکه عروض و ضربک نوعلرینه علی سبیل اللزوم

تغییر یلحق العروض والضرب علی سبیل اللزوم فی نوعه منه

لاحق اولور وجه مناسبت بودر که مثلا بر جزوکه
اوزرینه علت داخله اولسه اول جزئی تغییر ایدوب
وزن معهودندن اخراج ایدر که اصلنده اول جزء
اول وزن اوزره ایدی کویا کندویه علت طاریه اولوب
حالت صحتدن مغیر و هیئت اصلیه سندن مخرج اولان
جسم معلوله مشابه اولدی اعاریض عروضک
جمعیدر اصطلاحده بر کره بو علمه اطلاق اولنور
بر کره بیتک مصراع اولنک جزء اخیرینه اطلاق
اولنور بو تعریف متن ده کله جکدر اما لغتده ناحیه
معناسنه کلور نته که شاعر دیمش
وان یعرض ابو العباس عنی ویرکب بی عروضا عن عروض
و ناحیه حجازه ده خاصة اطلاق اولنور بوکا کوره
وجه تسمیه بو عروض دخی علومدن ناحیه مقامنده در
و قبل دن یاپلمش اوک وسطنه قودقلری خشبه
عارضه یه ده اطلاق اولنور بوکا کوره عروضه کاهیجه
علل عارضه اولدیغندن دینلمشدر و غیمه دخی اطلاق
اولنور نته که الله تعالی بیورر هذا عارض ممطرنا بوکا

کوره

کوره وجه تسمیه زیرا بو علمک کثرت جهات و اصطلاحاتندن
ادراکی مشکل اولدیغندن تسمیه اولنمشدر غیمک
دخی ادراکی و اکا وصول مشکل اولدیغی کبی بوندن
صکره خفی اولمیه که عروضک حدی و موضوعی
و فائده سی واردر اما حدی بر علمدر که اوزان
شعر عربینک صحیحی فاسدندن انکله بیلنور موضوعی
اوزان مخصوصه ایله موزون من حیث هو شعردر
فائده سی درتدر اولی طبعیله وزن ایدمکن ذات
اوزان فاسده دن اوزان صحیحه یی بیلمکدر
ثانیه طبع سلیم قبول ایتمیوب فاسد ظن ایتدیکی
شیئی بیلمکدر بحر طویلک ضرب ثالثی کبی که قچن
ما قبلنده کی جزء مقبوض اولمسه فاسد ظن اولنور
و شول بیت کبی که احد مصراعلری اصلک وزنی
اوزره در بوینده فاسد ظن ایدر بو ایسه اصلدن
فرعه یا بالعکس شعراء عربک اشلدیکی انتقالاتدندر
ثالثه طبع سلیم فاسد اولانی صحیح ظن ایدوب
قبول ایتدیکی شیئک جائز اولمدیغنی بیلمکدر نته که

علم یعرف به صحیح اوزان الشعر العربی عن فاسده

الشعر من حیث هو موزون باوزان مخصوصه

آخری فرعک وزنی اوزره صح

صحیح اولمیوب طبع سلیم ظن ایتدیکی ملک صالحک
کاتبی بهاء زهیرک جمله قصیده سنده واقع اولان قولی کبیدر
یا من لعبت به شمول • ما الطف هذه الشمائل •
نشوان یهزه دلال • کالغصن مع النسیم مائل •
رابعه بحورک بعضیسی بعضیسنه تداخلدن امین
اولمقدر زیرا بو تداخل فحولدن چوق واقع اولمشدر
بو فائده لردن اوتوری بو علم عروضی واضع اولان
ابو عبد الرحمن خلیل بن عمر الفراهیدی الازدی البصری
وضع ایتمشدر انکچون بو علمه علم خلیل دخی دیرلر
الاربع والثلثین مجرور اولوب الاعاریضک صفتیدر
اویله اعاریض که اوتوز درت در بونده خلیله تبعیت
ایلدی زیرا اخفشک عندنده عروض اوتوز التی در
والضروب الاعاریض اوزرینه معطوف در دخی ضروبک
یاخود ضروبده اولان علتلری
علتلرینی دیمکدر ضروب ضربک جمعیدر لغتده
مثل معناسنه در که هذا ضرب لهذا دیرلر شو شوکا
مثل در دیمکدر اصطلاحیسی آتیدر وجه تسمیه
جزء اخیر اولمه ده و اوزرینه علل طاریه اولمه ده عروضه مثل در

الثلثة

الثلاثة والستین بوده الضروب صفتدر اویله ضروبکه
التمش اوجدر بونده دخی خلیله تبعیت ایلدی زیرا
اخفشک عندنده التمش یدی در • خاصة عامة کبی
مصدر در یعنی علل اعاریض وضروبی ذکره خاص
ایتمکلکله خاص ایدوب ذکر ایتمکلکمی قصد ایتدم دیمکدر
یاخود اذکر کلمه سنک مفعولندن حال اولوب مصدر
مبنی للمفعول اوله مخصوصة معناسنه بعد ازین خفی
اولمیه که خاصة قولی یا قید ضمنی در که انکله ایکی شیئی
اخراج ایتمشدر بری اعاریض وضروب مذکوره نک
زحافاتی وبری بحر متدارکک عروضنک احوالی
ومطلقا ضروبنک احوالی در یاخود قید صریحی در که
انکله علل اعاریض وعلل ضروب غیر مذکوره اخراج
اولنمشدر • ولا اتعرض • نصب ایله اذکر کلمه سنه
معطوف در رفع ایله اذکر کلمه سنک فاعلندن حال در
یعنی دخی تعرض ایتمکلکمه قصد ایتدم یاخود زحاف حشودن
بر شیئه متعرض اولمدیغم حالده ذکر ایتمکلکه قصد ایتدم
دیمکدر یاخود سوال مقدره جواب در گویا دینلمشکه

زحاف حشو دن برشیه تعرض ایتمدکی مصنف
جوابه تصدی ایدوب ابتدم دیمش اولهٔ لشیٔ من زحاف
الحشو حشوک زحافلندن برزحافه
دیکدر خفی اولیه که مصنف حشو ایله مرادی
اجزاء تفاعیل و افاعیلدن عروض وضربک ماعدا سی در
زحاف ایله مرادی اول حشوک علتی درکه اصطلاحده
سوای علل مبدء الوزم اولا مطلقا
عروض وضرب کماعدا سی اجزاء تفاعیلهٔ لاحق اولان تغییره برلر غالبا
تعرضاً غالباً دیکدر اولهٔ مفعول مطلق اولور حاصلی کاجبه
تعرض ابتدم دیکدر وقتاکه مصنف مطمح نظری
ارباب انشاء عندنده ممدوح اولان اختصار
اولدیسه مختصر یعنی اوضاع موجزه به خاص ایلیوب
افاده ده مناسب اطنابه نائب اولور کونه بیورر
وصنعت، قصدت کلمه سنه معطوف در یعنی دخی ایدم
یعنی نظم ایتدم دیکدر نظم لغتده جمع معناسنه در نظمت اللؤلؤ
دیمکور قجن سلکه جمع ایتمکدن تنظیم دخی بومعنایه در
نظمت الشعر ده بوندن ماخوذ در اصطلاحده
شمول کلام موزون درکه انکله وزن مقصود اولوب

لغته مشی ضعیفه دیرلر صه

معنا و قافیه یه مرتبط اوله بوتقدیرجه کلام موزون دن
معنا و قافیه سی اولمیان خارج قالور، ستة عشر بیتا
صنعت کلمه سنک مفعولی در یعنی بیت یوندن
اون التی یکی خفی اولیه که بو بیتلردن مرادی خبر
ایچون انشا ایتدیکی ابیاتک اصولدرکه اوضاع
مختصر ی انکا مبنی در لغتده اوخانه مغاسنه
اصطلاحده برشعر درکه انکی مصراعدن مرکب اوله
کرک قافیه لری موافق اولسون کرک اولمسون
دشعر بیتی صحرانشین عربدرک اوبنه تشبیه ایتمش
وجه تشبیه اول بینک قیامی شجر و جبل و مبنی و بلا سدن
اولدیغی کبی شعر بینک قیامی اسباب و اوتاد و
فواصل ایله در و بینک ارکان اربعه سی اولدیغی کبی
شعر بینک دخی ارکان اربعه سی وار درکه بری صدر
درکه مصرع اولک جزء اولی در و بری عروض صدر
و بری ابتدا درکه مصراع ثانینک جزء اولیدر
و بری ضرب در و اول بینک سقفی معنا و عروضه
قافیه در بورا نقل اولنور که مصنف بو مختصره

سقفی و عرصه سی اولدیغی کبی شعرک دخی
صه

اون بش بیت انشا ایدوب خمسة عشر تحریر
ایتمش ایمش صکره بعض طلابی بیت متدارکی الحاق
ایدوب یرینه ستة عشر تحریر و تغییر ایدوب بو کونه شهرت
شهیر تسطیر اولوب نظم مصنف دن ظن اولندی
اما اولمدیغنی تصدیق بودرکه متدارکک عروض و ضربی
بو مختصرده مذکوره اعاریض و ضروب ایله عد اولنسه
اعاریض اوتوز بش ضروب التمش درت اولمه لی
مصنفک نص سابقی ایسه بوندن آبی در و عدد اعاریض
و ضروبده مسلک واضعه سلوک ایتدیکی کبی بحورده ده
ایتمه لی ایدی زیرا بحور خلیل عندنده اون بش در اخفشه کوره
اون التی در بوندن صکره طریق وضع اوله شروع ایدوب
بیورر اول لفظة مبتدا در لفظهٔ اولی یعنی کلمهٔ
اولی دیمکدر اضافت صفتک موصوفه اضافتی قبیلندندر نته که
تنزیلده بیورر ان اول بیت وضع للناس بیت اول
دیمکدر من البیت لفظهٔ اولی بیت اصلدن اولیجیدر
حرف تعریف عهد ایچوندر تعطی خبریدر لفظهٔ اولی
افاده ایدر اللقب بحرینک لقبنی دیمکدر یاخود بو جمله

بیت اصلده صح

قوله تعالی ان اول بیت الخ
ای وضع للعبادة وجعل
متعبدا لهم والواضع
هو الله تعالی ویدل علیه
انه قرئ علی البناء للفاعل
بیضاوی
منه

اسمیه اعرابدن محللی منصوب اولوب بیتا کلمه سنه صفتدر
اما اشتقاقا تعطی کلمه سنده اولان نسبت دن تمییزدر
یعنی بحرینک لقبنی اشتقاق یونندن افاده ایدر دیمکدر
اشتقاق اصطلاح بدیعیده بر کلمه یی بر کلمه یه رد درکه حروف
اصولده و اصل معناده موافق اوله مثلا بیت طویل
طویل کبی که مصدر اولان طوله رد اولنسه حروف
اصولده طویله ط و ل موافق و اصل معناده ایکیسیده
قصیرک ضدی در و بیت مدیده مد کبی که حروف
اصولده مدیده م د د موافق و اصل معناده ایکیسیده
چکمک کشیدن معناسنه در او مضارعة یاخود مشابهت یونندن
افاده ایدر مشابهت اصطلاح بدیعیده توافق ما ایله
اشتقاقه مشابه اولان شیدر مثلا بیت رمل ده
مرمل کبی که حروف اصولده توافق و مشابهتی وار
لکن اصل معناده یوقدر و بیت مضارعده ضرعنا کبی که
حروف اصولده مشابهت وار لکن معناده یوق
زیرا ضراعه ذله معناسنه در مضارع ایسه مشابهت معناسنه در
تسامحا لفظهٔ اولی یی بر کره اشتقاقا و بر کره مضارعة

رد کلمة الی کلمة توافقهما فی الحروف الاصول واصل المعنی منه

ما یشبه الاشتقاق فی توافق ما منه

بحرك لقبنی افاده ایدر قیلدیغم نظمده مساهله وسهولت
اجلندن اوتوریدر بوندن صکره وضع ثانی یه شروع ایدوب
بیورر وآخر العروض مبتدادر ابیات اصولدن
هر بیتک عروضنک آخری دیمکدر مبتدانک خبری
حرف من حروف ابی جاد در حروف ابی جاددن
حرف واحد درکه یعطی افاده ایدر عدد العروض
عروضنک عددینی که عروض اول بحردن قاچ کلور
مثلا بیت طویلده تکالئا جزئنک آخرنده اولان همزه
کبی که عروض طویل برایمش آنی افاده ایتدی زیرا
همزه نک مدلولی حساب جملده بردر وبیت مدیدک
ولجا جزئنک آخرنده اولان جیم کبی که عروض مدید
اوچ اولدیغنه دلالت ایدر زیرا جیمک مدلولی حساب جملده
اوچ در سائر ابیات اصول دخی بونلره قیاس اولنوب
فهم اولنه اکر وضع اول ایله وضع ثانیک فرقی نه در
دینلور ایسه ایکی وجه ایله جواب ویروب دیرزکه
وضع ثانیک دلالتی حرف واحد ایله در اما وضع
اولک دلالتی حرف واحددن اکثر ایله در وبری

وضع ثانینک دلالتی بحسب اللفظ در اما وضع اولک
دلالتی بحسب المعنی در وآخر العروض حرف
من حروف ابی جاد قولنده ایکی نظر واردر نظر اول
عروضنک آخری دیدوکی حرف جمیع ابیاتده آخر عروض
دکلدر بلکه بعضیسنده آخرک ماقبلی در نته که تکالئا ده
عروضه دال اولان حرف همزه اولدیغی کبی که آخری الف در
همزه ایسه آخر حرفنک ماقبلی واقع اولمشدر
ولجا ده عدد عروضه دال اولان حرف جیم در که آخر حرفنک
ماقبلی در نظر ثانی من حروف ابی جاد قولی مستدرکدر
ذکره تخصیصنده فائده یوقدر زیرا بر حرف یوقدر
الا ابی جاددن اولور خفی اولمیه بو نظرلردن جواب
ویروب دیرزکه اولکی البته وارد در آندن خلاص یوقدر
اوقدر وارکه اول حرفه آخر تسمیه سندن غرضی نفس کلمه ده
اولان آخر حرف در اجنبی دکلدر دیمک اوله ایکنجی
وارد اولمز زیرا ایرادنده فائده جسیمه واردر که اول
حرفک کمیت عروضه دلالتی انجق بحسب اللفظ دکلدر
اصطلاح ارباب سیاقتده اولدیغی کبی زیرا آنلرده

قاعده هر کلمه دن بر حرف اخذ ایدوب اول حرفی
اول کلمه یه رقم قیلارلر اربعه دن را خمسه دن خا کبی
بلکه بحسب المعنی درکه اول معنا عدد در اول حروف ابی جاد ایله
انکا دلالت اولنور و حروف ابی جادی ذکره تخصیصده
نه فائده اولوب حروف هجادن دیمدی جواب بودرکه
حروف عربیه نک عدده دلالتی حروف ابی جاد ایله در
یوخسه ترتیب اب ت ث ج اوزره دکلدر زیرا
مثلا جیم اوجه دلالت ایدر بو ترتیبده ایسه خامس واقع
اولمشدر والعروض مبتدادر یا خود استیناف در یعنی
دخی عروض اصطلاحده آخر جزء جزء اخیردر اضافتی
صفتک موصوفه اضافتی قبیلندر من الشطر الاول من البیت
بیت اصلک مصرع اولندن مثلا بحر طویلده ت کالتا کبی
شطر نصف معناسنه مراد مصرع در بوندن صکره
وضع ثالثه شروع ایدوب بیورر واول حرف
من الشطر الثانی مصرع ثانیدن حرف اول یعطی
عدد الضروب عدد و کمیت ضروبی افاده ایدر
مثلا بیت طویلده جنوح الدجی قولنده جیم کبی که بحر طویلک

ضروبی

ضروبی اوج اولدیغنه دلالت ایدر و بیت مدیدده
وانثنی قولنده واو کبی که ضروبی التی اولدیغنه دلالت ایدر
والضرب مبتدادر یا استینافدر دخی ضرب اصطلاحده
آخر جزء من البیت بیت اصلدن جزء اخیردر مثلا
بیت طویلده دللجنح کبی و وضع رابعه شروع
ایدوب بیورر وجعلت روی البیت ابیات اصولدن
بیتک حرف رویسنی قیلدم یعطی عدد الاجزاء
اجزاء تفاعیلک عدد و کمیتنی بحسب الاستعمال افاده ایدر
مثلا بیت طویلده للجنح قولنده حرف روی اولان حا کبی که
بحر طویلده اجزاء تفاعیل سکز اولدیغنه دلالت ایدر
و بیت مدیدده زهو قولنده اولان واو کبی که بحر مدیدده
اجزاء تفاعیل التی اولدیغنه دلالت ایدر خفی اولمیه
حرف روی شول حرفدرکه قصیده انک اوزرینه بنا
قیلنوب انکا نسبت اولنه ده مثلا قصیده میمیه و قصیده
همزیه دینله فائده جسیمه ابن جنی و احوط
دیمشلرکه جمیع حروف معجم حرف روی اولور
الا الف و یا و واو زائده لر اولمز جرغا و ایامی

هو الحرف الذی انتسبت القافیة له منه

دخیا مو کبی وهاء تأنیث وضمائر دخی اولمز قچن ماقبللری
متحرک اولسه مثلا طلحه وضربه کبی وها ده اولمز که
انکله مبنیه اوله ارمه واغزه وفیمه ولمه کبی
وآخر کلمه یه لاحق اولان تنوین ده اولمز کرک
صرف ایچون اولسون کرک اولمسون زید یاخود صه وغاق
ویومئذ کبی وقول شاعرده کی کبی
شیخ علی کرسیه معمما ، یحسبه الجاهل مالم یعلمن
وقول آخر ولا تعبد الشیطان والله فاعبدن
وبو نونلردن مبدل اولان الفلر دخی اولمز
نته که بونلری تبدیلده اولدیغی کبی
یحسبه الجاهل مالم یعلما ولا تعبد الشیطان والله فاعبدا
وشول همزه اولمز که آنی برقوم حالت وقفده الفدن
تبدیل ایتمشدر رأیت رجلا وهذه حبلا ویرید ان یضربها
کبی وشول الف ویا وواو اولمز که ضمیره لاحق اوله
مثلا رأیتها ومررت بهی وهذا غلامهو ورأیتهما ومررت
بهمی وکلمتهو کبی پس [illegible] قچن سکا بربیت کلسه
حرف اخیره نظر ایله که اکر بو مذکوراتدن برحرف اولمزسه

آنی حرف روی قیل و [illegible] روی رویت دن
مأخوذ در فکرت معناسنه زیرا شاعر حرف روی یی
فکر ایدر بعضیلر روادن مأخوذ در حبل معناسنه که برشیء
برشیئه انکله ضم اولندیغندن کویا روی اجزا بیتی
شد ایدوب بعضیسنی بعضیسنه واصل ایدر دیمشلر
بعضیلر روادن مأخوذ در منظر حسن معناسنه
روی عصمت ابیات اولدیغندن تسمیه اولنمشدر
والحروف المذکوره شول حروفلر که ذکری مرور ایتدی
یاخود شول حروف که شو مختصرده ذکر ایتدم که کمیت
اعاریض وضروب واجزا بیاننده انلره محتاجدر دیمکدر
هی اول حروف مذکوره هذه شونلر در که اولکیسی
ا در که مدلولی بردر ثانی ب در که مدلولی ایکیدر
ثالث ج در که مدلولی اوجدر رابع د در که مدلولی
درتدر خامس ه در که مدلولی بشدر سادس و در که
مدلولی التی در سابع ز در که مدلولی یدی در ثامن
ح در که مدلولی سکز در تاسع ط در که مدلولی طقوزدر
بو طقوزه اقتصاری حاجت مس ایدن اشیا کمیتنی

بیاننده طقوزدن زیاده اولمدیغندن اوتوریدر
بوندن صکره مصنف بیت اصلدن فراغت ایدوب
اصلک فروعات مستخرجه سنه شروع ایدوب بیورر
وخرجت من کل بیت فروع الاصل بحری ایچون
هر بیتدن اصلک فروعنی تخریج ایتدم یعنی ضرب اولدن
ضروب باقیه یی اخراج ایتدم دیمکدر زیرا بوراده فروعدن
مراد ضروب باقیه اصلدن مراد ضرب اولدر
توضیح مقام وقتاکه مصنف هر بحر ایچون بر بیت
اصل تصنیع وتنظیم ایدوب انلردن عروض اولی
وضرب اول معلوم اولدیسه شمدی اعاریض وضروب
باقیه یی بیان ایتمک مراد ایدوب بر سبیل ایجاز
هر بیت اصلدن فروعنی اخراج ایدوب برای سهولت نظم
بعضیسنی حذف وبعضیسنی انک یرینه کاه اندن ازید
کاه انقص ایله اثبات ایتدی بعده اثبات ایتدیکیله
حذف ایتدیکندن باقی قلان بر بیت مستقل اولوب
عروض وضرب یاخود ضرب واحد دخی بیت اصله مغایر
اولوب اعاریض وضروب منتهیه اولانه جق عروضنه عروض ثانیه

وضربنه

وضربنه ضرب ثانی تسمیه اولنور مثلا بیت مدیدک
شطر اولدن التجنی ولجا قولنی الی آخر البیت حذف
ایدوب مکاننه مناواته بعدما اغلقت باب العتاب
قولنی اثبات ایتدیکی کبی وبیت طویلک آخرندن
ینقاد للجنح قولنی حذف ایدوب یرینه قد حار مذهبا
قولنی اثبات ایتدیکی کبی بوندن صکره فروعاتده اولان
وضع موجزه شروع ایدوب بیورر وجعلت روی الفرع
فروع ضربدن هر فرعک حرف رویسنی قیلدم
یعطی رتبة من العدد اول فرعک اصلنه نسبتله
عدد وکمیتدن مرتبه سنی افاده ایدر ایضا
اصلک رویسی عددینی افاده ایتدیکی کبی خفی اولمیه که
بو ایضا کلمه سی هر موضعده منصوبدر فعل محذوفک
مفعول مطلقی اوله رق تقدیری آض ایضا دیمکدر بو کلجکی
حکمده سبقه حمل ایدرم معناسنه مثلا بیت
طویلده قد حار مذهبا قولنک آخرنده اولان با
کبی که بو ضربک من جهة العدد مرتبه ثانیه
اولدیغنه دلالت ایدر وبو بحرده مداج قولنده اولان

اجزانک صح

جیم کبی که بو ضربک مرتبهٔ ثالثه‌ده اولدیغنه دلالت ایدر
سائرلری بوکا قیاس اولنه سؤال اولنورسه
ضرب اولک رویسنی نیچون بونک کبی حروف
ابی جاددن بر حرف قیلوب عددن مرتبه‌سنه
دلالت ایدر قیلمدی جواب بودرکه ضرب اول اولیتده
متعین در زیرا بیتی اول ابیاتدر بویله اولنجه عددن
مرتبه‌سنه دلالتده احتیاج یوقدر وینه سؤال
اولنورسه نیچون فروع اعاریضک رویسنی
فروع ضروبک کبی مرتبه‌سنه دلالت ایدر حرف
قیلمدی جواب بودرکه فروع ضروبک رویسی بوندن مغنی در
زیرا تخریج خالی دکلدر یا عروضدن صکره واقع اولور
یا عروضدن اول اولور عروضدن صکره واقع اولورسه
عروض واحده در بوده بحر هزجک ضرب ثانیسندن
غیری یوقدر واکر تخریج عروضدن اول واقع اولورسه
بوده خالی دکلدر یا عروض اولی یا تخریج سببیله متغیره
اولور یا اولمز اکر اولمزسه ینه عروض واحده در
بحر طویلک ضرب ثالثی کبی واکر عروض

متغیره اولورسه تغییر اولدن صکره حاصله اولان
عروض عروض ثانیه در بحر بسیطک ضرب ثالثنک
بیتنده اولدیغی کبی و تغییر ثانیدن صکره حاصله
اولان عروض عروض ثالثه در بحر کاملک ضرب
سادسنک بیتنده اولدیغی کبی تا اعاریض منتهیه
اولنجیه دک بویله در بو تغییراتک اسبابی اولان
تخاریج روی ضربک واسطه‌سیله مرتبه اولدیغی کبی
بو تغییرات دخی مرتبه در معلومدرکه اسبابک ترتبی
مسبباتک ترتبنی موجب در بوندن صکره غرضه شروع ایدوب
بیورر والاجزاء التی یترکب منها الشعر مبتدادر
یعنی اجزاء اصول که شعر اول اجزادن ترکب ایدر
شعر لغتده بیلمک علم معناسنه اصطلاحده
موزون و مقفی کلامدرکه وزن و قافیه آنده بطریق
القصد واقع اوله قید اخیر الذی انقض ظهرک
ورفعنا لک ذکرک قول شریفنی مخرجدر کرچه
کلام موزون و مقفی در لکن شعر دینلمز زیرا بونی
موزون و مقفی ایراد علی سبیل القصد دکلدر

مبتدانک خبری سبعة در یعنی صورتده یدی حکمده
طقوز در جزء آن خماسیان سبعه دن ایکی جزءلر
خماسی لر در یعنی بش حرفلی در وهما اول ایکی خماسی اولان
جزءلر فعولن بری فعولن در که قطف واسطه سیله
مفاعلتن جزئنک فرعی دکلدر یا خود حذف واسطه سیله
مفاعیلن جزئنک فرعی دکلدر وفاعلن وبری
فاعلن در که حذف واسطه سیله فاعلاتن جزئنک
فرعی دکلدر وخمسة دخی یدی اجزادن بشی
سباعیة یدیشر حرفلی در وهی اول سباعیه اولان بش
متفاعلن اولکیسی متفاعلن در ومفاعلتن دخی ایکنجیسی
مفاعلتن در ومستفعلن دخی اوچنجیسی مستفعلن در که
اضمار واسطه سیله متفاعلن جزئنک فرعی دکلدر
ومفاعیلن دخی دردنجیسی مفاعیلن در که عصب
واسطه سیله مفاعلتن جزئنک فرعی دکلدر وفاعلاتن
دخی بشنجیسی فاعلاتن در حکمده طقوز اولدیغنه نکته
مستفعلن بحر بسیطک جزئی در که اهل عروض قتنده
ایکی سبب خفیف وبعدلرنده بر وتد مجموعدن مرکبدر

دیو محکوم در وینه مستفعلن بحر مجتثک دخی جزئی در که
ایکی سبب خفیف وبینلرنده بر وتد مفروقدن
مرکبدر وفاعلاتن بحر مدیدک جزئی در که ایکی سبب خفیف
وبینهماده بر وتد مجموعدن مرکبدر وینه فاعلاتن
بحر مضارعک جزئی در که بر وتد مفروقدن وبعدنده
ایکی سبب خفیفدن مرکبدر پس مستفعلندن وفاعلاتن
هر بری حکماً ایکشر در ولیس مفعولات منها عند الجوهری
دخی مفعولات جزئی تنوین سز جوهری عندنده اجزاء
اصولدن معدود در بویله اولنجه اجزا صورتده
سکز حکمده اون اولور جوهرینک مذهب جمهوردن
ذهابنه وجه بودر که عندنده بر جزء که اصل اوله
اوج قید ایله مقید در بری دائره نک بیتنه جزء اوله
وبری جزء مغیر کندویه منقول اولمیه وبری اول جزء
کلام عربده اصل اوله حال بوکه قیود ثلثه اجزاء مذکوره نک
هر برنده موجوده در اما مفعولات ده دکلدر
زیرا قید ثالث بالکلیه منتفی در زیرا کلام عربده مفعولات
نک اصلی تنوین ایله اولان مفعولاتن در بویله اولنجه

دکلدر بلکه فرعدر اما عند الاکثر اجزاء اصولدن
صح

مفعولاتُ مفعولاتُنْ جزئنك فرعیدر اگر دینلورسه
بو تقدیرجه لازم کلور که مفعولاتُنْ اجزاء اصولدن اوله
دیرز که اگر مفعولاتن جزء اولسه لازم کلور بو ایسه دکلدر
زیرا اصطلاح اهل عروضده جزء شول شیدن
عبارتدر که شعر انکله تقطیع اولنمق شانندن اوله
مفعولاتن ایسه استقراءً کندو ایله تقطیع اولنمق شانندن
اولاندن دکلدر بویله اولنجه قید اول ایله مفعولاتن خارج
قالدی و قید ثانی ایله مستفعلن خارج قالور که مضمر
اولان متفاعلن اکا نقل اولنمشدر و قید ثالثله مفعولاتُ
خارج قالدی بوندن صکره خفی اولمیه که جمهور قیدین اولینی
اعتبار ایدوب مفعولاتُ یی اجزاء اصولدن عد ایتدیلر
زیرا مفعولاتُ دائرهٔ مشتبه بیتنده جزء در
جزء مغیر کندویه منقول دکلدر بوندن صکره اجزاء
مذکوره احوالنی بیانه شروع ایدوب بیورر وهذه الاجزاء
شو اجزا یعنی شعر اندن ترکب ایدن اجزاء مذکوره
کندولری دخی تترکب اوچ شیدن ترکب ایدرلر
من سبب اولکسی سببدن ترکب ایدر سبب لغتده

حبل

حبل معناسنه در و وتد دخی ایکنجیسی وتددن
ترکب ایدر وتد فتح واو و کسر و فتح تا ایله
میخ معناسنه در بو ایکی اسم که وجه تسمیه عربک
قیل دن اولان خیمه لری قیامده رسنه محتاج بعده
اولی حبلی ربط ایچون میخه محتاج اولدیغی کبی شعر بیتی
دخی بونلر ایله تمام اولور و فاصله دخی اوچنجیسی
فاصله دن ترکب ایدر فاصله لغتده آیرمق
جدا معناسنه وجه تسمیه متحرکاتی ساکندن جدا
اولندیغندن و خیمهٔ مضروبه که اثوابدن هر شقه
وتدین بیننده مفصله اولدیغندن دینلمشدر
بوندن صکره بونلرک هر بری ایکیشر نوع اولوب
مجموعی التی اولدیغنه فاء تفصیلیه ایله اشارت
ایدوب بیورر فالسبب پس سبب معهود
نوعان ایکی نوع در خفیف اولکیسی سبب خفیف در
وهو سبب خفیف اصطلاحده متحرک بعده ساکن
ایکی حرفدر بری متحرک در اول متحرکک مابعدی
اولان حرف ثانی ساکن در نحو قم قم لفظی مثللی

اولان فصل دن مأخوذ اسم فاعلدر

که اولکی حرفی قاف متحرکدر ایکنجی حرفی میم ساکن در
وثقیل دخی سبک ایکنجیسی سبب ثقیل در وهو
سبب ثقیل اصطلاحده متحرکان ایکی حرفدر
ایکیسیده متحرکلر در نحو لک لک لفظی مثللی که
لام وکاف متحرکلر در وجه تسمیه متحرکین لفظده
بر متحرک بر ساکن دن اثقل اولدیغندن دیلمشدر
ثوالوند دخی وتد ایضا سبب کبی نوعان ایکی نوعدر
مجموع اولکیسی وتد مجموعدر وهو وتد مجموع اصطلاحده
متحرکان بعدهما ساکن اوج حرفدر ایکی اولکیسی
متحرکلر در اول متحرکلرک مابعدلرنده اولان
حرف ساکن در نحو لکم لکم لفظی مثللی که لام وکاف
متحرکلر در میم ساکن در وجه تسمیه متحرکین بریرده
جمع اولدیغندن دیلمشدر ومفروق وتدک ایکنجیسی
وتد مفروق در وهو وتد مفروق اصطلاحده متحرکان
بینهما ساکن اوج حرفدر اولکیسی ایکنجیسی متحرکلر در
اول متحرکلرک مابعدلرنده اولان حرف ساکن در
نحو قال قال لفظی مثللی که قاف ولام متحرکلر در

الف بینلرنده ساکن در وجه تسمیه متحرکلر مفترق
اولوب بینلرنده ساکن اولدیغندن دیلمشدر
والفاصله دخی فاصله ایضا سبب کبی یاخود وتدکبی
نوعان ایکی نوعدر صغری اولکیسی فاصله صغری در
وهی فاصله صغری اصطلاحده ثلاث متحرکات
بعدها ساکن درت حرفدر اوجی تتابعاً متحرکلر در
اول اوج متحرکلرک مابعدلرنده اولان حرف
ساکن در نحو بلغا بلغا لفظی مثللی که باء ولام وغین
متحرکلر در آخرلرنده اولان الف ساکن در وکبری
دخی ایکنجیسی فاصله کبری در وهی فاصله کبری
اصطلاحده اربع متحرکات بعدها ساکن بش
حرفدر دردی تتابعاً متحرکلر در اول درت متحرکلرک
مابعدلرنده اولان حرف ساکن در نحو بلغکم بلغکم
لفظی مثللی که باء ولام وغین وکاف متحرکلر در آخرلرنده
اولان میم ساکن در وجه تسمیه متحرکات اکثر اولوب
اکثر حروف اکبر اولدیغندن دیلمشدر بو تقریر براندن
صکره مستور اولیه که اجزاء اصول بونلردن مرکبدر

اوّلا فعولن بر وتد مجموع ایله بعده بر سبب خفیفدن
مرکبدر اما فاعلن بونک عکسنه در و متفاعلن
بر فاصلهٔ صغری ایله بعدنده بر وتد مجموعدن مرکبدر
اما مفاعلتن بونک عکسنه در و مستفعلن یا سببین
خفیفین ایله بعدلرنده بر وتد مجموعدن مرکبدر یاخود
سببین خفیفین ایله بینلرنده بر وتد مفروقدن مرکبدر
و مفاعیلن بر وتد مجموع ایله بعده ایکی سبب خفیفدن
مرکبدر و فاعلاتن یا ایکی سبب خفیف ایله بینلرنده
بر وتد مجموعدن مرکبدر یاخود بر وتد مفروق ایله
بعده ایکی سبب خفیفدن مرکبدر و مفعولات
ایکی سبب خفیف ایله بعدلرنده بر وتد مفروقدن
مرکبدر وقتاکه بو مختصرده مصنفک مقصودی علل مذکوره‌یی
خاصةً ذکر و زحاف حشوی احیانا ذکر اولدیسه
ایکیسنه‌ده شروع ایدوب بیورر ولابدّ یعنی افتراق
یوقدر البته لازمدر من ذکر القاب العلل عللک
لقب مخصوصلرینی ذکردن دیمکدر خفی اولمیه که علل و زحافه
معاً علل تسمیه‌سی تغلیباً در زیرا علل ایسه اوچ قسمدر

بری علته مخصوصدر وقف و کسف کبی و بری زحافه
خاصدر کف و تشعیث کبی و بری بینهماده مشترکدر
قبض و اضمار کبی پس مصنفک ذکرینه کوره
مجموعی یکرمی اوچدر هر برینی مستقل تعریف ایله
ارداف ایدوب بیورر وهی علل دن فهم اولنان
علت الخبن اولکیسی خبن در وهو خبن اصطلاحده
حذف الثانی الساکن جزءک ایکنجی مرتبه‌سنده
اولان ساکن حرفنی حذف در بوده درت جزءده
اولور بری فاعلن درکه ثانیٔ ساکنی اولان الفی
حذفدن صکره فعلن قالور و بری فاعلاتن درکه
ثانیٔ ساکنی اولان الفی حذفدن صکره فعلاتن قالور
و بری مستفعلن درکه ثانیٔ ساکنی اولان سینی بعد الحذف
متفعلن قالوب کلام عربده عدم استعمالندن مفاعلن
جزئنه نقل اولنور و بری مفعولات درکه ثانیٔ ساکنی
اولان فایی حذفدن صکره معولات قالوب بو دخی
کلام عربده بولنمدیغندن مفاعیل جزئنه نقل اولندی
پس ایمدی بونلری بویله قلمقلغه خبن و باقی قلانلرک

هر برینه و منقول الیهک هر برینه مخبون تسمیه
ایدرلر خبن لغتده برکمسه اوکندن ثوبنک
ذیلنی جمع ایدوب بعده صدرینه قالدوروب اورا
بر شئ ایله اول مجموعی شد ایتمکه دیرلر و
خبن الخیاط الثوب دینور قچن درزی ثوبک ذیلنی
ضم ایدوب چاتسه بو تقدیرجه جزء محذوف خبن
اولنان ثوبه تشبیه اولندی که کویا جزءک ثانیسی ساکنی
حذف اولدقدنصکره منفصل قالدی بعده حرف
ثالثی اولنه ضم اولندی، و الاضمار الخبن اوزرینه معطوفدر
یعنی دخی عللک ایکنجیسی اضمار در یاخود اضمار اصطلاحده
اسکانه ان کان متحرکا بو مبتدا محذوفک خبری در
اختصار ایچون مبتدا اولان هو کلمه سنی حذف ایتمشدر
یاخود قرینهٔ سابقه که الخبن و هو الی اخره بوکا داله
اولدیغندن حذف ایتمشدر و اسکانه اولان
ضمیر الثانی یه راجعدر که حذف الثانی الساکن
اولان الثانی در کان نک دخی اسمی الثانی در
یاخود الاضمار مبتدادر تعریف انک خبری در و قس علیه الباقی

یعنی

یعنی حرف ثانی یی ساکن قیلمقدر اکر اول حرف ثانی
متحرک اولورسه دیمکدر متفاعلن جزئنک تاسی کبی که
ساکن قیلدقده متفاعلن سکون تا ایله قالور
کاه اولور که مستفعلن جزئنه نقل اولنور باقی قلانه
و منقول الیهه مضمر تسمیه ایدرلر اضمار لغتده اخفا معناسنه
اضمرت دینور اخفا ایتدم دیمکدر وقتاکه حرکهٔ حرف
ظاهره و ممیزه اولوب اول حرکه اسقاط اولندقده
بعض حروفنی اخفا ایتدیکندن تسمیه اولنمشدر و کلمات
ظاهره یه عائده اولان اسمایه ضمائر تسمیه سی کلمات ظاهره نک
معانیسی کندویه نسبتله مخفیه اولدیغندن در بعضیلر
اضمرت البعیر دینور دوه یی مهزول ایتدم دیجک یرده
دیمشلر بوکا کوره وجه تسمیه جزئنک حرکه سی کیدوب
سکون تعقیب ایتدکده کویا سکون سببیله کندویه
ضعف کلوب ضامر و مهزوله بکزدی، و الطی دخی عللک
اوچنجیسی طی در یاخود طی اصطلاحده، حذف الرابع
الساکن جزئنک دردنجی مرتبه سنده ساکن حرفی
حذف ایتمکدر مستفعلن جزئنک فاسی کبی که

حذف اولند قد نصکره مستفعلن قالوب مفتعلن
جزئنه نقل اولنور و مفعولات جزئنک واوی کبی که
بعد الحذف مفعلات قالوب فاعلات جزئنه نقل اولنور
بو منقول الیه لره مطوی تسمیه ایدرلر طی لغتده
لف ایکی یوکمک ... در طویت الثوب دیمکدر
ثوبی لف ایتدم دیمکدر ... والحبل دخی علک
در دنجیسی حبل در یاخود حبل اصطلاحده الخبن والطی
خبن ایله طی علتلرینی جمع ایتمکدر مستفعلن جزئنک
سینی و فاسنی حذف کبی که مستفعلن قالوب فعلتن
جزئنه نقل اولنور و مفعولات جزئنک فاسنی
و واوینی حذف کبی که مفعلات قالوب فعلات جزئنه نقل اولنور
بو منقول الیه لره مخبول تسمیه ایدرلر خبل لغتده خبال
دن یاخود در اختلال و فساد مفاسده و ید مخبوله
دیمکدر مخبله و مقلوبه کبی یا بر جزء ایکی علت جمع اولنسه ان
الذی علتلنمش کسنه یه تشبیه اولندر والقبض دخی علتک
بشنجیسی قبض در یاخود قبض اصطلاحده حذف الخامس
الساکن جزئنک بشنجی مرتبه سنده ساکن اولان

حرفی حذف اینکدر فعولن جزئنک نونی کبی که
بعد الحذف فعول تنوینسز ضم لام ایله قالوب مفعول الیه
لکن اولی اولان فعال جزئنه نقل اولنمقدر زیرا فعول
جزئنی تنوین سز استعمال کلام عربده معتاد دکلدر
اوقدر وارکه فعول تنوین سز اسم اوله رق کلا ملرنده
فتح شین ایله منیه به علم اولان شعوب کبی که کندیده
علمیت و تأنیث اولدیغندن غیر منصرف اوله رق
کلا ملرنده مستعملدر و دخی مفاعیلن جزئنک یای
کبی که بعد الحذف مفاعلن قالوب بو قالنمش هر برینه
مقبوض تسمیه ایدرلر قبض لغتده ضیق مفاسنه
قبضت الشیء اقبضه دیمکدر ضیق و تنگ قیلدم دیمکدر
گویا اول جزء بعد الحذف ضیق قالدی والعصب
دخی علتک التنجیسی عصب در یاخود عصب اصطلاحده
اسکانه ان کان متحرکا یعنی مطلقا جزءده خامس واقع
اولان حرفی ساکن قیلمقدر اگر اول خامس متحرک اولورایسه
مفاعلتن جزئنک لامی کبی که ساکن قیلندقده سکون
لام ایله مفاعلتن اولوب مفاعیلن جزئنه نقل اولنور

بو منقول الیه معصوب تسمیه ایدرلر عصب فتح عین مهمله
و سکون صاد مهمله ایله لغتده بر شیئی تحرک ایتمسون
ایچون بر برینه شد و ربط ایتمکه دیرلر مثلا عصبت الاغصان
دینور تحرک ایتمسون دیو غصنلری بر برینه ربط ایتدم دیمکدر
والقصر دخی عللک یدنجیسی قصردر یاخود قصر اصطلاحده
حذف ساکن السبب ثم اسکان متحرکه سببک ساکن
اولان حرفنی حذف ایدوب صکره سببک متحرک قلان
حرفنی ساکن ایتمکدر فاعلاتن جزئنده سبب اولان تن
لفظنک نوننی حذف ایدوب صکره متحرک قلان
تایی ساکن ایتدکده فاعلات قالور و فعولن جزئنک
نوننی حذف ایدوب بعده متحرک قلان لامی ساکن
قیلمق کبی که سکون لام ایله فعول قالور بو قالنلرک هر برینه
مقصور دینور قصر لغتده قطع و نقص معناسنه قصرت الحبل
دینور ایپی قطع ایتدم دیمکدر یاخود نقص ایتدم دیمکدر
و قصرت الصلوة دینور صلاتک بعضیسیله اکتفا
ایتدم دیمکدر والقطع دخی عللک سکزنجیسی قطع در
یاخود قطع اصطلاحده فعل ذلک فی وتد ذلک

مشار الیهی ایکی شیدر بری ساکنی حذف و بری
متحرکی اسکان در و بو فعل اگر وتدده واقع اولورسه قطع
دینور و اگر سببده اولورسه قصر دینور بو سبق
ایتدی یعنی ساکنی حذف ایتمکی و متحرکی ساکن قیلمغی
وتدده اشلمکدر مستفعلن جزئنک نوننی حذف
ایدوب صکره لامنی ساکن قیلمق کبی که مستفعل
قالوب مفعولن جزئنه نقل اولنور و متفاعلن
جزئنک نوننی حذف ایدوب صکره لامنی ساکن
قیلمق کبی که متفاعل قالوب فعلاتن جزئنه نقل اولنور
بو منقول الیه لرک هر برینه مقطوع تسمیه ایدرلر قطع
لغتده بر شیئی طولندن نقص ایتمکدر مثلا قطعت الوتد
دینور طولندن قطع و نقص ایتدم دیمکدر والکف
دخی عللک طقوزنجیسی کف در یاخود کف اصطلاحده
حذف السابع الساکن جزئنک یدنجی مرتبه ده اولان
ساکن حرفنی حذف ایتمکدر مفاعیلن جزئنک نونی
کبی که بعد الحذف مفاعیل قالور و مستفعلن جزئنک
نونی کبی که بعد الحذف مستفعل قالور و فاعلاتن جزئنک

نونی کبی که بعد الحذف فاعلات قالوب فاعلان جزئنه
نقل اولنور باقی لره و منقول الیهه مکفوف تسمیه اولنور
کف فتح کاف و تشدید فا ایله جمع معناسنه کففت الثوب دینور
ثوبک ذیلنی جمع ایتدم دیمکدر کویا جزئنک آخری حذف
اولندیغندن طرفی بوکولن ثوبه تشبیه اولندی والکسف
دخی عللک اوننجی سی کسف در یاخود کسف اصطلاحده
حذفه متحرکا یعنی متحرک سابعی متحرک اولدیغی حالده
حذف ایتمکدر مفعولات جزئنک تاسنی متحرک اولدیغی
حالده حذف کبی که مفعولا قالوب مفعولن جزئنه نقل
اولنور بو منقول الیهه مکسوف تسمیه ایدرلر کسف
فتح کاف و سکون سین مهمله ایله کسفت الشیء دن
ماخوذ شیئک بعضیسنی بعضیسندن اوزاق ایتدم دیمکدر
بو معنا جمهورک رأینه کوره در اما زمخشری کشافده
فطفق مسحا بالسوق والاعناق قول شریفنک تفسیرنده
کسف قطع معناسنه در و اهل عروض قتنده اولان کسف دخی
بوندن ماخوذ در دیمش اما شین معجمه ایله اولمسی مصحفدر
والوقف دخی عللک اون برنجیسی وقف در یاخود

وقف

وقف اصطلاحده اسکانه یعنی سابع متحرکی ساکن
قیلمقدر مفعولات جزئنک تاسنی ساکن قیلمق کبی
بوکا موقوف تسمیه ایدرلر و بونک عدم نقلنه سبب
فاعلات مقصوره نک عدم نقلنه سببدر وقف لغتده
دورمقدر وقف الحافظ علی الکلمة دینور قچن کلمه آخرینی
ساکن قیلوب دورسه والکسف والوقف یختصان
بمفعولات یعنی دخی کسف و وقف مفعولات جزئنه
خاص اولورلر زیرا جزء سباعی که انک سابعی متحرک اوله
مفعولات جزئنه منحصر اولوب آندن غیری یوقدر
والقطف دخی عللک اون ایکنجیسی قطف در یاخود
قطف اصطلاحده حذف سبب خفیف و اسکان ما قبله
سبب خفیفی حذف ایدوب و اول سبب خفیفک
ما قبلنی ساکن قیلمقدر مفاعلتن جزئنده سبب خفیف اولان
تن لفظی کبی که حذف ایدوب بعده ما قبلی اولان
لام ساکن اولوب مفاعیل قالور و فعولن جزئنه نقل
اولنور بوکا مقطوف دیرلر قطف لغتده قطع معناسنه
قطفت الثمرة دینور میوه یی قطع ایتدم دیمکدر و یختص بمفاعلتن

و قطف مفاعلتن جزئنه خاص اولور زیرا جزئنك
آخرندن سبب خفیفی حذف بعده ما قبلنی اسکان تصور اولنمز
الا بر جزئنك آخرنده تصور اولنور که آخرنده فاصلهٔ
صغری اوله بو مفاعلتن دن غیریده یوقدر و الحذ
دخی عللك اون اوچنجیسی حذ در یاخود حذ اصطلاحده
حذف وتد مجموع یعنی وتد مجموعی حذف ایتمکدر متفاعلن دن
علن لفظنی حذف کبی که متفا قالوب فعلن جزئنه نقل
اولنور بوکا احذ تسمیه ایدرلر حذ لغتده خفت معناسنه
قطاة حذاء بوندن مأخوذ در وقتا که آخر جزءدن وتد
حذف اولدیسه کویا تخفیف اولندی و قصر معناسنه
کلور حمار احذ بوندن مأخوذ در نته که فرزدق
اولیت العراق ورافدیه فزاریا احذ ید القمیص
دیوب سرقه ایچون تشمیر یدندن کم نك قصرینی کنایه
ایلدی بوکا کوره وجه تشبیه ظاهر در و جیم
و دالین مهملتین ایله قطع معناسنه کلوب جددت البعیر
دینور ذنبنی قطع ایتدم دیمکدر بعیر اجد دیوب مبنی للمفعول
مراد ایدرلر مقطوع الذنب معناسنه لکن اصل اولان

معنای سابق در و الصلم دخی عللك اون دردنجیسی
صلم در یاخود صلم اصطلاحده حذف المفروق یعنی
وتد مفروقی حذف در مفعولات دن لات لفظنی
حذف کبی که مفعو قالوب فعلن جزئنه نقل اولنور
بوکا اصلم دیرلر صلم لغتده قطع معناسنه در اذن اصلم
دیوب مبنی للمفعول مراد ایدرلر مقطوع الاذن معناسنه
و التشعیث دخی عللك اون بشنجیسی تشعیث در یاخود
تشعیث اصطلاحده حذف متحرك من وتد فاعلاتن
یعنی فاعلاتن جزئنك وتدندن متحرکی حذف ایتمکدر
فاعلاتن که وتد اولان علا در پس ایدی مذهب خلیله
کوره محذوف اولان متحرك لام در که فاعاتن قالوب
مفعولن جزئنه نقل اولنور اما مذهب اخفشه کوره
محذوف اولان متحرك عین در که فالاتن قالوب
مفعولن جزئنه نقل اولنور بو منقول الیه لره مشعث
دیرلر تشعیث لغتده اینجه دقیق ایتمك و پاره پاره
ایدوب طاغتمق در معناسنه شعثت الوتد دینور
اینجه لتدم دیمکدر و شعثت رأس المسواك دینور

دوکوب اوجنی پاره پاره تفرق ایتدم دیمکدر بعد ازین
خفی اولمیه که بوراده ایکی مذهب دخی واردر بری
مذهب قطرب درکه وتده قطع لاحق ایدوب فاعلتن
اولوب مفعولن جزئنه نقل اولنور و بری مذهب زجاج درکه
وتده خبن لاحق ایدوب فعلاتن قالور صکره فعلاتن
جزئنک عینینه اضمار لاحق ایدوب فعلاتن اولور بعده
مفعولن جزئنه نقل اولنور • والحذف • دخی عللک
اون التنجیسی حذف در یاخود حذف اصطلاحده
اسقاط سبب خفیف • سبب خفیفی اسقاط ایتمکدر
فاعلاتن دن تن لفظنی اسقاط کبی که فاعلا قالوب
فاعلن جزئنه نقل اولنور و فعولن دن لن لفظنی
اسقاط کبی که فعو قالوب سکون لام ایله فعل جزئنه
نقل اولنور فعو فعل جزئنه نقل اولندیغنه سبب زیرا بونلردن
هر بری کلام عربده مستعملدر بویله اولنجه حرفی حذفدن
حرکه یی حذف اهون در و دخی سکون لام ایله فعل
کاهیجه استعمال اولنور زیرا لام خالی دکلدر یا آخرده واقع اولور
یاخود آخرک غیریسنده واقع اولور اکر آخرده واقع

اولورسه اسکانی قاعدهٔ مطرده در و اکر آخرک
غیریده اولور ایسه اول لامک اسکانی جائزدر
زیرا کاه اولور وصل وقف مجراسنه جاری اولوب
وقفک معامله سی کبی عمل ایدر و مفاعیلن دن
لن لفظنی اسقاط کبی که مفاعی قالوب فعولن جزئنه
نقل اولنور بو منقول الیه لرک هر برینه محذوف تسمیه
ایدرلر سائر عللک تعریفنده اخذ ایتدیکی کبی حذف
لفظنی اختیار ایتمیوب اسقاط لفظنی اختیار ایلدیکی
تعریف الشیء بنفسه لازم کلوب فساد لازم کلمسون
دیو در • والبتر دخی عللک اون یدنجیسی بتر در یاخود بتر
اصطلاحده • حذف سبب خفیف و قطع ما بقی •
سبب خفیفی حذف ایدوب و باقی قلانی
قطع در یعنی باقی قلان وتدک ساکننی حذف ایدوب
بعده اول وتدک ساکننی ساکن قیلمقدر فاعلاتن
دن سبب اولان تن لفظنی حذف ایتدکدنصکره
باقی قلان فاعلا که وتد علا در الفنی حذف ایدوب
بعده لامنی ساکن قیلدقده فاعل قالوب فعلن جزئنه

نقل اولنور و دخی فعولن دن سبب اولان لن
لفظنی حذف ایدوب باقی قلان وتدک واوی
حذف دن صکره عیننی ساکن قیلدقده فع قالور
بونلردن هر برینه مبتور و ابتر تسمیه ایدرلر بتر فتح با
و تا ایله و سکون تا ایله جائزدر لغتده قطع معناسنه
و دخی ابتر دیوب مبنی للمفعول مراد ایدرلر مقطوع معناسنه
نته که حدیث شریفده بیورر کل امر ذی بال لم یبدأ بحمد الله
فهو ابتر یعنی مقطوعدر دیمکدر والجزء دخی عللک
اون سکزنجیسی جزء در یاخود جزء اصطلاحده حذف
جزئین من الشطرین ایکی مصرعلردن ایکی جزءلری
حذف ایتمکدر مصنف تنکیر ایدوب الجزئین دیمدیکنه
و حذف العروض والضرب دیمدیکنه وجه ایکی مذهبه ایمادر
بری ایکی جزءلرده عروض و ضرب جنسندن اولمق شرطیله
لا علی التعیین حذف اولنمقدر و بری عروض و ضرب
حذف اولنمقدر بونلردن هر برینه مجازا مجزو تسمیه اولنور
زیرا مجزو حقیقتده جزء محذوف در جزء فتح جیم ایله
لغتده قطعه قطعه قیلمق در والشطر دخی عللک اون طقوزنجیسی

شطر در یاخود شطر اصطلاحده حذف نصف
البیت بیتک نصفنی حذف ایتمکدر کرک نصف
اولی کرک نصف اخیری اولسون بوکا مشطور دیرلر
والنهک دخی عللک یکرمنجیسی نهک در یاخود نهک اصطلاحده
حذف ثلثیه بیتک ثلثینی حذف ایتمکدر کرک
جزء اخیر کرک بعده باقی قلان اولسون منهوک تسمیه
اولنور نهک لغتده ناقص و نحیف قیلمق یاخود
شیئده مبالغه ایتمکدر بو آده معنای ثانی انسبدر که
انهکوا الاعقاب حدیث شریف اعجاز ردیفی دخی
بو معنایه در یعنی وضوءده اعقابک غسل و تنظیفنده
مبالغه ایلکز دیمکدر والترفیل دخی عللک یکرمی
برنجیسی ترفیل در یاخود ترفیل اصطلاحده زیادة
سبب خفیف افاعیل جزءلرندن بر جزءه سبب
خفیفی زیاده ایتمکدر متفاعلن جزئنه تن لفظنی زیاده
ایتمک کبی که متفاعلن تن اولوب متفاعلاتن
جزئنه نقل اولنور بوکا مرفل تسمیه اولنور ترفیل لغتده
ذیلی اوزاتمق در ذیل مرفل دینور مطول

ایلکز صح

معناسنه و دخی فلان یرفل ثوبه قوللری بوندن
مأخوذ در که قچن ذیلنی فخر بونندن یرده سوروسه
وقتا که بو زیاده آخره واقع اولمقلقده اکثر اولدیسه
ترفیل دیو تسمیه اولنمشدر • والإذالة • دخی عللک
یکرمی ایکنجیسی اذاله در یاخود اذاله اصطلاحده
زیادة حرف ساکن فی وتد مجموع • وتد مجموعده
بر حرف ساکنی زیاده ایتمکدر متفاعلن ده زیاده
الف کبی که متفاعلان اولور و مستفعلن ده ینه زیاده
الف کبی که مستفعلان اولور بونلردن هر برینه مذال
تسمیه اولنور اذاله لغتده صالویرمک اسبال معناسنه
اذلت الثوب دینور ذیلنی اسبال ایتدم دیمکدر • والتسبیغ •
دخی عللک یکرمی اوچنجیسی تسبیغ در یاخود تسبیغ
اصطلاحده • زیادته فی سبب خفیف • حرف
ساکنی سبب خفیفده زیاده ایتمکدر تاء فاعلاتن دن
صکره زیاده الف کبی که فاعلاتان اولوب فاعلیان
جزئنه نقل اولنور بوکا مسبغ تسمیه اولنور تسبیغ
لغتده تتمیم و توسیع معناسنه وقتا که مصنف

القاب

القاب عللدن و هر برینک تعریفاتندن استراحت
ایتدیسه ابیات بحورک و تفریعاتنک ذکرینه شروع
مراد ایدوب بیورر • ابتداء الابیات • یا مبتدا در
خبری محذوف در یا بالعکس در یعنی ابتداء ابیات اصول شودر
یاخود شو ابتداء ابیات اصول در ~~دیمکدر~~ الطویل
یعنی شو بحر طویل در وجه تسمیه خلیلک عندنده
استعمال جهتندن تام الاجزا و جزء و شطر و نهکدن
اسلم در معناسی تام الاجزا اولدیغی سببدن
اوزادی دیمکدر و زجاجک قتنده عدد حروف
جهتندن اطول و اکثر شعردر حتی تصریح اولندیکه اصلی اوزره
قرق سکز حرفلی قدر کلور ایمش ابو الطیبک
قولنده واقع اولدیغی کبی
لقد جازنی وجد لمن جازه بعد • فیا لیتنی بعد و یا لیته وجد •
بعضیلرک قتنده اوتاد اجزاسنک اولی واقع
اولدیغندن دینلمشدر زیرا اوتاد اسبابدن اطولدر
سؤال اولنور سه مدید و بسیط بونک کبی دکلمیدر
جواب بلی بونک کبیدر لکن مجزو استعمال اولنورلر

البحر الطویل

طویل فعیل بمعنی فاعل در ضم طا ایله
اولان طول دن مأخوذ در صح

و بحر بسیطك عروض و ضربی مخبون استعمال اولنور
بو تقدیرجه ایکیسیده طویل دن انقص اولدیلر انقص ایسه
اقصردر و سائرینه تقدیمنه وجه اولی وتد اولدیغندن
در اصله بحر طویلك اصلی یعنی اجزاء اصولی که
بیت دائره انکله تقطیع اولنور فعولن مفاعیلن
فعولن مفاعیلن در اولکی اوچنجی خماسیان در ایکنجی
دردنجی سباعیان در مرتین مصدریت اوزره
منصوب در شونی برکره اشلدی دیجك یرده
فعل ذلك مرة دینور ایکی کره اشلدی دیجك
یرده مرتین دینور یعنی بو درت اجزا ایکی کره
برکره مصرع عروضه برکره مصرع ضربه مجموعی سکز
جزء اولور بوندن صکره خفی اولمیه که بحر طویلك
بر عروضی و اوچ ضربی وار در ضربك اولکیسی سالم در که بیتی

طویل علی اللیل اذ بت کالئا
جنوح الدجی والنجم ینقاد للجنح

در
تقطیعی طویلن فعولن علیللی مفاعیلن ل اذ بت
فعولن تکالان مفاعلن مقبوضه جنوحد فعولن

دجا وننج مفاعیلن مینقا فعولن دللجنحی مفاعیلن
سالم خفی اولمیه که تقطیعده برقاچ قانون وار در
قانون اول قچن تقطیع مراد اولنسه اجزاء تفاعیلدن
اولان سبب بیتدن اولان سببك ازاسنه وضع
اولنور و تفاعیلدن اولان وتد بیتدن اولان
وتدك ازاسنه وضع اولنور و تفاعیلدن اولان
فاصله بیتدن اولان فاصله نك ازاسنه وضع اولنور
نته که طویل ده سبب اولان منون ل در که فعولن ده
سبب اولان لن لفظنك ازاسنه وضع اولنمشدر
و طوی وتد در وتد اولان فعو نك ازاسنه
وضع اولنمشدر و علی اللیل ده فاصله اولان
علی لفظنك ازاسنه مفاعیلن ده فاصله اولان
مفا وضع اولنمشدر سائرلری بوکا قیاس اولنه
قانون ثانی حرف مشدد حرفین عد اولنوب اوللری
ساکن ثانیلری متحرك اولور نته که علی اللیل ده مشاهده
اولندی قانون ثالث تنوین حرف ساکن منزله سنده در
نته که طویل ده لن دیوب نون ساکن منزله سنده قیلندی

قانون رابع اعتبار مطلق حرکه یه در زیرا مضموم
مفتوح ومکسور مقامنه ومفتوح مضموم ومکسور مقامنه
ومکسور مضموم ومفتوح مقامنه قائم اولور لغات بیت
اللیل مبتدا در طویل مقدم خبردر اذ لفظی زمان ماضی یه
ظرف در واعرابدن محلی منصوب در عاملی طویل در
بت افعال ناقصه دن نفس متکلم در امسیت معناسنه
اشتقاقی بیتوته دن در کالئا کلاءة دن ماخوذ حافظ
ومترقب معناسنه جنوح ضم ایله میل معناسنه دجی
ظلمت معناسنه جنوح الدجی مضی لیلک عدمندن
کنایه در نجم یا اسم جنس اولوب مراد مطلقا کوکب اولور
یاخود اسم علمی اولوب مراد ثریا اولور والنجم اولان
واو حالیه در ذو الحال یا طویل ده اولان ضمیر اولوب
عامل طویل در یاخود بت اولان ضمیر اولوب عامل
فعل ناقص اولان بت در یاخود کالئا ده اولان
ضمیر در یاخود جنوح اولان ضمیر در وعلی کلا التقدیرین
عامل کالی در ینقاد اطاعت ایدر دیمکدر جنح ضم جیم ایله
لیل دن بر طائفه یعنی لیل دن بعض معناسنه ونجمک جنحه

اطاعتی

اطاعتی ضیای لیلک عدمندن کنایه در معنای بیت
عاشق لیله فراقدن متشکی اولدیغی حالده دیرکه
ظلمتک میلنه یعنی ضیاء لیله مترقب اولدیغم حالده
کیجه لدیکم حینده کیجه بنم اوزریمه اوزادی حاصلی آیا
نه زمان صباح اولوب محبوبمله وصلت یاب
اولورم دیدکجه کیجه نک ظلمتی شدید اولوب اوزادی
حال بوکه نجم یاخود ثریا بعض لیله اطاعت ایدر
یعنی آخرینه قریب غروب ایدوب برقات دخی ظلمت
زیاده اولور دیمکدر خفی اولمیه که عرب فلکک احوالنه
وسیر کوکبک کیفیتنه عدم اهتمامندن زعم ایدرلرکه
ثریا یلدزی اول لیلده طلوع وآخر لیلده غروب ایدرمش
نته که دیمشلر

یواصلنی وما بالنجم میل ۰ ویهجرنی اذا ما النجم مالا ۰

یعنی اول لیلده محبوب بنمله وصلت ایدر آخر لیلده بنی
مهجور قیلار دیمکدر بوندن صکره بحر طویلک ایکنجی ضربی
عروض کبی مقبوض در بیتی

طویل علی اللیل اذ بت کالئا

جنوح الدجی والنجم قد حار مذهبا در

تقطیعی طویلن فعولن علییللی مفاعیلن لُ اذبت

فعولن تکالان مفاعلن مقبوضه جنوحد فعولن

دجا وننج مفاعیلن مقدحا فعولن رمذهبا مفاعلن

مقبوض لغات تخریج حار حیرة دن ماخوذ

فعل ماضی در مذهبا یا ذهاب معناسنه مصدر در

و حار ده اولان نسبت دن تمییزیت اوزره منصوب در

یاخود اسم مکان اولوب ظرفیت اوزره منصوب در

و جائز در که حار کلمه سی حوردن ماخوذ اولوب رجوع

معناسنه اوله بو تقدیرجه مذهبا نزع خافضیت اوزره

منصوب اولور معنای بیت تخریج مضی لیله مترقب

اولدیغم حالده کیجه لدیکم وقتده کیجه بنم اوزریمه اویله

اوزادی که نجم دخی کیدجک مکاننده حیرتده اولدی

نجمک جهت ذهابندن متحیر اولمسی لیلک عدم زوالندن

کنایه در یعنی حال بوکه نجم متحیر اولوب کیجه آنک سببیله

تحرک ایدوب زائل اولمقلغه قادر اولمدی

دیمکدر یاخود حال بوکه نجم مذهبندن رجوع ایتدی

حاصلی کیرو دونوب محلنه کتمدی دیمکدر بوندن صکره

بحر طویلک اوچنجی ضربی محذوف در بیتی

طویل علی اللیل اذبت هائما

وایقنت ان العذل افک مداح در

تقطیعی طویلن فعولن علییللی مفاعیلن لُ اذبت

فعولن تهائمن مفاعلن مقبوضه وایقن فعولن

تاننلعذ مفاعیلن لافک فعول مقبوض اولمشدر

مصنفک دیباجه ده غالبا زحاف حشوه تعرض ایتمدم بعض کره

ایتدم دیدوکی بوکونه بعض محللردر فافهم مداجی

فعولن محذوف لغات تخریج هائما عشقدن تائی

متحیر معناسنه ایقنت یقینا بیلورم دیمکدر

عذل فتح عین مهمله وسکون ذال ایله ملامت معناسنه

ان نک اسمی وایقنت نک مفعولی در افک

کسر همزه ایله کذب معناسنه ان نک خبری در

مداجی کلمه سنه مضافدر مداجی عداوتنی ستر ایدیجی

کمسنه یه دینور معنای بیت تخریج احوال عشقدن

متحیر اولدیغم حالده کیجه لدیکمده کیجه بنم اوزریمه اوزادی

یعنی بر محبوبه عاشق ایدم احوال رقیبان طعن اندازدن
و احوال عشقدن متحیر ایکن کیجه نک ظلمتی و طولی بکا
برقات دخی حیرت افزا اولدی دیمکدر و دخی یقینا
بیلدمکه تحقیق بر آلای کلامکه بنی محبوبمدن ملامت ایتدیروب
عذل ایتدردی عداوتنی ستر ایدیجی نک کذبی در
یعنی رقیبان عداوت کمینک کذب و بهتانی در
دیمک استر یا خود معنای بیت عاشقک محبوبنه حالنی
تقریر اولوب دیمک اولا که ای محبوبم سنک احوال
عشقندن متحیر اولدیغم حالده کیجه لدیکمده کیجه اوزرمه
اوزایوب سنک مشاهدهٔ جمالکدن دور اولدم دیدکده
محبوب دخی خطاب بیوروب دیه که حاشا
سنک محبتک بکا بو مرتبه دکلدر سنک ایراد ایلدیکک کلامک
کذب در شمدنصکره بنم جمالمدن محروم اول دیدکده اول
دردمند دیه که و دخی یقینا بیلورمکه تحقیق سنک
بنی عذل و ملامتکه بکا عداوتنی ستر ایدیجی رقیبانک
کذب و بهتانی سببدر خذ ما صفا دع ما کدر المدید
شو بحر مدید در مدید فعیل بمعنی مفعول مدون

البحر المدید

مأخوذ در وجه تسمیه خلیلک عندنده ایکی سباعیلری
ایکی خماسیلری حولنده تمددندن اوتوری دینلمشدر
زجاجک عندنده کندینک اجزاء سباعیه لرینک
هر جزئنک ایکی طرفلرنده ایکی سبب خفیفک امتدادی
اولدیغندن دینلمشدر غیریلرینک عندنده وتد مجموع
اجزاء سباعیه سنک وسطنده امتدادی اولدیغندن
دینلمشدر بعضک عندنده اکثری صدرنده اجزاء
سباعیه ایله ممتد اولدیغندن دینلمشدر وجه تقدیم
وجه تسمیه دن معلوم اولور اصله بحر مدیدک
اصلی یعنی اجزاء اصولی فاعلاتن فاعلن فاعلاتن فاعلن
در اولکی اوچنجی سباعیان ایکنجی دردنجی خماسیان در
مرتین یعنی بو درت اجزا ایکی کره بر کره مصرع عروضه
بر کره مصرع ضربه مجموعی سکز جزء اولور بوندن صکره
خفی اولمیه که بحر مدیدک اوچ عروضی و التی ضربی واردر
عروض اولی مجزوه ضرب اول مجزو در بیتی

مدّ باعا فی التجنی و لجا
و انثنی یثنیه تیه و زهو

تقطیعی مَدْدَ باعَنْ فاعلاتن فَتَجَنْ فاعلن
بی د لَجْجا فاعلاتن مجزوّ و شَنایَثْ فاعلاتن بَنیه یی
فاعلن هُنْ دَرْهُوُد فاعلاتن مجزو لفات بیت
باعْ دَراعْ یکدیگر دراع معنا ذراعی تجنی مدّدن
مراد تجنی ممکن دن کنایه در که فلان مدّ الباع
فی الامر الفلانی دیر لر فلان کمسه فلان امر ممکن در
مغاسنه دیکدر وینه جائز در که باع ایله مراد کست اولوب
معناسی تجنی بکا بر آلْ اوزاتدی دیمک اوله
تجنی جنایة دن ماخوذ باب تفعلدن مصدر در
ولجاالجاج دن ماخوذ عناد معناسنه مصدر در تجنی اوزره
معطوفدر انشتی فعل ماضی در رجع مغاسنه بشتنیه
آنی رجوعه حمل ایدر دیمکدر و انشتی الی آخره جمله حالیه در
دو الحال انشتنی نک ضمیریدر یا خود جمله استینافیه در
گویا و انشتی دیدکده بر سائل سؤال ایدیکه قتقی
شئ اکا رجوع ایدر اولدخی جواب ویروب دیدیکه
اکا تنیه ایله زهور رجوع ایدر تنیه کبر تا و سکون یا
و آخرنده ها ایله کبر مغاسنه بشتنیه نک فاعلی در

دفتر الحاج النادی
فی الخصوصیة

زهو فتح زای معجمه و سکون ها ایله فخر مغاسنه
تنیه اوزره معطوفدر تبعضیلر حسن منظر مغاسنه در
دیمشلر معنای بیت محبوب کناه وعناد ممکن
اولدی حاصلی اول محبوب عشق عندنده کناه عد
اولنان علیم وصلت ممکن اولوب کبر و فخری آنی رجوع
ایدرر اولدیغی حالده باخود حسن جمالی رجوع ایدرر
اولدیغی حالده رجوع ایتدی حاصلی کمال کبرندن سکا
شایسته دکلم دیوب عاشق بیچاره یی محروم بوراقدی
دیمک استر بوندن صکره بحر مدیدک عروض
ثانیه سی مجزوّه محذوفه در دیونک اوج ضربی وارور
اولکیسی مجزوّ مقصوردر که اصلدن ضرب ثانیدر بیتی

مَدّ باعاً فی مناواته
بعدما اغلقت باب العتاب

در

تقطیعی مَدْدَ باعَنْ فاعلاتن فَیْمُنا فاعلن وا تهی
فاعلن مجزوه محذوفه بعدما اغْ فاعلاتن لقتا با
فاعلن بلعتاب فاعلات مجزو مقصور لغات تخنیج
مناواة ختم بیم ایله مفارقت مغاسنه تبعضیلر معاداة

معناسنه در دیمش واصلی نوء دن مهموز اللام در
خصومته نهوض معناسنه ما اغلقت قولنده
ما لفظی مصدریه در معنای بیت تخریج محبوب رقیبه
مفارقتنده متمکن و دائم اولدی کندیسنه اولان
باب عتابی قبا مقلغم دن صکره حاصلی نیچون رقیب ایله
هم صحبت و وصلت اولورسن دیو عتاب ایدر ایدم
اولدخی بو کونه عتابمی اصغا ایتمیوب بزه رغما کوروشر
ایدی شمدی اول معامله دن فارغ اولدم اولدخی رقیبک
مفارقتنده متمکن اولدی دیمک استر بوندن صکره
عروض ثانیه نک ضرب ثانی سی که اصلدن اوچنجی ضرب در
عروض ثانیه کبی مجزو محذوف در بیتی

مد باعا فی مناواته

بعد ما اغلقت باب الحرج در

تقطیعی مدد باعن فاعلاتن فی منا فاعلن واتهی
فاعلن مجزوه محذوفه بعد ما اغ فاعلاتن لقت با
فاعلن بلحرج فاعلن مجزو محذوف لغات تخریج
حرج فتح حاء مهمله و راء مهمله و برای وزن سکون جیم ایله

ذنب معناسنه یا خود ضیق قلب معناسنه
بعض نسخه ده فرج واقع اولمشدر انکشاف غم معناسنه در
اولکی انسب در معنای بیت تخریج محبوب رقیبک
مفارقتنده متمکن اولدی باب ذنبی قپا دیغمدن صکره
حاصلی اصلنده کناهه دائر بعض ایشده بولنوردم
انکچون رقیب ایله هم صحبت هم وصلت اولور ایدی شمدی
باب کناهی سد ایتدم اولدخی رقیبه وصلت ایتمیوب
فارغ اولدی دیمک استر و بینه عروض ثانیه نک
ضرب ثالثی که اصلدن ضرب رابع اولور ابتر در بیتی

مد باعا فی مناواته

بعد ما دانی لابعادی در

تقطیعی مدد باعن فاعلاتن فی منا فاعلن واتهی
فاعلن مجزوه محذوفه بعد ما دا فاعلاتن نا لاب
فاعلن عادی فعلن ابتر لغات تخریج دانی
فعل ماضی در قریب اولدی دیمکدر لابعادی بنم بعدیمه دیمکدر
معنای بیت تخریج محبوب رقیبک مفارقتنده بنم
ابعادیمه قریب اولدقدنصکره متمکن اولدی حاصلی بنم ایله دخی مفارقتده

دائم اولدی یعنی بعد خراب البصره دیمکدر و اوچنجی
عروضی مجزوه محذوفه مخبونه در بونک دخی ایکی ضربی واردر
اولکیسی که اصلدن خامس واقع اولور عروضی کبی مجزو محذوف مخبون در بیتی

مَدَّ بَاعًا فِی تَجَنُّبِهِ
هَیَّجَ الشَّکْوَی تَجَنُّبُهُ

در

تقطیعی مَدْدَ بَاعَنْ فاعلاتن فِی تَجَنْ فاعلن نُبِهِی فعلن
مجزوه محذوفه مخبونه هَیْیَجَشْشَکْ فاعلاتن وَاتَجَنْ
فاعلن نُبُهُو فعلن مجزو محذوف مخبون لغات تخریج
تجنبه اجتنابه معناسنه در و آخرنده اولان ضمیر
محبوبه رجوع ایدر و بیتک آخرنده اولان تجنبه نک
ضمیری دخی محبوبه رجوع ایدر و بونلرک تقدیرلری
تجنبه عن العاشق دیمکدر و تجنبدن مراد عدم وصلت در
هیج تفعیلدن فعل متعدی در تحرک ایتدردی
دیمکدر بو جمله یا حالیه اولوب لفظ قد آنده مقدر در
یاخود جمله استینافیه در الشکوی شکایت معناسنه
مصدر در و الف و لام مضاف الیه دن عوض در
تقدیری شکایة العاشق دیمکدر معنای بیت تخریج

محبوب

محبوب عاشقدن قچمقلغنده متمکن اولوب تحقیق کندینک
عاشقدن اجتنابی عاشقک شکایتنی تهییج و تحرک ایتدردی
حاصلی عاشقکه عدم وصلتده متمکن اولوب عاشق
دخی درد عشق و محبتی اظهار ایدوب شکایت ایلدی دیمکدر
و عروض ثالثه نک ایکنجی ضربی که اصلدن سادس
واقع اولور مجزو ابتر در بیتی

مَدَّ بَاعًا فِی تَجَنُّبِهِ
هَیَّجَ الْاَوْصَابَ اِذْ نَاوَی

در

تقطیعی مَدْدَ بَاعَنْ فاعلاتن فِی تَجَنْ فاعلن نُبِهِی
فعلن مجزوه محذوفه مخبونه هَیْیَجَلْ اَوْ فاعلاتن صَابَ اِذْ
فاعلن نَاوَاکْ فعلن مجزو ابتر لغات تخریج الاوصاب
جمع وصب در داء درد معناسنه و الف و لام مضاف الیه دن
عوض در تقدیری اوصاب العاشق دیمک اولور ناوی
فعل ماضی در مناواة در مفارقت معناسنه مقدر فاعلی
مقدر عاشقه عائد در معنای بیت تخریج محبوب عاشقدن
قچمقلغنده یعنی دور اولمسنده متمکن اولوب تحقیق عاشقدن
مفارقتی وقتنده عاشقک دردلرینی تهییج و تحرک ایتدردی دیمکدر

البحر البسيط

البسيط یعنی شو بحر بسیط در فعیل بمعنی مفعول
وسعت معناسنه اولان بسطة دن ماخوذ در یاخود
نشر معناسنه اولان بسط دن ماخوذ در وجه تسمیه
اخفشک نقلی اوزره خلیلک قتنده طویل ومدیدک مدلرندن
منبسط اولوب وسطی فعلن آخری فعلن کلدیکندن دینلمشدر
زجاجک عندنده اجزای سباعیه لرینک اوائلنده
اسباب خفیفه انبساط ایلدیکندن دینلمشدر بعضیلری
حرکات عروض وضروبنده انبساط ایلدیکندن دینلمشدر دیمشلر
اصله بحر بسیطک اصلی یعنی اجزاء اصولی مستفعلن
فاعلن مستفعلن فاعلن در اول وثالث سباعیان
ثانی ورابع خماسیان در مرتین یعنی بو درت اجزائی
ایکی کره بر کره مصرع عروضنه بر کره مصرع ضربه مجموعی
سکز جزء اولور بوندن صکره خفی اولمیه که بحر بسیطک
اوج عروضی والتی ضربی وار در عروض اولی سی مخبونه در
بونک دخی ایکی ضربی وار در اولکیسی کندی کبی مخبون در بیتی

ابسط رجاءک بالایام مبتهجا
واغنم من الانس قبل الشیب ما سنحا

در

تقطیعی

تقطیعی ابسط رجا مستفعلن ءک بل فعلن مخبون
اولمشدر احیانا زحاف حشوه تعرض ایتدم دیدوکندن در
ایام مب مستفعلن تهجن فعلن مخبونه در وغنم منل
مستفعلن انس قب فاعلن لشیب ما مستفعلن
سنحا فعلن مخبون در لغات بیت ابسط طول
وسع معناسنه امر در رجاءک رجاء فتح رایله امل
ومقصود معناسنه ابسط کلمه سنک مفعولی در
بالایام ده اولان با موخر مبتهجا کلمه سنه متعلق در
وایامدن مراد یا ایام انسیت احبا در که من الانس قولی بوکا
دلالت ایدر یاخود ایام شبابدر که قبل الشیب قولی
بوکا دلالت ایدر مبتهجا فرحا معناسنه اسم فاعلدر
ابسط کلمه سنک ضمیرندن حالدر واغنم ده واو ابسط
اوزرینه عاطفه در اغنم ضم غین معجمه وسکون
نون ایله اولان غنم دن ماخوذ در وجدان غنیمت معناسنه
شیب فتح شین معجمه ایله اصمعی عندنده بیاض شعر
معناسنه اما مشیب انسانک حد شیبه دخولنه
ویرلر ما لفظی اغنم کلمه سنک مفعولی در

من الانس ده اولان من لفظی مایی بیان در
سنحا عرض معناسنه فعل ماضی در آخرنده اولان
الف اشباعیه در و [illegible] مانک صفتی در معنای بیت
احبا ایله انسینک ایامنه یاخود ایام شبابکا مبتهج
و فرح ایدیجی اولدیغک حالده امید و مقصودیکی اوزاد
و [illegible] غنیمت عد ایله شول شیئی که اول شی انسیت احبا
یاخود انسیت شباب در شیب دن اول عارض
اولدیدی دیمکدر و [illegible] عروض اولای مخبونه نک ضرب ثانیسی مقطوعدر بیتی

ابسط رجاءک بالایام مبتهجا
واغنم من الانس قبل الشیب ما شیبا

در
تقطیعی ابسط رجا مستفعلن ءک بل فعلن مخبون
ایام مب مستفعلن تهجن فعلن مخبونه وغنم منل
مستفعلن انس قب فاعلن لشیب ما مستفعلن
شیبا فعلن مقطوع اولمشدر لغات تخریج شیبا
مالم یسم فاعله اوزره اولوب مخلوط معناسنه در
و آخرنده اولان الف اشباعیه در اصلی شوب دن
ماخوذ در شبت الماء باللبن دینلور خلط ایتدم دیمکدر

و [illegible] بحر بسیطک عروض ثانیه سی مجزوه سالمه در
بونک دخی اوچ ضربی وار در اولکی ضربی که اصلک
اوچنجی مرتبه ده اولان ضربی در مجزو مذال در بیتی

ابسط رجاءً لوصل کذبت
فیه ظنون فتاهت فی لجاج

در
تقطیعی ابسط رجا مستفعلن ءن لوص فاعلن لن کذبت
مستفعلن مجزوه سالمه فیهی ظنو مستفعلن تن فتا
فاعلن هت فی لجاج مستفعلان مجزو مذال لغات تخریج
لوصل ده اولان لام یا ابسط کلمه سنه متعلق در
یا رجاءً کلمه سنه متعلق در کذبت فعل مجهول محلاً
مجرور وصل کلمه سنک صفتی در فیه ده اولان فی
یا کذبت کلمه سنه متعلق در یاخود مؤخر ظنون کلمه سنه
متعلق در و آخرنده اولان ضمیر یا رجاء کلمه سنه راجعدر
یاخود لوصل کلمه سنه راجعدر ظنون کذبت کلمه سنک
نائب فاعلی در مفردی ظن کلور لغتده کمان معناسنه
اصطلاحده اعتقاد راجح من اعتقاد طرفی الحکم معناسنه در
ظنونک تکذیب اولنمسی ظنونک واقعه عدم مطابقتندن

کنایه در فتاهت که اولان فا عاطفه در تاهت
ظنونه صفت واقع اولور تکبرت معناسنه لجاج
برای ضرورت سکون جیم ایله عناد معناسنه معنای
بیت تخریج ای عاشق بیچاره وصلت محبوبه
امیدینی اوزاد یعنی امیدنده دائم اول اویله وصلت درکه
آنده ظنون تکذیب اولندی یعنی ظنون رقیبان واقعه
مطابقه دکلدر و [illegible] اول ظنون عناد که تکبردن
عد اولندی یعنی رقیبان کبرلرندن ظنلر ایدرلر دیمکدر
و [illegible] بحر بسیطک عروض ثانیه سنک ایکنجی ضربی که
اصلک دردنجی رتبه که اولان ضربی در مجزو سالم در عروضی کبی بیتی

ابسط رجاء لوصل کذبت
فیه ظنون تروی من صدی در

تقطیعی ابسط رجا مستفعلن ءن لوص فاعلن
لن کذبت مستفعلن مجزوه سالمه فیهی ظنو مستفعلن
نن ترو فاعلن وای من صدی مستفعلن مجزو سالم
لغات تخریج تروی فعل متعدی در قندرر دیمکدر
ظنونه صفت در و فاعلی که ضمیر مستکن در ظنونه راجعدر

ومفعولی محذوفدر که یا شول ذاتدر که آندن ظنون حاصل
اولدی یا خود راجی در که رجاء کلمه سندن فهم اولندی
ایدی یا خود مخاطبدر صدا فتح صاد مهمله ایله عطش معناسنه
معنای بیت تخریج ای عاشق امیدینی دائم ایله
شول وصلت محبوبه [illegible] که آنده ظنلر تکذیب اولندی
اویله ظنون که صاحبنی عطش رقیبلقدن قندرر یا خود
امیدواری عطش وصلت دن قندرر یعنی اول ظنون
سببیله عشق مجازی دن دور اولوب عشق حقیقی
دخول ایدرسین دیمک اوله خذ ما صفی و [illegible] عروض
ثانیه نک ضرب ثالثی که اصلک بشنجی مرتبه که
اولان ضربی در مجزو مقطوع در بیتی

ابسط رجاء لوصل کذبت
فیه ظنون ترد الساهی در

تقطیعی ابسط رجا مستفعلن ءن لوص فاعلن
لن کذبت مستفعلن مجزوه فیهی ظنو مستفعلن
نن ترد فاعلن دسساهی مفعولن مجزو مقطوع
لغات تخریج ترد ردا دن ماخوذ منع معناسنه

فاعلی ظنونه راجع در وظنونک صفتی در ومفعولی ساهی در که
غافل معناسنه اسم فاعلدر معنای بیت تخریج ای عاشق
شول وصلت محبوبه امیدینی دائم ایله که آنده
ظنون تکذیب اولندی اویله ظنون که غافلی منع ایدر
یعنی عشق که غافل اولان عاشقی وصلت محبوبدن
منع ایدر دیمکدر و بحر بسیطک عروض ثالثه سی
مجزوه مقطوعه در بونک دخی کندی کبی مجزو
مقطوع بر ضربی واردر که اصلک التنجی مرتبه اولان ضربی در بیتی

ابسط رجاءً مع الاوجال
وارقب نضارة غصن ذاوی

در

تقطیعی ابسط رجا مستفعلن ءن معل فاعلن
اوجالی مفعولن مجزوه مقطوعه وارقب نضا مستفعلن
رة غص فاعلن مخبون نن ذاوی مفعولن مجزو مقطوع لغات
تخریج مع الاوجال که اولان مع ایکی وجه ایله
استعمال اولنور بری معه حالیه در جاء زید مع عمرو
اولدیغی کبی که زید عمرو ایله مصاحب اولدیغی حالده
کلدی دیمکدر وبری معه ظرفیه در بو که ایکی کونه در

بری عند معناسنه در جئت من معه دینور
انک عندندن کلدم دیمکدر وبری بعد معناسنه در
نته که حق سبحانه وتعالی بیورر ان مع العسر یسرا
یعنی بعد العسر یسر واردر دیمکدر اوجال وجل
کلمه سنک جمعی در خوف معناسنه وارقب
انتظر معناسنه امردر نضارة غصن غصنک
طری اولمسی در ذاوی یابس معناسنه
معنای بیت تخریج ای عاشق خوفده اولدیغک
حالده امیدینی دائم ایله حاصلی نقدر رقیباندن
خوف ایدرسن دخی امید وصلت دن دور اولمه
و ای عاشق غصن یابسک طری اولمسنه
منتظر ومترقب اول حاصلی امیدلر قطع اولنمش
وصلت دن امید قطع ایتمه دیمکدر خفی اولمیه که
بو اوج بحور بری طویل بری مدید بری بسیط در
دائره مختلفه مخصوصه لردر دائره اهل هندسه
عندنده بر شکل مسطح در که خط واحد کندویی احاطه
ایدوب داخلنده بر نقطه اوله واول نقطه دن

النضارة الرونق والحسن

خارجه اولان خطوط مستقیمه اول خط واحده
منتهیه اولدقده متساویه اوله و [illegible] اول نقطه
مرکز دائره دینور و اول خط مرکز دائره یی محیط
اولاندر و شکل مسطح شول شیدرکه کندویی حد واحد
یا دخی زیاده احاطه ایلیه و [illegible] دائره اهل عروض
قتنده اول خط محیطدن عبارتدرکه عادتلرنده
اوزرینه حرف متحرکه علامت ایچون حلقهٔ مدوره
ترقیم ایدرلر و حرف ساکنه علامت ایچون خط
مستقیم مقصور ترقیم ایدرلر معلوم بیوریلاکه جمیع بحورک
ایچون دائره لرده تفاعیل لرینک نصفنی
وضع ایدوب نصف آخرک عینی اولوب عدم
احتیاجدن تحریر اولنمدی بوندن بویله بو دائره نک
اصلی قرق سکز حرفدر یکرمی سکزی حرف متحرکه
و یکرمیسی ساکنه درکه سکز وتد مجموع اون ایکی
سبب خفیفی محتویه در صورت دائره شوکونه رسم اولنوب
ملاحظه اولنه

طریق فکلری اولا فعولن جزئنک وتدندن بدأ
ایدکده شطر طویلک وزنی اولان فعولن مفاعیلن
فعولن مفاعیلن حاصل اولور بوندن صکره فک ایله
اولکی فعولن جزئنک سببنک اولندن بدأ ایدوب
لن مفاعی لن فعو لن مفاعی لن فعو دیدکده
شطر مدیدک وزنی اولان فاعلاتن فاعلن فاعلاتن
فاعلن حاصل اولور بعده اولکی فعولندن صکره
مفاعیلن جزئنک سبب اولنک اولندن بدأ
ایدوب عیلن فعو لن مفاعیلن فعو لن مفا دیدکده
شطر بسیطک وزنی اولان مستفعلن فاعلن
مستفعلن فاعلن حاصل اولور وجه تسمیه اجزاسنک
بعضیسی خماسی و بعضیسی سباعی اولدیغندن مختلف دینلمشدر
الوافر یعنی بحر وافر شودر وجه تسمیه خلیلک عندنده
وتد جهتندن اجزاسنک وفور و کثرتی اولدیغندن
دینلمشدر زجاجک قتنده اجزاسنده اوتاد
و فواصلک اجتماعی ایچون حرکات وافره سی اولدیغندن
دینلمشدر اصله یعنی بحر وافرک اصلی یعنی اجزاء اصولی

البحر الوافر

مفاعلتن در ست مرات التی کرة یعنی
مفاعلتن جزئی اوج کرة مصرع عروضه و اوج کرة
مصرع ضربه مجموعی التی اولور حفی او لمیه که بحر وافرک
ایکی عروضی و اوج ضربلی وار در عروض اولی مقطوفه در
بونمک دخی برضربلی وار در که کندیکی مقطوف در بیتی

تواترت الینی وجئنیت رطبا
جنی مواصلا تمک غیر ذاوی در

تقطیعی تواتر مفاعلتن مناوجنی مفاعلتن رطبن
فعولن مقطوفه در جنی مواصلا تمک مفاعلتن غیر مفاعلتن
ذاوی فعولن مقطوف در لغات بلیت توافر
تکاثر و کمل معناسنه در فاعلی سنی کلمه سی در که مثنیه نک
جمعی در آمل و مقصود معناسنه جنیت فعل متکلم وحده در
ماضی جنی الثمرة دن در که آغجدن جمع ایلدیکی و قطف کبی
جنی فعل مفعول در ثمرة مجنیه معناسنه جنیت
کلمه سنک منصوب مفعولی در و رطبا و غیر ذاوی
جنی دن حالدر تمر ذاوی یابس معناسنه معنای
مقصود اکثر تکاثره کامل اولدیجون بندخی سنک یابس اولدیغنی

وبابس اولدیغی حالده ص

مواصلا تنک ثمرة مجنیه سنی رطب اولدیغی حالده
دونشردم دیمک اولور بوندن حکم اکثر وافرک عروضنه
مجزوه در بونمک دخی ایکی ضربلی وار در اولکیسی عروضی
مجزوه در که اصلک مرتبه ثانیه سی اولان ضربی در بیتی

توافر حظ ذی أمل
ویسر عطفکم أربا در

تقطیعی توافر حظ مفاعلتن ظذی أمل مفاعلتن مجزوه در
ویسر عطف مفاعلتن نکم أربا مفاعلتن مجزوه در
لغات تخریج
حظ نصیب معناسنه توافر کلمه سنک فاعلی در
حد معناسنه ده کلور جمع قلتی احظ در جمع کثرتی
حظوظ کلور و غیر قیاس اوزره احاظ کلور که کوبا
احظ کلمه سنک جمعی اولمق اوزره شاعرک قوله اولدیغی
ولیس الغنی والفقر من حیلة الفتی ، ولکن احاظ قسمت وجدود
ذی أمل حظ نک مضاف الیهی در ذی صاحب معناسنه
أمل فتح همزه و میم ایله رجا و مقصود معناسنه در
ویسر توافر اوزره معطوف در یسر تفعیلدن
فعل ماضی در سهل معناسنه عطفکم یسر نک

فاعلی در میل و شفقت معناسنه اربا فتحه لریله
حاجت معناسنه بوراده ارب عظیم دیمکدر زیرا تنکیری
تعظیم ایچوندر آخرنده اولان تنوینی مضاف الیه دن عوضدر
تقدیری ارب المرء دیمکدر معنای بیت تخریج صاحب
رجانک نصیبی چوق اولدی و [illegible] سزک
برکمسنه نک حاجت عظیمه سنه میل و شفقتکز یسیر
و سهل اولدی حاصلی سزک شفقت و مرحمتکز
حاجت عظیمه صاحبنه سهل اولدیسه انلرکه صاحب
رجا و امل در نصیب لری چوق اولدی دیمکدر بوندن
صکره بحر وافرک عروض ثانیه سنک ایکنجی ضربی که
اصلک ثالثی در مجزو معصوب در بیتی

توافر حظ ذی امل
وصار وصالکم هرجا

در
تقطیعی توافر حظ مفاعلتن ظ ذی املن مفاعلتن
مجزوه در وصار وصا مفاعلتن لکم هرجا مفاعیلن
مجزو معصوب اولمشدر لغات تخریج صار
افعال ناقصه دن اولدی دیمکدر معناسنه هرجا فتح ها

وقافیه دن نظری قطع ایله

وسکون را و فتح جیم و برای وزن سکون الف ایله
کثرت معناسنه ذا هرج دیمکدر معنای بیت تخریج
رجا صاحبنک نصیبی چوق اولدی و [illegible] سزک و صالکز
صاحب کثرت اولدی حاصلی ای محبوب بی مثال
سزک عاشقه وصلتکز نقدر چوق اولور ایسه انک دخی
نصیبی اولمقدار چوق اولور دیمکدر الکامل [illegible] شو بحر کامل در
وجه تسمیه عند الخلیل کندیده اوتوز حرکه جمع اولدیغندن
دینلمشدر زجاجک عندنده اجزاسی حروفی مقداری در
یعنی حروفی دائره مستعمله اولان اجزاسی کبیدر
بعضیلر من جهة الضرب اکمل بحور در دیمشلر اصله
بحر کاملک اصلی یعنی دائره سنده دوران ایدن
اجزاء اصولی متفاعلن در ست مرات التی کره
یعنی متفاعلن جزئنی اوچ کره مصرع عروضه اوچ کره
مصرع ضربه مجموعی التی اولور بوندن صکره خفی اولمیه که
بحر کاملک اوچ عروضی و طقوز ضربی وار در عروض
اولی سالمه در اول ضروب تسعه دن بونک
دخی اوچ ضربی وار در اولکیسی کندی کبی سالم در بیتی

البحر الکامل

وكملت لا احد يفوقك فانتهج
طرق السيادة في علوك واستوى

در

تقطيعي وكملت لا متفاعلن احدن يفو متفاعلن
فك فنتهج متفاعلن سالمه در طرقسيا متفاعلن
دة في علو متفاعلن وك وستوى متفاعلن سالم در
لغات بيت كملت فعل مخاطبدر بو كلمه نصر وعلم وحسن
بابلرندن كلور تمام اولدك ديمكدر بونده مراد علم ومعرفتده
تمام ديمكدر ياخود حسن وجمالده ياخود كمال ذاتيده
ديمكدر نته كه اصطلاح حكماده نوع يا ذاتنده ياخود صفاتنده
انكله تمام اولور ذاتنده تمام اولانه كمال اول ديرلر هيولى
وصورت نوعيه كبي صفاتنده تمام اولانه كمال ثاني ديرلر
علوم ومعارف كبي لا احد يفوقك قولي كملت نك
ضميرندن حالدر انتهج امر در سلوك ايله ديمكدر
طرق السيادة انتهج كلمه سنك مفعولي در طرق ضم طا
در ايله طريقك جمعي در سبيل معناسنه و [illegible] جمعي
اطرقة كلور نته كه شاعر ديمش
فلما جزمت به قربتي ، تيممت اطرقة او خليفا ،

سياده كسر سين مهمله ايله اولولق ديمكدر
في علوك ده اولان في مؤخر استوى كلمه سنه
متعلق در استوى استوادن ماخوذ امر در استقرار ايله
ديمكدر معناسنه معناي بيت اي محبوب سنك فوقنده
بر كمسنه اولمديغي حالده كامل اولدك بويله اولنجه
كندي علونده اولولق طريقلرينه سالك اول وقرار
ايله حاصلي ذاتنده طرق علوده سين دخي زيادة
سعي ايله وعلوده مقيم اول ديمكدر بوندن صكره
بحر كاملك عروض اولي سنك ايكنجي ضربي مقطوعدر بيتي

وكملت لا احد يفوقك في علا
وطلعت في افق الكمال شهابا

در

تقطيعي وكملت لا متفاعلن احدن يفو متفاعلن
فك في علن متفاعلن سالمه در وطلعت في متفاعلن
افقلكما متفاعلن لشهابا فعلاتن مقطوع اولمشدر
لغات تخريج افق عند اهل الهيئة بر دائرة
عظيمه در فلكدن كورينن بينيله كورنمين بيني
فصل ايدر واول دائره يه نسبت ايله طلوع وغروب

بیلنور و قطبلری که ایکی نقطه در بری سمت راس
بری سمت قدم در بو نقطتین ایله معدل نهاری
تنصیف ایدر برینه نقطهٔ مشرق و وسط المشارق
و مطلع الاعتدال دینور و برینه نقطهٔ مغرب و وسط الغارب
و مغرب الاعتدال دینور و بینهما واصل اولان
خط مستقیم خط مشرق و مغرب و خط اعتدال و خط
استوا دینور و دائرهٔ افقه موازیه اولان دائره
مقنطرات دینور اهلینک معلومیدر امابو را مراد علی طریق
الاستعاره اطراف اولان شهرت شایعه کمالیه دن
کنایه در شهاب کسر شین معجمه ایله برکوکب درکه
شهاب ثاقب دیمکله مشهور در نه که خواجه حافظ قدس سره بیورر
زرقیب دیو سیرت بخدا رخود پناهم ٭ مگر ان شهاب ثاقب بدر کند خدا را
و بو دخی علی طریق الاستعاره شهرت شعشعه سندن
کنایه اولور معنای بیت تخریج ار محبوب عالی لکدک و
فوقنه کسنه اولدیغی حالده کامل اولدکده و
افق کالده شهاب اولدیغک حالده طلوع ایدکده دیمکدر
حاصلی شهرنک آفاقی طوتدی دیمک استر و

بحر کامک عروض اولی سنک ضرب ثالثی احذ مضمر
و کملت لا احد یفوتک فانتهج
طرق العلی سببا الی الفلج در
تقطیعی و کملت لا متفاعلن احدن یفو متفاعلن
تک فنتهج متفاعلن سالمه در طرق العلا متفاعلن
سببن الی متفاعلن فلجی فعلن احذ مضمر اولسندر
لغات تخریج علی ضم عین مهمله ایله ثانیت اعلی اولان
علیانک جمعی در نته که امرء القیس شعرنده واقع اولسندر
غدائره مستشزرات الی العلی ٭ تضل العقاص فی مثنی و مرسل
سببا طرق دن حالدر فلج فتح فا و سکون لام و برای
وزن جیمک کسره سنی اشباع ایله ظفر معناسنه
و تعدیه سی علی ایله و بنفسه در فلج علی خصمه و فلجه
دینور فلج ضم فا ایله اسمدر معنای بیت تخریج ای محبوب
سنک فوقنده برکسه اولدیغی حالده کامل اولدکده
بو ایله اولنجه مراده ظفره سبب اولدیغی حاله طرق
علایه سلوک ایله دیمکدر و بحر کامل عروض
ثانیه سی احذ در بو نک ضربی ایکی ضربی وارد ر اولکسی

مطول

آرزو نفعات ان روزی بار بینم جمع خدیو و التصیر عاید
رفعه دراستر از نظم بعد از و الفتح مستشرزات علی الضفائر عاید
مطول

ار زو نفحات ان روزی بار بینم جمع خدیو و التصیر عاید
رفعه دراستر از نظم بعد از و الفتح مستشرزات علی الضفائر عاید
مطول

الی الضفائر عاید

اصلک رابعی درکندی کبی احذ در بیتی

وکملت لا احد یفوقک فی

شرف وعود کفک الصفدا در

تقطیعی وکملت لا متفاعلن احدن یفو متفاعلن

قک فی فعلن احذ واقع اولمشدر شرفن وعو

متفاعلن ود کففکص متفاعلن صفدا فعلن

احذ اولمشدر لغات تخریج عود کلمه سی عودته

بکدا قولندن مأخوذ در اکا شوکنی عادت قیلدم

دیجک محلده مستعملدر اما بورا که فعل ماضی مبنی

للمفعول اولوب یا کملت اوزرینه معطوفدر

یاخود کملت نک فاعلندن حالدر یاخود یفوقک نک

مفعولندن حالدر وقد لفظی مقدردر اما کلمهٔ مذکوره یی

فعل امر قیلمق موافق درایه دکلدر زیرا جملهٔ انشائیه یی

خبریه اوزرینه عطف ایتمک لازم کلور اوقدر وارکه

اولنده اولان واو موضعنه فا وضع اولنه کفک

عودنک نائب فاعلی در الصفدا مفعولی در

صفد فتحتین ایله عطا واحسان معناسنه والفی اشباعیه در

معنای بیت تخریج ودخی ای محبوب شرف آباده سنک

فوقنده برکمسه اولمدیغی حالده کامل اولدک ودخی

سنک الک عطا وکرمه عادت لندی دیمکدر بوندن

صکره بحر کاملک عروض ثانیه سنک ضرب ثانیسی که

اصلک مرتبهٔ خامسه ده اولان ضربی در احذ مضمر در بیتی

وکملت لا احد یفوقک فی

شرف وتصفد نیر الوجه در

تقطیعی وکملت لا متفاعلن احدن یفو متفاعلن

قک فی فعلن احذه شرفن وتص متفاعلن

فد نیرل متفاعلن وجهی فعلن احذ مضمر اولمشدر

لغات تخریج تصفد مأخذی اصفاددن در اعطا معناسنه

تعمیم افاده اولنسون دیو مفعولی ترک اولنمشدر

زیرا فلان یعطی قولمز یعطی الدراهم قولمزدن اعم در

نیر الوجه تصفدنک مفعولی در یاخود تصفدنک فاعلندن

حالدر نیرک اصلی نیور ایدی کلمه ده واو ویا

جمع اولدی قد سبقت احدیهما بالسکون واوی یا

قیلدق یایی یاده ادغام ایتدک ادغامدن بدل

مدغم فیه اولان یایه برشتم دیردک نیز اولدی

معنای بیت تخریج ای وای محبوب شرفلو سنک

فوقنده برکسه اولدیغی حالده کامل اولدک

و ای سکا نیز وجه اعطا اولندی یا خود نیز وجه

اولدیغک حالده سکا کامل اعطا اولندی دیکدر

بوندن صکره بحر کاملک عروض ثالثه سی مجزوفه در

بونکله درت ضربی وار در اولکسی که اصلک مرتبه سی

سادسه سی اولان ضربی در مرفل در بیتی

وکملت لا احد یفوق

تک فاقمح الخنق المناور

در

تقطیعی وکملت لا متفاعلن احدن یفو متفاعلن

مجزوفه تک فقمعل متفاعلن خنقلمناوری متفاعلاتن

مجزو مرفل اولمشدر لغات تخریج قمع اذلال معناسنه

قمعته و اقمعته دیمکدر قهرته و اذللته معناسنه

خنق فتح حاء مهمله وکسر نون ایله صفت مشبهه در

تاخذی فتحتین ایله خنق در غیظ و غضب معناسنه

جمعی کسر حا ایله خناق کلور جبل و جبال کبی مناور مفاعیلن

بو بسیطه ده تدویر صنعتی وار در یعنی شطر اولک

اخرندن شطر ثانینک اولنه یا خود یاسدن

اولنه بر حرفه یا خود ایکی حرف تدویر واسعال

وزن نام اولور بو راح نصوحک کلمه سندن

تک لفظی مصراع ثانی به اسعال اسمدر

تدویر اکثر یا ضرورت شعریه ده واقع اولور

منه

معنا سنه معنای بیت تخریج ای وای محبوب سنک

فوقنده برکسه اولدیغی حالده کامل اولدک بویله

اولنجه غیظ و غضب ایچی دشمنی قمع و اذلال و قهر ایله

دیکدر مراد رقیب در بوندن صکره بحر کاملک عروض

ثالثه سنک ایکنجی ضربی که اصلک مرتبه سابعه سی

اولان ضربی در مجرد مذال در بیتی

وکملت لا احد یفوق

تک فاقمح بالحکم المجاز

در

تقطیعی وکملت لا متفاعلن احدن یفو متفاعلن

مجزوه تک فقمح بل متفاعلن حکمبلمجاز متفاعلان

مجزو مذال اولمشدر لغات تخریج اقمح محو دن

اخوذ فعل امر در حکم کسر حاء مهمله وفتح کاف ایله

حکمة کلمه سنک جمعیدر قول صحیح وفعل صحیح معناسنه

مجاز فتح میم وبرای وزن سکون زای ایله اولنمشدر

غیر سینه مستعمل اولان لفظ معناسنه در بورادا

مراد شول شیدر که انک ایچون ثبات اولنه معنای بیت تخریج

ای وای محبوب سنک فوقنده برکسه اولدیغی

حالده کامل اولدک بویله اولنجه حکمت ایله
ثبات وبقاسی اولمیان شیء که مجاز در محو ایله
یعنی زوالدن مفترقه اولمیان اشیاء مجازیه دن
کچوب نفسکی حقایق یقینیه ایله حکمه مستعد اولدیغک
حالده حلی لندر که سنی ومن یؤت الحکمة فقد اوتی
خیرا کثیرا مصداقنجه کماله ایفا ایدر دیمکدر بوندن
صکره بحر کاملک عروض ثالثه سنک اوچنجی ضربی که
اصلک مرتبهٔ ثامنه سی اولان ضربی در مجزو در عروضی کبی بیتی

وکملت لا احد له

امل لغیرک ینجح

در

تقطیعی وکملت لا متفاعلن احدن لهو متفاعلن
مجزوه املن لغی متفاعلن رک ینجحو متفاعلن
مجزو اولمشدر لغات تخریج ینجح انجح حاجته
قولندن مأخوذ حاجتنی اسعاف ایلدی دیمکدر
متعدی ولازم استعمال اولنور ودخی نجح دن
اولمقده جائزدر احد له سی اولان لام ینجح یه
متعلقدر لغیرک سی اولان لام من جاره معناسنه

اولوب

اولوب امل کلمه سنه متعلقدر یاخود ینجح یه متعلقدر
معنای بیت تخریج [illegible] وای محبوب اویله کامل اولدکه
برکمسه یوقدر که انک [illegible] مقصود ومطلبی
سنک غیرندن کوریله یعنی کورلمز بلکه سکا منحصردر
زیرا سن آبا واجداددن موروث صاحب کرم
وصاحب عطاسن دیمکدر بوندن صکره بحر کاملک
عروض ثالثه سنک ضرب رابعی که اصلک تاسعی در
مجزو مقطوع در بیتی

وکملت اذ طفحت کؤس

س نداک فار ودعاط

در

تقطیعی وکملت اذ متفاعلن طفحت کؤ متفاعلن مجزوه
س نداک فر متفاعلن ودعاطی فعلاتن مجزو مقطوع
اولمشدر لغات تخریج طفحت فتح طا وکسر فا ایله
فعل ماضی مؤنث در امتلأت معناسنه فاعلی کؤس در
که کأس کلمه سنک جمعیدر اکر ایچنده شراب اولور ایسه
کأس دینور والا اسمی جام در ندا فتح نون ایله
عطا معناسنه در ارو شبع معناسنه اولان

رَی کلمه سندن فعل امر در عاطِ معاطاه دن
مأخوذ فعل امر در معنای بیت تخریج نوار محبوب
کامل اولدیغ قچن سنگ عطا کاسه لرک طولسه
عطا شانی قندز عطا آرمیه دیکدر خفی اولمیه که بحر وافر ایله
بحر کامل دائرهٔ مؤتلفه مخصوصاندر بونک اصلی
فرق ایکی حرفدر اوتوزی حروف متحرکه اون ایکیسی
ساکنه در که التی اوتادر اون ایکی سببی محتویه در
صورت دائره بو کونه رسم اولنوب ملاحظه اولنه

طریق فکری اوّلا مفاعلتن جزنگ وتدندن
بدأ ایدوب سطر وافرک وزنی ایچون اوچ کره
مفاعلتن حاصل اولمق بوندن صکره مفاعلتن جزنگ
سبب ثقیلدن بدأ ایدوب علتن مفا علتن مفا
علتن مفا دیرسنکه بحر کاملک وزنی ایچون اوچ

متفاعلن

متفاعلن حاصل اولمق وجه تسمیه اجزالری
سباعیه اولوب بری برلرینه ائتلاف واتفاق قلمدن
مؤتلف دینلمشدر الهزج شو بحر هزج در
وجه تسمیه خلیلک عندنده تهزج دن مأخوذ در هزج
صوته دینور بو تردد صوت اولدیغندن تردید
صوته تشبیهًا دینلمشدر زیرا هزجک اجزاسنک
اوّللری اوتاد دیکرلری اسباب خفیفان تردد
ایلمشدر روضه نام کتابده شهیلی دیمش که وجه هزج
دیرلر ترنم ومصوت مفاسنه در وفی هزج الرعد
دینور رعدک صوتی مفاسنه بعضلر عندنده
وجه وجیه بودر که عند العربا بحر هزجدن قصائد
اوتویوب قیان انکله تهزج وترنم ایدکلرندن
دینلمشدر اصله بحر هزجک اجزای اصلیسی
مفاعیلن در دفعه مرات الی کره یعنی مفاعیلن جزئی
اوچ کره مصرع عروضه اوچ کره مصرع ضربه مجموعی
التی اولور معلوم بوریلاکه اصلی سداسی اولدیغنه
دلیل احیانا فصحانک کلامنده اولدیغی درکه دیشلر

البحر الهزج

٩ عفا یا صاح من سلمی فراعیها ٭ فظلت مقلتی تجری مآقیها

و آخرک قولنه راقع اولمشدر ٩

یرقرق ایها الحادی بعشاق ٭ نشاوی قد تقاطوا کاس اشواق

و تصحا دن ماعدا بعض مولدینک قولنه دخی راقع اولمشدر

لقد شاقتک فی الاحداج اظعان ٭ کما شاقتک یوم البین غربان

و آخرک قولنه دخی راقع اولمشدر ٩

اما فی الست والستین من ذاع ٭ الی العقبی بلی لو کان لی عقل

بونلرک مجموعی شاذ درطو مسموع و واجب اولان

مجزو اولمقدر انجا بناءً ناظم دخی انکله مراعات ایتمشدر

خفی اولمیه که بحر هزج برعروض صحیحه سی ایکی ضربنه دار در

ضرب اول کندی کبی صحیح در بیتی

هزجتم اذ دنا ناءٍ

بری جشمانه الوجد در

تقطیعی هزجتم اذ مفاعیلن دنا ناءن مفاعیلن

مجزوء اولمشدر بری جشما مفاعیلن نهل وجدو

مفاعیلن مجزو اولمشدر لغات بیت هزجتم

عاشق اوزره صیحه ایلدیکز دیکدر مفعولی حذف اولنمشدر

دنا

دنا قرب معناسنه فعل ماضی در فاعلی عاشق

نای بعید در ناءٍ اصلنده ناشئ ایدی بعید معناسنه

بری فعل ماضی نحیف لدی دیکدر ناءٍ کلمه سنک

صفتی در جشمان ضم جیم وسکون ثاء مثلثه ایله

جسد معناسنه در وجد الم عشق معناسنه

معنای بیت ای محبوب الم عشق جسدینی نحیف قیلان

عاشق بعید سکا قریب اولدقده صیحه ایتدیکز یعنی

وصلنه راضی اولمدیکز دیکدر بوندن صکره بحر هزجک

ضرب ثانیسی مجزو محذوف در بیتی

هزجتم اذ دنا ناءٍ

بری منی عتاب در

تقطیعی هزجتم اذ مفاعیلن دنا ناءن مفاعیلن

مجزوء بری منی مفاعیلن عتابی فعولن مجزو محذوف

اولمشدر لغات تخریج بری فعل بمعنی فاعل در یا عدی

براءة در فلان بری من العیب دیمکدر فلان عیبدن

سالم دیمکدر معنای بیت تخریج ای محبوب عتاب

و مواخذه دن سالم اولان عاشق بعید سکا قریب

الوجد مصدر وجدت علیه وجدا اذا غضبت

او اذا وجدت من الکلام وجدا اذا کرهته

ابن فرقول فی الطالع الاول الوجد

فی الحزن الضرب الیمین الاخر الحزن الشدید والبین

الحزن فحذفه فی النفس

ما یجدها من الغم کذا ذکروا

فیهم الحزن علیه لوت

وقراف سهم

البحر الرجز

اولدقده صیحه ایدوب عدم وصلت ایله سن آنی
مؤاخذه ایلدک دیمکدر • الرجز • شو بحر رجزدر
وجه تسمیه عند الخلیل اضطرابی ایچون دینلمشدر
کویا رجزده اضطراب بویله ملاحظه اولنمشدر که
رجزک هر بر جزئنک اوللرنده سببان واردر
بر کره حرکه و بر کره سکون ایله اول جزء مضطرب اولور
و دخی عرب فخذلری مرتعش اولان ناقه یه رجز
تسمیه ایلمشلر ابو حاتم دیمشکه رجز ابلک اعجازینه
اصابت ایدن درده دیرلر که قچن ابل منهض
اولسه فخذلری مرتعش اولور نته که دیمش
هلممت بخیر ثم قصرت دونه • کما نأت الرجزاء شد عقالها
و دخی ابن درید اجزا وقلت حروفی بر برینه
تقاربندن رجز دینلمش در دیمش بعضیلر عرب اکثریا
مشطور استعمال ایلدیکندن تسمیه اولنمشدر زیرا
مشطور استعمال اولندقده اجزاء ثلثه اوزره
باقی قالوب کویا ابل راجزه تشبیه اولنمشدر که
قچن قوایمک برینی شد ایلدکلری کبی قوایم ثلثه سی باقی قالور

اصله یعنی شو بحر رجزک اجزاء اصولی مستفعلن
در • ست مرات • التی کره یعنی اوچ کره مصرع عروضه
اوچ کره مصرع ضربه مجموعی التی اولور خفی اولمیه که
بحر رجزک عروضی درت ضربی بشدر عروض
اولی صحیحه در بونک دخی ضروب خمسه دن
ایکی ضربی واردر اولکیسی عروضی کبی صحیح در بیتی
رجز فان مالوا لنا عن موعد
هاجت بلابیل الفؤاد المنهوی
در
تقطیعی رجز فان مستفعلن مالو لنا مستفعلن
عن موعدن مستفعلن سالمه هاجت بلا
مستفعلن بیللفا مستفعلن دلمنهوی مستفعلن
سالم لغات بیت رجز فعل امردر تغنی ایله دیمکدر
فان ده اولان فا تعلیل ایچوندر لنا ده اولان لام
موعد کلمه سنه متعلق در و دخی لنا مدخولیله بیله
موعددن حالدر و دخی موعد کلمه سی وعد معناسنه
مصدر در هاجت مفرد مؤنث غائبه در تحرک
ایتدی دیمکدر فاعلی بلابیل در که غم معناسنه اولان

بلبال کلمه سنک جمعیدر فواد قلب بوسنه منهوی اسم فاعل در
حفرهٔ عمیقه یه ساقط معناسنه معنای بیت
حفرهٔ عمیقه یه ساقط اولان فوادک غملری
متحرکه اولدی ای مغنی تغنی ایله زیرا محبوبلر بزلره
اولان وعدلرندن رجوع ایلدیلر حاصلی انلرک
خلف وعدلری باعث غم اولدی ای مغنی رجا ایدرزکه
بزه بر فصل ایدوب تسکین غم ایلیه سکز دیمک استر
بوندن صکره بحر رجزک عروض اولی سنک ضرب ثانی سی مقطوعدر بیتی

رجز فان مالوا لنا عن موعد
فالخلف من احبابنا محبوب در

تقطیعی رجز فان مستفعلن مالو لنا مستفعلن
عن موعدن مستفعلن سالمه فلخلف من مستفعلن
احبابنا مستفعلن محبوبو مفعولن مقطوع
لغات تخریج خلف ضم خاء معجمه و سکون لام ایله
انجاز وعد ایتمکه دینور محبوب خلف کلمه سنک خبریدر
معنای بیت تخریج ای مغنی تغنی ایله زیرا محبوبلر
بزلره اولان وعدلرندن رجوع ایتدیلر پس

بزم احبامزدن عهدینه وفا ایتمک دخی محبوبدر حاصلی
انلرک عدم التفاتلری عین التفات در دیمکدر
بوندن صکره بحر رجزک عروض ثانیه سی مجزوه در
بونکده کندی کبی مجزو بر ضربی واردر که اصلک مرتبهٔ
ثالثه ده اولان ضربی در بیتی

رجز فان مالوا لنا
عن موعد فلنرتج در

تقطیعی رجز فان مستفعلن مالو لنا مستفعلن
مجزوه عن موعدن مستفعلن فلنرتجی اشباع ایله مستفعلن مجزو
لغات تخریج فلنرتج نفس متکلم مع غیره در امید ایدرز
دیمکدر مفعولی محذوف درکه وفاءهم بالموعد در
معنای بیت تخریج ای مغنی تغنی ایله زیرا محبوبلر بزلره
اولان وعددن رجوع ایتدیلر امید ایدرزکه
وعدلرینه وفا ایدرلر دیمکدر بوندن صکره بحر رجزک
عروض ثالثه سی مشطوره در بونکده کندی کبی بر
ضربی واردر اصلک مرتبهٔ رابعه ده اولیجی ضربی در
معلوم بیور بلاکه مشطور بیتنک آخرنده اولان جزئک

قال ابن الحنبلی فلنرتج بسکون لام الامر لوقوعها بعد الفاء
ولا یجوز کسرها هنا لئلا یقع متفاعلن فی الرجز
وفیه اشباع کسر الجیم للوزن ومعناه فلنرتج وفاءهم بالموعد

بر کرته اسمی عروض بر کرته ضرب اولور بیتی

رجز فان مالوانا عن موعدٍ در

تقطیعی رجز فان مستفعلن مالولنا مستفعلن

عن موعدک مستفعلن عروض اعتبار اولنور سه

اسمی مشطور اولور ضرب اعتبار اولنه مشطور اولور

مغار بیت تخریج ای مغنی تغنی ایله زیرا محبوبلر بزله اولان

وعد دن رجوع ایتدی لر دیمکدر بوندن صکره

بحر رجز کش عروض رابعه سی منهوکه در بونکله

کندی کبی بر ضربی وار در که اصلکش مرتبهٔ خامسه

ضربی در معلوم بوبر بلاکه منهوکث بیتنکث آخرنده اولان

جزوکث بر کرته اسمی عروض بر کرته ضرب اولور بیتی

رجز فحشب الوله در

تقطیعی رجز فحش مستفعلن بلوللهی مستفعلن

عروض اعتبار اولنه اسمی منهوکه اولور اکر ضرب اعتبار

اولنه منهوک اولور لغات تخریج فحشب کر اولان فا

تعلیل ایچوندر حشب کافی مغاسنه مبتدآ محذوفک

خبر یدرکه رجز قولی دال در تقدیری الرجز کقولهٔ اولور

ولکه رکز جمع راکع اولدیکی بر کی عقله صفت اولان دالهٔ

کلمه سنک جمعیدر مغار بیت تخریج آی مغنی تغنی ایله

زیرا عقلی کتمشده تغنی کافیدر دیمکدر الرمل بو شو

بحر رمل در وجه تسمیه خلیلک عندنده حصیر کبی

رملهٔ یعنی نسجنه تشبیه دن اولور دینلمشدر

کویا حصیر کبی اوتادیله اسبابی بینده انتظام ایچوندر

ورجاجک عندنده سرعت سیر مغاسنه اولان

رمله تشبیهً دینلمشدر اصلهٔ بو بحر رملک اصلی یعنی

دائره سنده دوران ایدن اجزاء اصولی فاعلاتن

درت مرات الی کرته یعنی اوج کرته مصرع عروضه

اوج کرته مصرع ضربه مجموعی الی اولور خفی اولیه که

بحر رملک ایکی عروضی الی ضربی وار در عروض اولی

محذوفه در بونکله اوج ضربی وار ضرب اول اولور بیتی

مرملن سن وصل عر واتب

وثنیة اللیث محب فیه ناول در

تقطیعی مرملن سن فاعلاتن وصل عر ن فاعلاتن

واتبن فاعلن محذوفه اولمشدر وثنیکلی فاعلاتن

ث مُحِبُّنْ فعلاتن مخبون فیه ثاوی فاعلاتن سالم در
لغات بیت مُرمِل شول ذاته اطلاق اولنور که زادی
اولمیوب بی بهره اوله و دخی موصوف محذوفک
صفتی در تقدیر عاشق مُرمِل دیمکدر غِرّ کسر غین معجمه ایله
مغرور معناسنه موصوف محذوفک صفتی در
تقدیری معشوق مغرور دیمکدر واثب اسم فاعلدر
مکانندن صچرایجی دیمکدر وثبة اللیث نزع خافضیت
اوزره منصوب در لیث فتح لام وسکون یا ایله
ارسلان اسد معناسنه در محب مرمل کلمه سنک خبریدر
فیه که اولان ضمیر محب دن فهم اولنان حبه راجعدر
که الله سبحانه وتعالی نک قول شریفنده اولدیغی کبی اعدلوا
هو اقرب للتقوی یعنی هو ضمیری اعدلوا دن فهم اولنان
عدله راجعدر و دخی فیه که فی مؤخر ثاوی کلمه سنه
متعلق در ثاوی اسم فاعلدر مقیم معناسنه معنای بیت
وثبهٔ ارسلان کبی واثب اولان معشوق مغرورک
وصلندن عاشق بی بهره اول معشوقک حبنده
محب ومقیم در زیرا عشقک حالی بونی مقتضی در

و دخی بحر رملک عروض اولی سنک ضرب ثانیسی مقصور در بیتی

مرمل من وصل غرّ واثب
وثبة اللیث مروّی بالسراب

در
تقطیعی مرملن من فاعلاتن وصل غررن فاعلاتن
واثبن فاعلن محذوفه وثبتللی فاعلاتن ث مرووی
فعلاتن مخبون بسسراب فاعلات مقصور اولمشدر
لغات تخریج مروّی ماء ایله وغیریله اشباع معناسنه
اولان ترویه دن مأخوذ اسم مفعولدر و دخی مرمل
کلمه سنک خبریدر سراب فتحتین ایله شول شیدر
ایراقدن صو کبی کورینوب صوظن اولنور معنای بیت
تخریج وثبهٔ ارسلان کبی واثب اولان معشوق
مغرورک وصلندن عاشق بی بهره سراب ایله قنمشدر
حاصلی اول محبوبک سراب کبی خیالیله کچنور دیمک استر
و دخی بحر رملک عروض اولی سنک ضرب ثالثی کندی کبی محذوفدر بیتی

مرمل من وصل غرّ واثب
وثبة اللیث مروع بالغنج

در
تقطیعی مرملن من فاعلاتن وصل غررن فاعلاتن

واثبن فاعلن محذوفه در وثبتللی فاعلاتن ت مروع
فعلاتن مخبون در بلغنج فاعلن محذوف اولمشدر
لغات تخریج مروع روع دن ماخوذ اسم مفعولدر
تخویف واعجاب معناسنه راعنی هذا الشیء بحسنه
دینور اعجبنی به معناسنه غنج فتح غین معجمه وفتح نون
وبرای وزن سکون جیم ایله یاخود ضم غین معجمه ونون
ایله دلال وناز معناسنه در وبعض نسخده
فتح عین مهمله ونون ایله واقع اولمشدر بونک ایچون دخی
وجه واردر زیرا مفردی غنجه کلور عضاه هودج
معناسنه که عشاقک خوف ایتدکلری آلات رحیل
وامارات فراقدن در معنای بیت تخریج وثبه ارسلان کبی
واثب اولان معشوق مغرورک وصلندن عاشق
بی بهره اول معشوقک نازیله تخویف اولنمشدر حاصلی
آنک ناز وشیوه سی هلاک جان ایدر دیمک استر
ودخی بحر رمل عروض ثانیه سی مجزوه در بونک دخی
اوچ ضربی واردر اولکیسی مجزو مسبغ در بیتی

مرمل من وصل غر

یتشکی طول ابعاد در

تقطیعی مرملن من فاعلاتن وصل غررن فاعلاتن
مجزوه یتشککی فعلاتن مخبون اولمشدر طول ابعاد
فاعلیان مجزو مسبغ اولمشدر لغات تخریج طول ابعاد
طول نزع خافضیت اوزره منصوبدر یاخود یتشککی
مفعول له سی در واضافتی بیانیه در یاخود لامیه در
ابعاد کسر همزه ایله وبرای وزن سکون دال ایله
مصدردر یا فاعلی یاخود مفعولی محذوفدر تقدیری
ابعاد معشوق دیمکدر یاخود معشوقک عاشقی ابعادی
دیمکدر معنای بیت تخریج معشوق مغرورک وصلندن
عاشق بی بهره انک ابعادینک طولندن تشکی ایدر
حاصلی دائما رقیبان ایله همدم اولور دیمک استر
ودخی بحر رمل عروض ثانیه سنک ضرب ثانیسی که
اصلک بشنجی رتبه ده ضربی در کندی کبی مجزو در بیتی

مرمل من وصل غر
ماله فی الحسن شبه

تقطیعی مرمل من فاعلاتن وصل غررن فاعلاتن مجزوه در

مالهو فل فاعلاتن حسن شبهو فاعلاتن مجزودر
لغات تخریج خفی اولمیه که بو بیت ده و بیت آتی ده اولان
مرمل لفظلری مبتدا محذوف اولان عاشق
لفظنک خبریدر ماله ده اولان ما نافیه در له ده اولان
لام حسنه متعلق و ضمیر حسندن فهم اولنان حسنه
راجعدر و دخی ماله فی الحسن جمله سنک اعرابدن
محلی مرفوع مؤخر مبتدا اولان شبه کلمه سنک مقدم
خبریدر شبه کسر شین معجمه و سکون با و برای وزن
ضم ها ایله نظیر و مثل معناسنه در معنای بیت تخریج
کندی حسننده شبهی اولمیان معشوقک وصلندن
عاشق بی بهره در دیمکدر و دخی بحر رملک عروض ثانیه
سنک ضرب ثالثی که اصلک مرتبهٔ سادسه
واقع اولیجی ضربی در مجزو محذوف در بیتی

مرمل من وصل غر
واصل حبل النوی

تقطیعی مرملن من فاعلاتن وصل غررن فاعلاتن مجزوده در
واصلن حب فاعلاتن لننوا فاعلن مجزو محذوف در

لغات

لغات تخریج واصل غر کلمه سنک صفتی در حبل النوی
مفعولی در و اضافتی لامیه در حبل فتح حاء مهمله و سکون با
ایله ایپ رسن معناسنه نوی فتح نون ایله فراق
معناسنه معنای بیت تخریج فراق ایپنه واصل
اولان معشوق مغرورک وصلندن عاشق بی بهره در
زیرا دائما عدم وصلت ایله کورینور دیمکدر معلوم بیورلیکه
بحر هزج بحر رجز بحر رمل دائره مجتلبه مخصوصدر
بونک دخی اصلی قرق ایکی حرفدر یکرمی دردی حروف
متحرکه اون سکزی ساکنه در بونلری التی اوتاده
اون ایکی اسباب خفیفه محتویه در صورت دائره
بو کونه رسم اولنوب اوج بحر بربرندن تفکیک اولنه

هزج رجز
١٠١٠١٠٠
دائرهٔ مجتلب
٠٠١٠١٠١
٠٠١٠١٠١

اولا مفاعیلن جزئنک وتدینک اولندن بدا ایدوب
شطر هزجک وزنی ایچون اوج کره مفاعیلن خارج اوله

بعده فك ایله بحر هزجك اولكی جزئی اولان
مفاعیلن جزئنك سبب اولنك اولندن بدأ ایدوب
عیلن مفا عیلن مفا عیلن مفا دینلدكده شطر
رجزك وزنی ایچون اوچ كره مستفعلن حاصل اولور
بعده ینه هزجك جزء اولنك سبب ثانی سنك
اولندن بدأ ایدوب لن مفاعی لن مفاعی لن مفاعی
دینلدكده شطر رملك وزنی ایچون اوچ كره فاعلاتن
حاصل اولور وجه تسمیه طویلدن مفاعیلن بسیطدن
مستفعلن مدیددن فاعلاتن جلب اولندیغندن
مجتلب دینلمشدر السریع یعنی شو بحر سریع در وجه تسمیه
خلیلك عندنده لسان اوزره سرعتی اولدیغندن
دینلمشدر بعضیلرك عندنده هر اوچ اجزاسنده
یدی اسباب اولوب اسباب اوتاددن اسرع
اولدیغندن دینلمشدر بو وجه كویا خلیلك وجهنك
معناسی واقع اولمشدر اصله یعنی بحر سریعك اجزاء اصولی
مستفعلن مستفعلن مفعولات در مرتین ایكی كره
یعنی بر كره مصرع عروضه بر كره مصرع ضربه مجموعی التی اولور

البحر السریع

معلوم بیوریلاكه بو بحر سریعك [illegible] درت عروضی
التی ضربی واردر عروض اولی مطویه مكسوفه در
بونكده اول التی ضربدن اوچ ضربی واردر اولكیسی
مطوی موقوف در بیتی

اسرعت فی آثارهم جاهدا
وآخیت صبرا یستمیل المناو

در
تقطیعی اسرعت فی مستفعلن آثارهم مستفعلن
جاهدن فاعلن مطویه مكسوفه اولمشدر وآخیت صب
مستفعلن رن یستمی مستفعلن للمناو فاعلات
مطوی موقوف در لغات بیت اسرعت عجله
معناسنه اولان اسراع دن ماخوذ نفس متكلم وحده در
آثار مد همزه ایله اثر كلمه سنك جمعیدر اثر فتحتین ایله
بر شیئی رسم ایلدكدنصكره باقی قلان شیئه اطلاق
اولنور جاهدا مجدا معناسنه اسرعت نك فاعلندن
حالدر وآخیت دخی ماقبلنده مقدر قد ایله اسرعت نك
فاعلندن حالدر و[illegible] ماخذی یا واو ایله اولان
مواخاة [illegible] در یاخود توجهت معناسنه یاخود

همزه ایله اولان مؤاخاة دن در زیرا واو ایله اولان
دخی بونک معناسیله مرادف در لکن اوقدر
وار که مهموزه لغت ضعیفه در آخیت فلانا و دخی
واخیته دینور سکا انی اخ اتخاذ ایلدم دیمکدر معناسنه
یستمیل اعرابدن محلی منصوب صفتی و صبرا
کلمه سنک صفتیدر استملته دینور سکا آنی مائل قیلدم دیمکدر
مناو مفارق و معادی معناسنه یستمیل نک
منصوبی در برای وزن یاسی دوشدی اصلی
مناوی ایدی معنای بیت محبوبم اولان قافله نک
اثرلرنده مجد و مفارقتی میل ایتدرر یعنی کیده رر
صبر ایله متوجه و اخ اولدیغم حالده سرعت و عجله
ایلدم دیمکدر و بحر سریعک عروض اولی سنک
ضرب ثانیسی کندی کبی مطوی مکسوف در بیتی

اسرعت فی اثارهم جاهدا
واخیت ذل الصبر اذ اوبوا

در
تقطیعی اسرعت فی مستفعلن اثارهم مستفعلن
جاهدن فاعلن مطویه مکسوفه در واخیت ذل

لصصبر اذ مستفعلن اوبو فاعلن مطوی مکسوفدر
لغات تخریج ذل ضم ذال معجمه و تشدید لام ایله
عزک ضدیدر اما کسر ذال معجمه ایله اولورسه لین
معناسنه اولوب صعوبتک ضدی اولور اذ
و آخیت نک ظرفیدر اوبوا تأویب دن ماخوذ
صیغهٔ جمعدر نهارک جمیعسنی سیر ایلمکه اطلاق
اولنور نته که معری بیتی دیمش

ما سرت الا وطیف منک یصحبنی ۰ سری امامی و تأویبا علی اثری

معنای بیت تخریج محبوبم اولان قافله نک اثرلرنده
مجد اولدیغم حالده و دخی بتون نهاری کیجه یه دک
یوردکلری حینده ذل صبر ایله اخ اولدیغم حالده
سرعت و عجله ایلدم و دخی بحر سریعک عروض
اولی سنک ضرب ثالثی اصلم در بیتی

اسرعت فی اثارهم جاهدا
واصلت اسادا بادلاج

در
تقطیعی اسرعت فی مستفعلن اثارهم مستفعلن جاهدن فاعلن
مطویه مکسوفه در واصلت اس مستفعلن آادن باد

لاجی فعلن سکون عین ایله اصلم در لغات تخریج
واصلت آه اسرعت نک فاعلدن حالدر اسناد
کسر همزه وسکون سین مهمله ایله کیجه یی کوندوزی ایکی سنی
سیر ایلمکه اطلاق اولنور یا ذلاج واصلت نک
ظرفیدر اذلاج کسر همزه وسکون دال مهمله ایله
اوّل لیلدن اولان سیره دیمکدر معنای بیت
تخریج مجبوبم اولان قافله نک اثرلرندن مجدا ولدیغم
حالدن ودخی کیجه کوندوز سیر ایله کیجه اولدن اولان
سیرمدن واصل اولدیغم حالدن عجله ایلدم دیمکدر
ودخی بحر سریعک عروض ثانیه سی مخبوله مکسوفه در
یونکدن ضروب ستّه دن کندرکی برضربی وارد رکه
مرتبهٔ رابعه ده اولان ضرب در بیتی

اسرعت فی اثارهم وَلهًا
اِنْ ابعدوا الهیمان بَعْدا

در

تقطیعی اسرعت فی مستفعلن اثارهم مستفعلن
ولهن فعلن مخبوله مکسوفه در ان ابعدوا مستفعلن
هیمان ما مستفعلن بعدا فعلن مخبول ومکسوفدر

يتبع الواقد التجيب مائة الوجه مسلم

لغات تخریج وله فتحتین ایله ذهاب عقل معناسنه
اسرعت اولان نسبت دن تمیز بیت اوزره
منصوبدر یا خود اسرعت نک مفعول له سی در
وجه جائز در که اسرعت نک فاعلدن حال اولا زیرا
مصدر کاه اولور حال اولا رق کلور نته که شاعر قولنده
اولدیغی کبی ٩ اتیته رکضاً ومشیاً
یعنی راکض وماشی اولدیغم حالده دیمکدر هیمان فتحتلی
وسکون یا ایله صیغ مبالغه دن در ماخذی هیم در
معنای عشق در مبالغه ایله تحیر ایدنجی دیمکدر معنای بیت
تخریج وله یونندن مجبوبم اولان قافله نک اثرلرندن
نه قدر هیمانی ابعاد ایدرلرسه بیله بنه بعید قیلمدی
دیو قائل اولدیغم حالده سرعت وعجله ایلدم دیمکدر
ودخی بحر سریعک عروض ثالثه سی مشطور موقوفه در
یونکدن کندی کبی برضربی وارد رکه اصلک مرتبهٔ
خامسه در اولان ضربی در معلوم بیور یلا کله
مشطور اولان بیتنک آخرندن اولان جزء ک
بر کره اسمی عروض بر کره ضرب اولور بیتی

اسرعت فی اثارهم واشوقاه در

تقطیعی اسرعت فی مستفعلن آثارهم مستفعلن
واشوقاه مفعولان عروض اعتبار اولنورسه مشطوره موقوفه
دینور ضرب اعتبار اولنورسه مشطور موقوف دینور
معنای بیت تخریج اول محبوبک شوقنه واوحیف دیو
قائل اولدیغم حالده اولدیغی قافله نک اثرلرنده
عجله ایلدم دیمکدر و بحر سریعک عروض رابعه سی
مشطوره مکسوفه در بونکده کندی کبی برضربی
واردر که اصلک مرتبهٔ سادسه اولان ضربی در بیتی

اسرعت فی اثارهم ذاشجوی در

تقطیعی اسرعت فی مستفعلن اثارهم مستفعلن ذاشجوی مفعولن
عروض اعتبار اولنورسه مشطوره مکسوفه دینور
ضرب اعتبار اولنورسه مشطور مکسوف دینور
لغات بیت تخریج شجو فتح شین معجمه وسکون جیم ایله
اخرنده اولان یا اشباع الحودر صح
غم معناسنه در معنای بیت تخریج غم صاحبی
اولدیغم حالده محبوبم اولان قافله نک اثرلرنده
سرعت ایتدم دیمکدر المنسرح شو بحر منسرح در

واشوقاه بو کلمه یی عشاق معشوقلرندن
فراقلری قتنده واقع اولان شوقلرینک
غلبه سی حالنده دیرلر اخرنده اولان ها
هاء سکت در صح

البحر المنسرح

وجه تسمیه خلیلک عندنده لسان اوزره انسراح و
انطلاق وسهولتندن دینلمشدر غیرک عندنده
امثالندن انسراح ومفارقتندن اوتوری دینلمشدر
زیرا وتد مجموع لو اولان مستفعلن هر نه زمان
ضرب واقع اولسه سالم اولور اما بوراده مطوی واقع اولور
اصله یعنی بحر منسرحک اصلی یعنی دائره سنده دوران ایدن
اجزاء اصولی مستفعلن مفعولات مستفعلن در
مرتین ایکی کره یعنی برکره مصرع عروضه برکره مصرع ضربه
مجموعی التی اولور معلوم بیوریلاکه بحر منسرحک اوچ
عروضی واوچ ضربی واردر عروض اولی مطویه در
بونکده کندی کبی مطوی برضربی واردر بیتی

سرحت طرفی فی حسن ذی غنج
جنت به الباب الوری وهوی در

تقطیعی سررحت طر مستفعلن فی فی حسن مفعولات
ذی غنجن مفتعلن مطویه در جننت بهی مستفعلن
البابلو مفعولات رای وهوی مفتعلن مطوی در
لغات بیت سرحت باب تفعیلدن نفس متکلم در

ارسال ایلدم دیمکدر طرفی که اولان طرف فتح طا
وسکون را ایله چشم معناسنه سرحت نک مفعولی در
فی حسن ذی غنج که اولان فی سرحت یه متعلق در
غنج فتحتین ایله دلال وناز معناسنه در بونک مثلی سبق
ایلدی جنت مجنونه قیلندی دیمکدر معلوم بیوریلا که
بو جنت شول افعالدندر که انجق مجهول استعمال اولنه
کلمشدر نائب فاعلی الباب الوری در به که
اولان ضمیر یا حسنه راجعدر یا خود ذی یه
راجعدر یا خود غنج کلمه سنه راجعدر بو تقدیرجه
جائزدر که جنت کلمه سی بونلردن هر برینه صفت اوله
الباب فتح همزه وسکون لام ایله عقل معناسنه
اولان ضم لام ایله لب کلمه سنک جمعیدر ودخی
الوری یه اضافتی لامیه در وری فتحتین ایله
ناس وانام معناسنه وهوی که اولان واو
یا عاطفه اولوب معطوفدر جنت اوزرینه یا خود معطوفدر
جائزدر که واو حالیه اولوب به که اولان ضمیر
مجروردن حال اوله یا خود حسن وذی وغنج

کلمه لرینک برندن حال اوله زیرا نکره قچن
مخصوصه اولسه یا جمله حالیه واو ایله مصدره
اولسه عدم التباس دن اوتوری حالی نکره اوزرینه
تقدیم واجب اولمز معنای بیت ناز صاحبی اولان
محبوبک حسننه نکران ایچون چشمی اسبال وارسال
ایلدم که اول حسن سببیله عقول ناس مجنونه
قیلندی ودخی اول حسن سویلندی حاصلی
اویله حسندر که ناسک عقولنی مجنونه ایدرکن بیله
ینه سویلوب اندن روکردان اولنمز دیمکدر
ودخی بحر منسرحک عروض ثانیه سی منهوکه
موقوفه در بونکده کندی کبی بر ضربی واردر که اصلک
مرتبه ثانیه که اولان ضربی در بیتی

سرح لحب الاحباب

تقطیعی سرح لحب مستفعلن بلاحباب مفعولات در
عروض اعتبار اولنورسه منهوکه موقوفه دینور
ضرب اعتبار اولنورسه منهوک موقوف دینور
لغات تخریج بورا که فعل امردر ترک ایله دیمکدر

لحب الاحباب ده اولان لام زائده در تقدیری
سرح حب الاحباب دیمکدر نته که حق سبحانه نک
ردف لکم قول شریفنده اولدیغی کبی که تقدیری
ردفکم دیمکدر احباب کسر حا ایله اولان حب
کلمه سنک جمعیدر محبوب معناسنه و دخی بعض نسخده
الحب الالباب واقع اولمشدر بونک ایچون دخی
وجه بولینور و دخی بیت اولدن مصرع ثانیه
مناسب کورینور لکن اوقدر وارکه بیت آتی
اولان دعج کلمه سنک مناسبی احباب اولمقلغی
مقتضی در زیرا دعج ضم دال و سکون عین مهمله ایله
ادعج کلمه سنک جمعیدر چشمک سیاهنک شدتنه
دیرلر معناسنه بو ایسه محبوبلردن غیریده بولنمز
معنای بیت تخریج محبوبلری سومکلکی ترک ایله زیرا
غالبا طریقدن اخراجه باعثلردر یاخود سرح کلمه سی
سرعت ایله سریع اول دیمک معناسنه اولوب لحب
لام زائده اولمیوب معنا یا نفسنه خطاب
یا آخره خطاب کونه معنا دیمک اولاکه ای نفس یاخود

ای عاشق محبوبلری سومک ایچون سرعت ایله
سریع اول زیرا فرصت ال ویرمشکن وقتی غنیمت
بیل بو اولکندن دخی انسب و احلی در یاخود
سرح ینه ترک ایله دیمک معناسنه اولوب معنا دیمک
اولاکه ای نفس یاخود ای عاشق محبوبلری سومک
ایچون بی فائده اولان اشلرینی ترک ایله بو قدر
وارکه بو معنایه کوره بر محذوف کوزتملی خذ ما صفی
و دخی بحر منسرحک عروض ثالثه سی منهوکه مکسوفه در
بونکده کندی کبی بر ضربی واردرکه اصلک مرتبه
ثالثه ده اولان ضربی در بیتی

سرح لحب الدعج در

تقطیعی سرح لحب مستفعلن بد دعجی مفعولن
عروض اعتبار اولنورسه منهوکه مکسوفه دینور
ضرب اعتبار اولنورسه منهوک مکسوف دینور
معنای بیت تخریج کوزلری سیاه اولان خوبانی
سومکلکی ترک ایله اکثریا بی وفا اولورلر دیو نقل اولنور
بو معنا لحب الاحباب ده اولان لام محذوف اولدیغنه

کوره اما حذف اولنوب سرح کلمه سیده اترک
یا سرعت ایله معناسنه اولدیغنه کوره معنا دیمک
اولور که ای عاشق کوزلری سیاه اولان آهو مثال
خوبانی سومکلک ایچون غیریلری ترک ایله یا خود
کوزی سیاه اولان خوبانی سومکلک ایچون
سرعت ایله سریع اول زیرا آنلردن زیاده سومکلکه
سایشته یوقدر خذ ما صفی • الخفیف یعنی شو بحر
خفیف در وجه تسمیه خلیلک عندنده سباعیاتی
اخف اولدیغندن دینلمشدر بعضیلرک عندنده
مستفعلن جزئنک اوتادی خفیفه اولدیغندن
دینلمشدر زیرا مستفعلن اولان وتد که تفع در
مفروق در وتد مفروق ایسه وتد مجموعدن
اخف در بعضیلرک عندنده وتد مفروقک حرکه
اخیره سی حرکات اسبابه متصله اولدیغندن دینلمشدر
اصله یعنی بحر خفیفک اصلی یعنی دائره سنده
دوران ایدن اجزاء اصولی • فاعلاتن مستفعلن
فاعلاتن در • مرتین • ایکی کره برکره مصرع عروضه

البحر الخفیف

برکره مصرع ضربه مجموعی التی اولور معلوم بیوریلا که
بحر خفیفک اوچ عروضی و بش ضربی وار در
عروض اولی سالمه در بونکده بش ضربدن اولیجی
ایکی ضربی وار در اولکیسی کندی کبی سالم در بیتی

خف حملی ابعاد غر لجوج
هاج لا یثنی من عنان المناوی

در
تقطیعی خفف حملی فاعلاتن ابعاد غر مستفعلن
رن لجوجن فاعلاتن سالمه در هاج لا یث فاعلاتن
نی من عنا مستفعلن نلمنا وی فاعلاتن سالم در
لغات بیت حملی کسر حا و سکون میم و آخرنده
یاء متکلم ایله مشاق هوا و عشق دن اوزرمده اولان
شی دیمکدر اما حمل اصلنده باشده وارقه اولان
شیئه دیرلر ایدی ابعاد مصدر در برکره فاعلنه
مضاف اولوب مفعولی متروک تقدیری ابعاد محبوب
مغرور ایای دیمک اولور برکره مفعولنه مضاف
اولوب فاعلی متروک تقدیری ابعادی محبوبا مغرورا
دیمک اولور و [illegible] بو ابعاد کلمه سنک اعرابی

یا مرفوع در یا خود منصوبدر اولکنه کوره اوچ وجه واردر
وجه اول خف کلمه سی دال اولدیغی فعل محذوفک
فاعلی اوله نته که حق سبحانه نک یسبح فیها بالغدو
والآصال قول شریفنده رجال تقدیر اولندیغی کبی
اوقدر وارکه یسبح اولان باسی فتح ایله قرأت اولندیغنه
کوره در کویا بر سائل اول عاشقه سؤال ایدوب
دیدیکه قنقی شیء سنک حملنی خفیف قیلدی اولدخی
جوابه تصدی ایلیوب دیمش اولدیکه بنم حملمی محبوب
مغرورک ابعادی خفیف قیلدی وجه ثانی
ینه خف حملی دال اولدیغی وجهی اوزره مبتدأ
محذوفک خبری اولور تقدیری محبوب مغرورک
ابعادی بنم حملمی خفیف ایتمشدر دیمک اولور وجه ثالث
حملی کلمه سندن بدل اولوب تقدیری خف حملی
ابعاد مغرور دیمک اولور و منصوب اولدیغنه
کوره اوچ وجه واردر وجه اول نزع خافضیت
اوزره منصوب اولوب تقدیری خف حملی بابعاد
غر دیمک اوله وجه ثانی مفعول له اوله وجه ثالث

حملی کلمه سنی فتح حا ایله اوقویوب ابعاد ایچون مفعول له
اوله غر کسر غین معجمه ایله فعل بمعنی مفعول در
ذبح بمعنی مذبوح اولدیغی کبی و موصوف محذوفک
صفتی در تقدیری محبوب مغرور دیمکدر لجوج دخی
غر کلمه سنک صفتی در لا یثنی هاج نک ضمیرندن
حالدر رجوع ایتمدیکی حالده دیمکدر من عنان المناوی
اولان من زائده در و جائز درکه موصوف
محذوفه صفت اولوب تقدیری لا یثنی شیئا
من عنان المناوی اوله نته که حق سبحانه نک
ولقد جاءک من نبأ المرسلین قول شریفنده
تقدیری شیء من نبأ المرسلین دیمکدر و صحاح
جوهریده ثنیت عن عنانه و ثنیته دینور
آنی حاجتندن صرف ایتدم دیمکدر عنان
کسر عین مهمله ایله لجام معناسنه معنای بیت
عنان مفارقتدن رجوع ایتمدیکی حالده تحرک
ایدوب لجوج و مغرور اولان محبوبک بندن اوزاقلغی
بنم مشاق هوا و عشقمی خفیف قیلدی حاصلی

چوق ناز عاشق اوصاندرر مصداقنجه بزی کندیدن
ابا ایتدردی دیمک استر و دخی بحر خفیفک عروض
اولی سنک ضرب ثانی سی محذوف در بیتی

خَفَّ حِمْلِی اِبْعَادُ غِرٍّ لَجُوجٍ
هَاجَ لَا یَثْنِی عِطْفَهُ مِنْ نَشَبْ

در
تقطیعی خَفَفْ حِمْلِی فاعلاتن ابعاد غر مستفعلن
رِنْ لَجُوجِنْ فاعلاتن سالمه در هاج لا یث فاعلاتن
نی عِطْفَهُ مستفعلن مِنْ نَشَبْ فاعلن محذوف
اولمشدر لغات تخریج عِطْف کسر عین مهمله ایله
عنقک بر جانبنه اطلاق اولنور اول محبوبک
عطفنک عدم رجوعی عدم التفاتندن کنایه در
من نَشَبْ فتحتین ایله و برای وزن سکون با ایله
مال معناسنه و اولنده اولان مِنْ لفظی تعلیلیه در
لام معناسنه یعنی عدم التفاتی غناسی اجلندن در
دیمکدر نته که حق سبحانه نک ولا تقتلوا اولادکم من املاق
قول شریفنده مِنْ لام جاره معناسنه اولوب
لِاِمْلَاقٍ ایله تفسیر اولنمشدر معنای بیت تخریج

مال ایچون التفاتنی رجوع ایتدرمدیکی حالده تحرک
ایلیوب لجوج و مغرور اولان محبوبک بندن ابعادی
مشاق هوامی خفیف قیلدی حاصلی عدم التفاتی
غناسی ایچون در دیمک استر و دخی بحر خفیفک
عروض ثانیه سی محذوفه در بونکده کندی کبی بر ضربی
واردر که اصلک مرتبهٔ ثالثه ده اولان ضربی در بیتی

خَفَّ حِمْلِی اِبْعَادُ غِرٍّ غَدَا
یَرْتَمِی سَهْمَ جَفْنِهِ فِی الْمُهَجْ

در
تقطیعی خَفَفْ حِمْلِی فاعلاتن ابعاد غر مستفعلن
رِنْ غَدَا فاعلن محذوفه اولمشدر یرتمی سه
فاعلاتن مجفنهی مفاعلن فلمهج فاعلن بوده
محذوف اولمشدر لغات تخریج غدا یا صار معناسنه در
یا خود غدوه یه داخل اولدی دیمکدر یرتمی یرمی
معناسنه اعرابدن محلی منصوب یا غدا کلمه سنک
خبریدر یا خود ایکی معنایه کوره غدا کلمه سنک
فاعلندن حالدر و دخی یرتمی نک مفعولی سهم در
سهم دن مراد مژکانلردر جفن عینک جفنی

دیمکدر یعنی کوزک قپاغی دیمکدر معناسنه مهج ضم میم وفتح ها
وبرای وزن سکون جیم ایله مهجه نک جمعیدر روح
معناسنه دم قلب معناسنه کلور معنای بیت تخریج
مغرور اولان محبوبک بندن ابعادی مشاق هوای
خفیف قیلدی اویله محبوب مغروردر که جفنینک
اوقینی جانلره آتر اولدی ایدی دیمکدر و
بحر خفیفک عروض ثالثه سی مجزوه سالمه در بونکده
ایکی ضربی واردر اولکیسی کندی کبی مجزو سالمدر که اصلک مرتبه
رابعه ده اولان ضربی در بیتی

خف حملی کد الهوی

والتذاذی فیه الردی

تقطیعی خفف حملی فاعلاتن کدد لهوا مستفعلن
مجزوه سالمه در ولتذاذی فاعلاتن فیهر ردا
مستفعلن مجزو سالم در لغات تخریج کد فتح کاف
وتشدید دال ایله معناسنه ایذا معناسنه کلور
و لازم ومتعدی استعمال اولنوب کد بنفسه وکده
دینور اولکنه کوره تقدیری کدی من الهوی اولور

ثانی یه کوره تقدیری کد الهوی ایای اولور
و اعرابی وجوه مذکوره اوزره ابعادنک
اعرابی کبی در هوی فتحتین ایله عشق معناسنه
التذاذ شیئی لذیذ عد ایتمکه دینور ردی هلاک
معناسنه التذاذ کلمه سیله منصوب در فیه
اولان فی یا التذاذه متعلق در یا خود ردی یه
متعلق در وضمیر مجرور هوی یه راجعدر معنای بیت
تخریج محبوبک عشقنک محنت و شدتی بنم حملمی خفیف قیلدی
و عشقده بنم لذیذ عد ایتدیکم شی بکا هلاک
اولدی دیمکدر و بحر خفیفک عروض ثالثه سنک
ضرب ثانیسی که اصلک مرتبه خامسه ده اولان ضربی در
مجزو مخبون مقطوع در بیتی

خف حملی کد الهوی

لم اروع بتیه در

تقطیعی خفف حملی فاعلاتن کدد لهوا مستفعلن
مجزوه در لم اروع فاعلاتن بتیهی فعولن مجزو
مخبون مقطوع اولمشدر لغات تخریج لم اروع

لم اُخَوَّفْ معناسنه مبنی للمفعول اولوب اعرابدن
محلی منصوب حملی ده اولان ضمیر مجروردن حالدر
یاخود ضمیر مجرور محذوفدن حالدر یاخود
کدّ الهوی ده اولان ضمیر منصوب محذوفدن حالدر
معنای بیت تخریج عُجْبُ وکبر سببیله قورقودلمدیغم
حالده محبوبک عشقنک شدّتی بنم حملمی خفیف
قیلدی دیمکدر • المضارع • یعنی شو بحر مضارعدر
وجه تسمیه خلیلک عندنده احد جزئینی وتد مفروق
اولمه ده بحر مقتضبه مشابه اولدیغندن دینلمشدر
بعضیلرک عندنده مجزو اولمه ده ودخی وتد مجموعی
سببی اوزرینه تقدّمده بحر هزجه مشابه
اولدیغندن دینلمشدر وزجاجک عندنده
قبض حالنده بحر مجتثه مشابهتندن دینلمشدر
• اصله • یعنی بحر مضارعک اصلی • مفاعیلن فاع لاتن
مفاعیلن در • مرتین • ایکی کره برکره مصرع عروضه
برکره مصرع ضربه مجموعی التی اولور اما وجوباً
مجزو استعمال اولنوب درت اجزاسی قالمشدر

البحر المضارع

معلوم

معلوم بیوریلا که بحر مضارعک بر عروض مجزوه سی
وبر ضرب مجزوی واردر بیتی

ضرعنا لعزّ ناء
اعاد الکری سهادا

تقطیعی ضرعنال مفاعیل مکفوف اولمشدر بو دخی
ناظمک کاهیجه متعرض اولدیغندن بعض در
عزّ زنا ءِن فاع لاتن مجزوه اولمشدر اعادلک
مفاعیل بوده مکفوفدر را سهادا فاع لاتن مجزو اولمشدر
لغات بیت ضرعنا ذللنا معناسنه در عزّ
ذلّ کلمه سنک ضدیدر نای بعید معناسنه
اعاد صیّر معناسنه ناء کلمه سنک صفتیدر
کری فتحتین ایله اصلنده نوم خفیف معناسنه بورا
مراد مطلق نوم در سهاد ضم سین مهمله ایله
عدم نوم معناسنه خفی اولمیه که ضراعت ایله عزّک
بیننده وکری ایله سهادک بیننده صنعت
بدیعیه دن مطابقت واردر معنای بیت بعید
اولان محبوبک عزتی ایچون ذلیل قیلندق

اوّلیه محبوب بعید که تو می عدم لزوم فیلدر دیکدر

المقتضب ده شونحر مقتضب در وجه تسمیه

خلیلک عندنده شعر وزن اقتضاب واقطاع اولدیغندن

دینلشدر بعضیلرک عندنده انجق بحر منسرحدن

مقتضب ومنقطع اولدیغندن دینلشدر بونک

بیانی بودرکه زیرا منسرحک دائرهسنده دورلان

ایدن اجزای مستفعلن مفعولات مستفعلن ایدی

مقتضب دخی مفعولات مستفعلن مستفعلن در

پس ایکی بینهاده یعنی بحر مقتضبده اولان

مفعولات نک تقدمی منسرحدن توسط اولنان

غیری وزن یوقدر بویله اولنجه گویا مقتضب منسرحدن

منقطع اولمش اولدی اصله یعنی بحر مقتضبک

اجزای اصلی مفعولات مستفعلن مستفعلن در

قرینه ایکی کره بر کره مصرع عروضه بر کره مصرع ضربه

مجموعی التی اولور معلوم بوریلاکه بحر مقتضبک

بر عروض مجزوّ مطویه وبر ضرب مجزوّ مطوی اردی بیتی

اِقْتَضَبْتُ مِنْ رِشَآءٍ

اَنْ وَهَبَتْهُ خَلْدِی در

تقطیعی اِقْتَضَبْتُ فاعلات مطوی اولمشدر

بو دخی بعض تعرّض ایلدکلرندن در مزبور اَنْ وَهَبَتْهُ

مفتعلن مجزوّه مطویه اولمشدر اَنْ وَهَبَتْ

فاعلات مطوی اولمشدر بو دخی متعرّض فیه دن در

هو خلدی مفتعلن مجزوّ مطوی اولمشدر

لفاظ بیت اقتضبت اِقْتَطَعْتُ معناسنه

یعنی کسلدم دیکدر رشا فتح رایله ولد ظبی

معناسنه در مراد بوراده معشوق در زیرا

چوق کره حسن چشم ولطف لحظه

ظبیه تشبیه اولنور اَنْ وَهَبَتْهُ قولی بَانْ وَهَبَتْهُ

یا خود لَانْ وَهَبَتْهُ دیکدر زیرا اَنْ ایله اَنْ

دن حرف جرّک حذفی قیاس درده حتی

کسر ایله اِنْ اولدقده جائزدر که شرطیه

اولوب اقتضبت من رشا قولی دخی اولدیغنه

کون جزای محذوفه دلاله بورای بصریین در

اما کوفیینه کون اقتضبت من رشا قولی شرط

اوزرینه جزآء مقدمدر خلد فتحتین ایله
قلب معناسنه معنای بیت معشوقدن کسلدم
قلبمی اکا هبه ایتمکلکم سببیله دیمکدر حاصلی
کرچه اول بنمله دکلدر لکن قلبم انکله در المجتث
یعنی شو بحر مجتث در وجه تسمیه خلیلک عندنده
دائره سنده طویلندن قطع اولندیغندن دینلمشدر
زجاجک عندنده استعمالده جزآن قطع اولندیغندن
دینلمشدر اصله یعنی بحر مجتثک اصلی یعنی اجزاء
اصولی مستفعلن فاعلاتن فاعلاتن در
مرتین ایکی کره برکره مصرع عروضه برکره
مصرع ضربه مجموعی التی اولور معلوم بیورلا که بحر مجتثک
بر عروض مجزوه و بر ضرب مجزوی واردر بیتی

اجتث ان لاح ضوء
اجلو به لیل بعدی

در
تقطیعی اجتثث ان مستفعلن لاح ضوءن
فاعلاتن مجزوه در اجلو بهی مستفعلن
لیل بعدی فاعلاتن مجزو در لغات بیت اجتث

البحر المجتث

فعل مجهول در قطع معناسنه قطع اولندی دیمکدر
ان لاح دن حرف جر حذف اولنمشدر تقدیری
بان لاح دیمکدر لاح فعل ماضی در لمع وضاء
معناسنه ضوء دن مراد سراج موقد در اجلو
نفس متکلم در کشف و اضاءت ایده رم دیمکدر و فی
اعرابدن محلی مرفوع ضوء کلمه سنک صفتی در
لیل بعدی یا ظرف اولوب مفعول اجلو
محذوف اولور تقدیری اجلو الظلام
فی لیل بعدی دیمک اوله یاخود اجلونک
مفعولی اوله معنای بیت محبوبدن بعدم
کیجه سنده کندیله ضیالندیکم سراج موقد لمعان
و اضاءت ایتمکلکی سببیله محبوب بندن
قطع اولندی حاصلی محبوب بکا تلاقی ایله احسان
ایده جکی لیلهٔ فراقده سراجمی یاقوب همدم
اولمغه کیدرکن از قضا سراجمک شعشعه سی
رقیبان طعن اندازانه اخبار ایتمشدر دیو
تحاشیسندن ملاقاتدن قطع اولندی دیمکدر

ودخی احتمالدرکه اجتث کلمه سی ضوء کلمه سنه
مسند اولوب لاح نک فاعلی اولان ضمیر مستکن
وجه محبوبه راجع اولوب معنا دیمک اولاکه
محبوبک آفاقی اشعه پاش ایدن وجه منوری
لایح ولمعان ایتمکلکی سببیله لیلهٔ فراقده
کندیله ضیالندیکم سراج موقد قطع اولندی حاصلی
حجابندن ضیاسی محو اولدی دیمکدر معلوم بیوریلاکه
بو بحر سته دائرهٔ مشتبهه مخصوصه در
بو دائره نک اصلی ینه قرق ایکی حرفدر یکرمی دردی
حروف متحرکه واون سکزی حروف ساکنه در
ودخی بو حرفلر التی اوتادی محتویه درکه دردی
وتد مجموع ایکیسی وتد مفروق در دیکرمی دردی اسباب
خفیفه یی محتویه در صورت دائره بوکونه ترسیم اولنوب
تفکیک اولنه

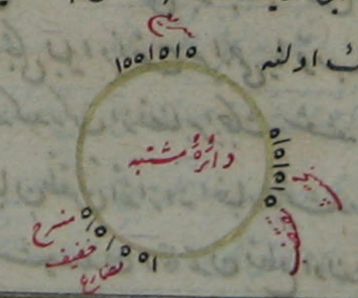

اولا اول سببدن بدأ اولنوب شطر سریعک
وزنی ایچون مستفعلن مستفعلن مفعولات
حاصل اوله بوندن صکره بحر سریعک ایکنجی مستفعلن
جزئنک اولکی سببنک اولندن بدأ اولنوب
شطر منسرحک وزنی ایچون مستفعلن مفعولات
مستفعلن خارج اوله بوندن صکره بحر سریعک
ایکنجی مستفعلن جزئنک سبب ثانی سنک اولندن
بدأ اولنوب تفعلن مف عولات مس
تفعلن مس دیه سنکه شطر خفیفک وزنی
ایچون فاعلاتن مستفع لن فاعلاتن حاصل اوله
بوندن صکره ینه بحر سریعک ایکنجی مرتبه ده اولان
مستفعلن جزئنک وتد مجموعنک اولندن
بدأ ایدوب علن مفعو لات مستف
علن مستف دیه سنکه شطر مضارعک
وزنی ایچون مفاعیلن فاع لاتن مفاعیلن
حاصل اوله بعده بحر سریعک مفعولات
جزئنک سبب اولنک اولندن بدأ ایدرسن که

شطر مقتضبك وزنی ایچون مفعولات
مستفعلن مستفعلن حاصل اوله بعده بحر سریعك
مفعولات جزئنك سبب ثانی سنك اولندن
بدأ ایدوب عولات مس تفعلن مس تفعلن مف
دیرسنکه شطر مجتثك وزنی ایچون مستفعلن
فاعلاتن فاعلاتن حاصل اوله المتقارب
یعنی شو بحر متقاربدر وجه تسمیه خلیلك عندنده
اجزالری بربرلرینه تقاربندن دینلمشدر زیرا
اجزالری خماسیه در زجاجك عندنده اسبابی
اوتادنه تقاربندن دینلمشدر بعضك عندنده
بالعکس ملاحظه اولنمشدر ایکی سیده ظاهردر زیرا
سببینك بیننده وتد وهر وتدینك بیننده سبب
واردر پس اسبابك بعضیسی بعضیسنه
تقارب اوتادك بعضیسی بعضیسنه تقارب ایلمشدر
اصله بحر متقاربك اجزاء اصلیه سی فعولن در
ثمانی مرات سکز کره شیخ جمال الدین بن نباته
مصری عثمان نام کمسنه یه دعابه ایدوب بیورر

البحر المتقارب

الدعابة المزاح جوهری

اذا

اذا جاء عثمان مستخبرا عن المتقارب وزنا فقولوا
ثقیل ثقیل ثقیل ثقیل ثقیل ثقیل ثقیل ثقیل
بوندن مراد لطیفه در معلوم بیوریلاکه بحر متقاربك
ایکی عروضی التی ضربی واردر عروض اولی سالمه در
بونکده اول ضروب سته دن درت ضربی واردر
اولکیسی کندی کبی سالم در بیتی

تقاربت اذ شمروا للذهاب
وحبی لهم ما له من براح

در
تقطیعی تقارب فعولن ت اذ شم فعولن مرو لذ
فعولن ذهابی فعولن سالمه در وحبی فعولن لهم ما
فعولن لهو من فعولن براحی فعولن سالم در
لغات بیت شمروا فعل جمعدر فاعلی محبوب اولان
قافله یه راجع در اصلی شمر ذیله دن مأخوذ در
ذیلنی جمع ایلدی دیمکدر و شمر ذیله لامر کذا
دینور فلان امره عزم ایتدی دیمکدر وحبی
اولان واو حالیه در ذو الحال تقاربت نك فاعلی در
براح فتحتین ایله ذهاب معناسنه در کویا مرادفی در

معنای بیت محبوبم اولان قافله ذهابه ایچون تشمیر ساق
ایتدکلری حینده محبوبه قریب اولدم حال بوکه بنم آنلری
حبّم ایچون ذهابدن یوقدر حاصلی بنم سومکلکم
آنلر بنی کتورسن لر دیو دکلدر بلکه آنلر اولان
محبوبمله ملاقات ایچوندر و دخی بحر متقاربک
عروض اولی سنک ضرب ثانیسی مقصوردر بیتی

تقاربت اذ شمروا للذهاب
وحبی لهم ماله من ذهاب

در

ذهاب سکون با ایله ضرب مقصوردر وزنی سکون
لام ایله فعول در بونک تقطیع و لغات و معناسی
بیت اولدن ملاحظه اولنه زیرا بعینه در و دخی
بحر متقاربک عروض اولی سنک ضرب ثالثی محذوفدر بیتی

تقاربت اذ شمروا للذهاب
واغلقت بالصبر باب الحرج

در

تقطیعی تقارب فعولن ت اذ شم فعولن مرولذ
فعولن ذهابی فعولن سالمه در واغلق فعولن تبصصب
فعولن ربابل فعولن حرج فعل محذوف در

لغات

لغات تخریج حرج فتحتین ایله و برای وزن سکون
جیم ایله ذنب و گناه و ضیق قلب معناسنه
بعض نسخده فرج واقع اولمشدر انکشاف غم
معناسنه بو قدر وار که باب فرج صبر ایله اغلاق
اولنمز بلکه آچیلور نته که بیورلدی الصبر مفتاح الفرج
بویله اولنجه مناسب اولان حا ایله حرج اولمقدر
معنای بیت تخریج محبوبم اولان قافله ذهابه ایچون
تشمیر ساق ایتدکلری حینده محبوبمه قریب
و ملاقی اولدم اما صبر ایله باب ذنبی اغلاق
ایتدم حاصلی ذنبه دائر معامله ایتمدم دیمک استر
و دخی بحر متقاربک عروض اولی سنک ضرب رابعی
ابتر در بیتی

تقاربت اذ شمروا للذهاب
متی ابعدوا الصب لم یبعد

در

تقطیعی تقارب فعولن ت اذ شم فعولن
مرولذ فعولن ذهابی فعولن سالمه در متا اب فعولن
عد صصب فعولن ب لم یب فعولن عد فع

ابتر اولمشدر لغات تخریج متی ابعدوا الی آخره
یا جملهٔ استینافیه اولوب اعرابدن محلی اولمز
یاخود اعرابدن محلی اولوب تقاربت نک فاعلندن
حال اولور تقدیری قائلا متی الی آخره اولور صب
فتح صاد ایله عاشق معناسنه معنای بیت تخریج
محبوبم اولان قافله ذهابه ایچون تشمیر ساق
ایتدکلری حینده محبوبمه قریب اولدم نه وقتده
عاشقی محبوبندن بعید قیلسه لر عاشق بعید اولمز
دییجی اولدیغم حالده دیمکدر و دخی بحر متقاربک
عروض ثانیه سی مجزوّهٔ محذوفه در بونکده
ضربی ایکیدر اولکیسی کندی کبی مجزوّ محذوفدر که اصلک مرتبهٔ
خامسه اولان ضربی در بیتی

تقاربت اذ شمروا
ولبّیت داعی الوله در

تقطیعی تقارب فعولن ت اذ شم فعولن مرو
فعل مجزوّهٔ محذوفه در ولبّیت فعولن ت داعل
فعولن وله فعل مجزوّ محذوف در لغات تخریج

لبّیت اجبت معناسنه جواب ویردم دیمکدر
داعی الوله لبّیت ایله منصوبدر او قدر وارکه
یاسی ساکن قیلندی نتکه اعط القوس باریها
ده اولدیغی کبی وله جمع واله ایدی حایر معناسنه
مراد بوراده عشاق در برای وزن هاسی ساکن قیلندی
معنای بیت تخریج محبوبم اولان قافله تشمیر ساق
ایتدکلری حینده چاغریجی اولان عاشقلرک
تلبیه سی کبی تلبیه و جواب ایلدم دیمکدر و دخی
بحر متقاربک عروض ثانیه سنک ضرب ثانیسی که اصلک
مرتبهٔ سادسه اولان ضربی در مجزوّ ابتر در بیتی

تقاربت اذ شمروا
الی ظلهم آوی در

تقطیعی تقارب فعولن ت اذ شم فعولن مرو فعل
مجزوّهٔ محذوفه در الا ظل فعولن لهم آ فعولن
وی فع مجزوّ ابتر در لغات تخریج الی ظلهم اولان
الی مؤخر آوی کلمه سنه متعلقدر آوی صیغهٔ
متکلم وحده در اومارم دیمکدر معناسنه تقاربت نک

فاعلندن حالدر مأخذی آوی فلان الی منزله یاوی
درینور فلان منزلنی اومدی اومار معناسنه رمی
یرمی کبی مستعملدر و دخی حق سبحانه نک ساوی الی جبل یعصمنی
من الماء قولی شریفیده بوندن مأخوذدر معنای بیت تخریج
محبوبم اولان قافله تشمیر ساق ایتدکلری حینده
آنلرک ظللرینی ملتجی اولدیغم حالده محبوبمه قریب اولدم
حاصلی بنی ظل و حمایتکزه آلوب کتورون دیو ملتجی
اولدمکه تا محبوبمدن افتراق واقع اولمیوب آه و انین ایله
هلاک اولمیم دیو خفی اولمیه وقتاکه ناظم قدس سره نک
ایراد ایلدیکی اوتوز درت اعاریضنک و التمش اوچ
ضروبک ما صدقی اولان اون بش بحور تمام اولدیسه
مدرج اولوب تحریر اولنان بحر متدارکک شرحنه بدأ
اولندی و من الله التوفیق و بیده ازمة التحقیق
المتدارک یعنی شو بحر متدارکدر وجه تسمیه ابن واصل
دیمشکه وقتاکه خلیل بو بحری ذکر ایلمیوب اخفش تدارک و الحاق
ایلدیکندن دینلمشدر زیرا تدارک القوم دینور قچن
آخری اوللرینه لاحق اولسه و اسنوسی دیمشکه

البحر المتدارک

ابن واصلک

ابن واصلک ذکر ایلدیکینک قیاس الیقی فتحه
را ایله متدارک اولمقدر بو فقیر اکا جواب ویروب
دیرکه تدارکی اخفشه اسناد مجاز واردر شوکه بناءً
زیرا واضعک شو بحر ایچون متدارکی حال وضعده
معنای فاعلیت یاخود معنای مفعولیت کندیسندن
مسلوبدر بویله اولنجه واضعک وضعنه نظراً
رانک فتح و کسری صحیح اولوب متدارک
متدارک دینور بوندن صکره مهرهٔ عروضیین دن
هر بری بو متدارکه بر راسم ذکر ایلمشدر بو فقیر
التزام کونه مجموعنی ذکر ایلدم اولا شقیق تسمیه
اولنمشدر زیرا متدارک متقاربک اخی درکه
ایکی وجه ایله ملاحظه اولنور بری شقیق لابوین
قرداشه دینور کویا بحر متدارک ایله متقارب
هر برینک اصلی وتد مجموع و سبب خفیف در و بری
دائرهٔ متفقده دور آنلری ایچوندر ثانی رکض الخیل
و رکض الخبب تسمیه اولنمشدر اولکسی رکضت
الفرس برحلی دن مأخوذدر قچن فرسی رحلیله

لابوین

وجهله صح

فاعلندن حالدر مأخذی آوی فلان الی منزله یاوی
دینور فلان منزلنی اومدی اومار معناسنه رمی
یرمی کبی مستعملدر و دخی حق سبحانه نک ساوی الی جبل یعصمنی
من الماء قولی شریفیده بوندن مأخوذدر معنای بیت تخریج
محبوبم اولان قافله تشمیر ساق ایتدکلری حینده
آنلرک ظللرینی ملتجی اولدیغم حالده محبوبمه قریب اولدم
حاصلی بنی ظل و حمایتکزه آلوب کتورون دیو ملتجی
اولدمکه تا محبوبمدن افتراق واقع اولمیوب آه و انین ایله
هلاک اولمیم دیو خفی اولمیه وقتاکه ناظم قدس سره نک
ایراد ایلدیکی اوتوز درت اعاریضک و التمش اوچ
ضروبک ما صدقی اولان اون بش بحور تمام اولدیسه
مدرج اولوب تحریر اولنان بحر متدارکک شرحنه بدأ
اولندی و من الله التوفیق و بیده ازمة التحقیق
المتدارک یعنی شو بحر متدارکدر وجه تسمیه ابن واصل
دیمشکه وقتاکه خلیل بو بحری ذکر ایلمیوب اخفش تدارک و الحاق
ایلدیکندن دینلمشدر زیرا تدارک القوم دینور قچن
آخری اوللرینه لاحق اولسه و اسنوسی دیمشکه

البحر المتدارک

ابن واصلک

ابن واصلک ذکر ایلدیکینک قیاس الیقی فتحه
را ایله متدارک اولمقدر بو فقیر اکا جواب ویروب
دیرکه تدارکی اخفشه اسناد مجاز واردر شوکه بناءً
زیرا واضعک شو بحر ایچون متدارکی حال وضعده
معنای فاعلیت یاخود معنای مفعولیت کندیسندن
مسلوبدر بویله اولنجه واضعک وضعنه نظراً
رانک فتح و کسری صحیح اولوب متدارک
متدارک دینور بوندن صکره مهرهٔ عروضیین دن
هر بری بو متدارکه بر راسم ذکر ایلمشدر بو فقیر
التزام کونه مجموعنی ذکر ایلدم اولا شقیق تسمیه
اولنمشدر زیرا متدارک متقاربک اخی درکه
ایکی وجهله ملاحظه اولنور بری شقیق لابوین
قرداشه دینور کویا بحر متدارک ایله متقارب
هر برینک اصلی وتد مجموع و سبب خفیف در و بری
دائرهٔ متفقده دور آنلری ایچوندر ثانی رکض الخیل
و رکض الخبب تسمیه اولنمشدر اولکسی رکضت
الفرس برحلی دن مأخوذدر قچن فرسی رحلیله

لابوین

وجهله

عدو ایتدرسن صکره هر عدوه استعاره
قیلندی و دخی حق سبحانه نک اذا هم یرکضون
قولنده اولانده بو معنایه در ایکنجی سی دخی بو معنایه در
وخبب دخی بر نوعه عدوه دینور بویله اولنجه
رکضنک اضافتی بیانیه اولور ثالث مخترع تسمیه اولنمشدر
زیرا خلیلک وضعندن صکره پیدا اولمشدر یاخود اخفشک
اختراع و ابداعی اولدیغندن دینلمشدر رابع
متسق تسمیه اولنمشدر زیرا متسق تام معناسنه در
بو بحر دخی تام الاستعمال در خامس منتظم دینلمشدر زیرا
بو بحرک اجزاسی تقطیع اولنسه حروف متحرکه
و ساکنه لری نسق واحد اوزرینه مستویه و منتظمه
اولور سادس غریب تسمیه اولنمشدر کویا خلیل
بحور معتبره دن اعتبار ایلمدیکندن غریب اولمشدر
یاخود اشعار قدما بو وزنده بولنمیوب بر قصیده
یا ایکی قصیده بولندیغندن کویا غریب اولمشدر
سابع محدث تسمیه اولنمشدر زیرا خلیل بو بحری اثبات
ایتمیوب بلکه اخفش اثبات و احداث ایلمشدر

ثامن

ثامن متقاطر تسمیه اولنمشدر میزابدن تقاطر ایدن
قطرهٔ مطره تشبیه دن اوتوری زیرا بو بحرک
حرکاتی حد واحد اوزرینه شیئاً بعد شیء
تقاطر ایلر زیرا بعض اجزاسی مقطوعدر پس طق طق کبی اولور
تاسع ضرب الناقوس تسمیه اولنمشدر اصله یعنی بحر متدارکک
اجزاء اصولی فاعلن در ثمانی مرات سکز کره
بعد ازین خفی اولمیه که بو زاده مدخول اولان
بیتک رمزینه کوره بحر متدارکک عروض و ضربی بر
اولوب زیاده دکلدر اما فی الاصل اختراع اخفشه
کوره ایکی عروضی درت ضربی وار در عروض اولی
سالمه بونک دخی ضربی کندی کبی سالم در بیتی بیت
مدخول مذکور در که

دارک القوم تطفی غراما وضاء
اذ دریر الهوی بالمعنی جمح

بو در
تقطیعی دار کل فاعلن قوم تط فاعلن فی غرا فاعلن
من وضاء فاعلن سالمه اذ دری فاعلن رلهوا

فاعلن بِلْمَعَنْ فاعلن فَاجْمَحْ فاعلن سالم در
لغات بیت دارِکْ فعل امر در لاحق اُولْ دیمکدر
تُطْفِیْ فعل مجزوم امره جوابدر مأخذی اطفا در اخماد نار
معناسنه غرام فتح ایله عشق معناسنه وضأ وضح
معناسنه دریر فتح دال مهمله وکسر را وسکون یا
ایله سریع الحرکه اولان فرس دیرلر معناسنه مُعَنّی ضم میم
وفتح عین مهمله وتشدید نون ایله عاشق معناسنه
کویا بونکله تسمیه اولندیکه کندویه عتاب ایلدیکندن اوتوری
جَمَحْ فتح جیم ومیم ایله وبرای وزن سکون حا ایله
فارسینی مهزول ایلیوب غالب اولان فرسه
اطلاق اولنور معنای بیت ای عاشق قومه لاحق اولکه
ظاهر واضح اولان عشقنی اطفا ایده سن زیرا
عشقک فرس سریع الحرکه سی یورلمش اولان عاشقه
غالب اولدی دیمکدر ودخی باقی قلان عروض واحده
مجزوه یی وبونک ضروب ثلثه سنی بعض مغاربه
اتمام ایلیوب مسلک ناظمه سلوک ایله نظم ایلمشدر
ضرب اوّل کندی کبی مجزو در بیتی

شانه

شانه انّه منجز
وعده فارج للکرب در
تقطیعی شانهو فاعلن اننهو فاعلن منجزن
فاعلن مجزوه در وعدهو فاعلن فارجن فاعلن
للکرب فاعلن مجزو در لغات بیت شانه
اولان ضمیر محبوب غیر مذکوره راجعدر شان حال وامر
معناسنه طلب معناسنه کلور زیرا شانه الخیر دینوب
آنک طلب ومطلوبی خیر در دیمک مراد اولنور فارج
ازاله غم معناسنه اولان سکون را ایله فرج کلمه سندن
مأخوذ اسم فاعلدر کرب ضم کاف وفتح را وبرای وزن
سکون با ایله کربه کلمه سنک جمعیدر کربه ضم کاف
وسکون را ایله غم معناسنه در معنای بیت
تحقیق اول محبوبک شان وحالی اول محبوب عملری ازاله
ایدیجی وعدینی منجز در حاصلی وعد ایلدیکی وصلته
انجاز ایدر ودخی بحر متدارکک عروض ثانیه
سنک ایکنجی ضربی اصلک مرتبه ثالثه ده اولان
ضربی در مجزو مذال در بیتی

شانه انه منجز

وعده جانب من لجاج در

تقطیعی شانهو فاعلن اننهو فاعلن منجزن

فاعلن مجزوه اولمشدر وعدهو فاعلن جانبن

فاعلن من لجاج فاعلان مجزو مذال اولمشدر

لغات تخریج جانب اسم فاعلدر بعید معناسنه

لجاج برای وزن سکون جیم ایله عناد معناسنه

معنای بیت تخریج تحقیق اول محبوبک شانی حالی لجلردن

بعید اولان وعدینی منجزدر حاصلی رقیبانک

طعنندن بعید وصلت ایله شرفیاب ایدر دیمکدر

ودخی بحر متدارکک عروض ثانیه سنک ضرب ثالثی که

اصلک مرتبه رابعه اولان ضربی در مجزو مرفل در بیتی

شانه انه منجز

وعده جانب من عنادی در

تقطیعی شانهو فاعلن اننهو فاعلن منجزن

فاعلن مجزوه در وعدهو فاعلن جانبن فاعلن من عنادی

فاعلاتن مجزو مرفل اولمشدر معنای بیت تخریج

تحقیق اول محبوبک شانی عناددن بعید اولان

وعدینی منجزدر حاصلی وصلت عاشقانده عناد ایله

معامله ایتمز دیمکدر معلوم بیوریلاکه بحر متقارب ایله

بحر متدارک دائره متفقه مخصوصاندر بونک

اصلی قرق حرفدر یکرمی دردی متحرکه اون التی سی ساکنه در

و بونلری سکز اوتاد مجموعه و سکز اسباب خفیفه

محتویه در صورت دائره بوکونه اولوب بینهما بربرندن

تفلیک اولنه

اولا وتددن بدأ ایدوب شطر متقارب حاصل اولسون ایچون

درت فعولن دینور بعده بحر متقاربده بدأ ایلدیکک

جزئک سببنک اولندن بدأ ایدوب لن فعو لن فعو

لن فعو لن فعو دیدکده شطر متدارکک وزنی ایچون درت

فاعلن حاصل اولور وکان الفراغ یوم الخمیس الخامس من محرم الحرام

سنة ثلث وستین ومائة والف علی یدی مؤلفه الفقیر مصطفی عصام الدین غفر الله له ولوالدیه

ووفقه بمراضیه وجنبه عن مناهیه
بمحمد اسلامبول بقیت بقاء صدر العلماء الفحول
اللهم اجعل هذا الشرح محبوبا مقبولا
لجمیع الاساتذه ومطلوبا منظورا
لجمیع التلامذه کما جعلت المشروح
منظورا محبوبا
صح

[illegible]

[illegible]

[illegible]

حرمین کیسه‌داری زاده احمد رفعت افندینک
خاطری ایچون عطوفتلو افندی بوغروص شرحنی
انشاء الله تعالی بر وقت لطفنه امیزده کتابیله
ایدر